

ကကြိမ် (၉) အတွက် (၄) လါဒ်နဲအာန် ၂၀၁၆ နံနံ

သလုကီုပုၤ

ၤ HUILI KAWWEI
ကညီမိနုအာန်မိနံယၤဂျီဝီ
Karen Environmental Forum

တၢ်မူခဲလၢၢ်အိၣ်မူတပုၤဃီသ့ လၢဃိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်ပုၤ

- ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီုပခိၣ်ဃၢၤန့ဆၢၣ် - ၄
- လၢတၢ်ကတီုက့ၤကီုသုလုၤသ့ၣ်ပုၤအဂီၢ်ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဒီး WWF ဆဲးစုပနီၣ် - ၆
- ဃိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်လၢကညီပုၤထူလံၤဖိအဂီၢ် - ၁၇
- ယုၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ပုၤထူစံၣ်ဖဲးခးတၢ်ကီုတၢ်ဂီၤ - ၃၀
- ယမ့ၢ်ဒၣ်ပုၤမၤညၣ်ဖိ - ၄၁

သူလှူကော်ပိုဒု ဘဉ်တၢ်ရၢလီၤအိၤလၢ
 ကညီဖိခိၣ်ယၢၤဒီးပှၢဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပှၢ်ဘျးစဲကရၢ
 Karen Environmental and Social Action Network

တၢ်ကွဲးလၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအဟံာ်
 ဖျါထီၣ် သူလှူကော်ပိုဒု မ့တမ့ၢ် အဲးဒဲးထၢၣ်အတၢ်ထံၣ်
 တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပှၢလီၤကဝီဖိဒီး ပှၢလၢအ
 ကွဲးတၢ်အနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သူလှူကော်ပိုဒုအတၢ်ပညိၣ်

- ဒ်သိးကရၢလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢၤတၢ်ကစီၣ်လၢဘၣ်
 ထွဲဒီးပှၢ
- ဒ်သိးကဆိးကါဒီးဒုးဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ကညီဝီၤဩလၢ
 ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်တကပၤ
- ဒ်သိးကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢလီၤကဝီဖိတဖၣ်အတၢ်
 ထံၣ်တၢ်ဟံးသးဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၢၤဒီးတၢ်လဲၤ
 ထီၣ်လဲၤထီ
- ဒ်သိးကမၤထီၣ်လီၤကဝီဖိအတၢ်သုကွဲးသုဖး,
 ဃီထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ
- ဒ်သိးကဟ့ၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ကျၢ်ဘၣ်ကျၢ်
 သုလၢဖိမံးဒီးကညီဖိလုာ်လၢထုသန့

လံာ်ကုခိၣ် - ကွီဖိသးစၢ်တၢ်ကျၢ်လီၤတၢ်ဝီၣ်သကိးဘၣ်ထွဲ
 ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဂ့ၢ်ဝီဖိလၢမၤဖျါ, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်
 လံာ်ကုခိၣ်ပှၢဒိတၢ်ဂီၤ - စီၤဖီၢ်

လံာ်ကုချၢ- တၢ်လဲၤမၤလိန့ၢ်တၢ်လၢပုလုပှၢမိၢ်ပာ်ဖိဖုတၢ်စံၣ်စီၤ
 တဲစီၤအလီၤ, လုၤသီကီၢ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်
 လံာ်ကုချၢပှၢဒိတၢ်ဂီၤ - ခုဖဲၢ်

တၢ်ပရၢလၢအဲးဒဲးထၢၣ်

ဆူဒီပုၢ်ဝဲၢ်ပှၢဖးလံာ်ဖိခဲလၢာ်,

ပသးခုလၢပထးထီၣ်ဘၣ်ကဒီးသူလှူကော်ပိုဒုအသိတဘျီလၢပ
 ပှၢတၢ်အကီၢ်ဒီးတဘျီယီသးအိၣ်စံးဘျူးဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်
 အတၢ်ကွဲးလၢဒိၣ်ပှၢဒိၣ်တဖၣ်လၢလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သူလှူကော်ပိုဒုလၢအဟးထီၣ်တဘျီအံၤအခိၣ်တီမ့ၢ်ဝဲ “တၢ်မ့ၢ်
 လၢာ်အိၣ်မုတပူၤယီသုလၢယိၣ်လီၤတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ကရၢပူၤ” လံာ်တ
 ဘျီအံၤတဲဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ပးဒီး ကညီထုလံာ်ဖိခိၣ်န့ၣ်ဒီးကီၢ်
 ရၢၣ်ခိၣ်န့ၣ်ခါစးလၢကီၢ်ရၢၣ်မ့ၢ်တြီၢ်တဖၣ်ကျဲးစးဂဲၤလီၤဒီးဒုးအိၣ်
 ထီၣ်တၢ်ဟးကသုၣ်ကရၢၤလၢတၢ်ကိးအိၤလၢ ယိၣ်လီၤတၢ်မုာ်တၢ်
 ခုၣ်ကရၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဂုၤအဂၢၢ်အမ့ၢ်ကညီကီၢ်စံၣ်တၢ်လီၤအါ
 တီၤအပူၤပှၢဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့ဒီးကျၢ်ပန့ၣ်လၢအဟဲန့ၣ်လီၤမၤတၢ်တဖၣ်ဒုး
 အိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တဲလၢပှၢလီၤကဝီဖိအကီၢ်အါမံၤအါကလုာ်တကး
 ဘၣ်, ဒုဖိသဝီဖိအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, တၢ်ဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်လီၤကျဲးတဖၣ်
 ဘၣ်လီၤမၤဒီးဟးဂီၤကွဲာ်ဝဲ ဒၣ်အါမး ဒ်န့ၣ်အသိးမုခိၣ်ကလံာ်
 သိၣ်ဂီၤတဘျီလီၤဘၣ်စး ဒီးတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲအယီ
 လီၤကဝီဖိဘၣ်ကွဲာ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်မုာ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
 တၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်တလၢတပျဲဘၣ်ဆၢၣ် ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢပှၢဖးတၢ်ဖိကမၤအါ
 ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိမိၣ် လၢပကညီတဖၣ်တဖၣ်အကီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်ယသးအိၣ်ကွဲာ်ဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ်ပှၢဖးတၢ်ဖိလၢကကွဲး
 လံာ်ဆူအဲးဒဲးထၢၣ်အအိၣ်, ကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံးသးလၢသူ
 လှူကော်ပိုဒုအလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ကရၢပှၢမၤတၢ်ဖိအ
 ဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီပုၢ်ဝဲၢ်အတၢ်ဟ့ၣ်ကျၢ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်အ
 ကါဒိၣ်လၢအုညါသူလှူကော်ပိုဒုအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီအကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဲးဒဲးထၢၣ်

တၢ်န့ၣ်ကျဲးလၢတၢ်ကွဲးအကီၢ်

ပကွဲာ်ဘၣ်နၢလၢ နကကွဲးတၢ်ဆူသူလှူကော်ပိုဒုအအိၣ်လီၤ.
 တၢ်ကွဲးဟံးတဖၣ်အလံာ်ဖျါ ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ ၂၀၀၀ - ၃၀၀၀ အ
 ဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်တၢ်ကွဲးအကွဲးအဂီၤလၢသူလှူကော်ပိုဒုအပူၤ
 တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကစီၣ်ကီၢ်ကီၢ်လၢလၢ, တၢ်သံကွဲာ်စံးဆၢ, တၢ်
 တၢ်ပိၣ်အဘျီ, တၢ်ယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ဟံးဖျါ, ပှၢတကတၢ်စ့ၢ်
 သန့, ဟံးထီၣ်ရီၤ, တၢ်ယဲပူဘၣ်ထွဲ, လုာ်ဖိထီၣ်ဘၣ်ထွဲ, တၢ်ဂီၤ
 မ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢဘၣ်တၢ်စဲကျဲးအိၤလၢသူလှူကော်ပိုဒုအ
 ပူၤန့ၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်ကနၢခိၣ်ဖးလီၤလၢစ့ယီၤ ၅၀၀ ဘးလီၤ. တၢ်
 ဂီၤအဂုၤမ့ၢ်ပၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးန့ၣ် တဘျီကမ့ၢ်စ့ယီၤ ၁၀၀ ဘးလီၤ.

ပှၢကွဲးတၢ်ဖိတဖၣ် ကဟံးဖျါထီၣ်ယုာ်အမံးဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး
 အလီၤလၢပျဲပျဲဒ်သိးအဲးဒဲးထၢၣ်ဆဲးကျိးအိၤကသုအကီၢ်လီၤ.

သူလှူကော်ပိုဒုအိၣ်ဒီးအခွဲးအယာ်လၢကဒိၣ်တၢ်ကွဲးဒ်အကြးဝဲ
 အသိးမ့ၢ်ဂ့ၢ်, ပဲာ်ကွဲာ်တၢ်ကွဲးမ့ၢ်ဂ့ၢ်သ့ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိ
 စ့ၢ်ကိးပှၢကွဲးလံာ်ဖိလီၤ. ပှၢကွဲးလံာ်ဖိကိးဂၤကဝံသးစ့ၢ်ဆူယုာ်အ
 မံးဒီးအလီၤဆိထံးဒ်သိးအလီၤမ့ၢ်အိၣ် “သူလှူကော်ပိုဒု” ကဆဲး
 ကျၢဘၣ်အိၤအကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သုလ္လကီဝု အပူမာ သက်တမ်းတစ်ဖက်

အေးဒီးထာန်
နိုင်းဆန်မူ

အေးဒီးထာန် မာစာကရာ
နိုင်းနိုဆဲး

ပျားကွဲတံဖိ
နိုင်းဆန်မူ
စီမံခန့်ခွဲမှု
စီမံခန့်ခွဲမှု
စီမံခန့်ခွဲမှု
နိုင်းဆန်မူ
တံသုလ္လကီ
စီမံခန့်ခွဲမှု
စီမံခန့်ခွဲမှု

ပျားကွဲတံဖိ
နိုင်းနိုဆဲး

ပျားကွဲတံဖိ
နိုင်းနိုဆဲး

လောကဆေးကျိုးကျွေးသုလ္လကီဝု အင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ

KESAN/Thulei Kawwei
P.O Box 204
Prasingha Post Office
Muang, Chiang Mai 50205,
Thailand
Phone: 081 993 9694
Office email: info@kesan.asia
Website: www.kesan.asia

တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်

ခုခွဲအင်္ဂါလင် - ၂

အေးဒီးထာန်နိုင်းယာ
 ပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၄

- တစ်ဖက်ခွဲ
- လောကဆေးကျိုးကျွေးသုလ္လကီဝု အင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ WWF ဆေးစစ်နိုင်း - ၆
 - ကျွဲမုန်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲပျားကွဲတံဖိ - ၈
 - ကိုပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၁၁
 - ဘီကထာန်တံတစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲလောကဆေးကျိုးကျွေးသုလ္လကီဝု - ၁၄
 - ပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၁၇
 - ကလေးအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၂၁
 - ကိုပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၂၄
 - ပျားကွဲတံဖိအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၂၇
 - စုသုလ္လကီဝုအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၂၈
 - ယုတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၃၀

- ဟင်္ဂါလင်
- ပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၃၁
 - တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၃၇
 - ယုတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၄၁
 - ခုခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ, ကျွဲမုန်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၄၃
 - ဆေးစစ်နိုင်းအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၄၅
 - တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၄၆
 - ခုခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၄၈

- ထို
- ထိုပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၅၀
 - ထိုပလိပ်ဘတ်တစ်ဖက်ခွဲတစ်ဖက်ခွဲအင်္ဂါလင်အေးနိုင်းဂံ - ၅၁

ကညီဖိခိန်ဃာဒီးပျာဂုတ်ဝိတ်မပျော်ဘျးစဲကရ (ခုစုံ)

ခုစုံ၊ မှီဝဲဒုတ်ဂံခိန်ထံးကမျာ်ကရ၊ ကရသဘျုး၊ ဒီးမှီကရလအတကွါနီကစါတ်ဘဉ်ဘျးဘဉ်၊ မှီကရတဖုလအမဂုထီဉ်တလုအိဉ်သးသမူအတတ်ဘဉ်ဘဉ်၊ မဂုထီဉ်တပတ်ကဲပျာထုလံဖိအတတ်သုဉ်ညါနဂါ်ဒီးတံးခွဲးတံးယာ် လာကီၢ်ရုဉ်ကိးဘဉ်ဒဲးလအအိဉ်ကညီကီၢ်စဲဉ်၊ ကီၢ်ပယါအပူ၊ ဝဲတံးစုဆူဉ်ခိဉ်တကးဒီးတံးတထဲသိးတုးသိးလအမအသးခိဖျိထံလီၢ်ကီၢ်ပုတံးဒုးတံးယလအနီဉ်ယုဆံဘျဉ်ဒီးဒုးအိဉ်ထီဉ်တံးဖျိဉ်သံယာ်ဂါအနးကတံးလဟီဉ်ခိဉ်တဘဉ်အံးအချာန့ဉ်လီၤ။

ခုစုံအတံးမကျဲလတံးဒုးဂုထီဉ်ပသီထီဉ်ခိခိဉ်ဒုသဝိအတံးလုအိဉ်အသးသမူလအယုဉ်ကအံး ဒီးသန့ထီဉ်အသးလဒ်ခိဉ်ကရုဉ်စံဉ်အတံးဘျုးခိဉ်သုဉ်လအမုၢ်လံခိဆုထးခိဒီး “တံးဘဉ်သးလအသဘျုး၊ ချးဆါချးကတံးဒီးသုဉ်ညါတံးဂုတ်ကျဲ” န့ဉ်လီၤ။ တံးဖဲးတံးမလပမအံးသုဉ်တဖဉ်မှီဝဲတံးလီထီဉ်က့ဟီဉ်ခိဉ်ကပံး၊ တံးမဆူဉ်ထီဉ်ကံးစိတ်သုတံးဘဉ်ဒီးတံးကုဉ်လိာ်တံးပိဉ်သကိး ခိဖျိ တံးကရကရိက့ဒီးဟ့ဉ်စိဟ့ဉ်ကမိက့လီၢ်ကဝိကမျာ်၊ ခိဉ်နဂါ်၊ တံးကရကရိဒီးပျာကွဲးဒုးအိဉ်ထီဉ်က့သန့ (ဖိလံစံဉ်) သုဉ်တဖဉ် ဒ်သိးတံးဆါတံးဘဉ်ထွဲဒီးတံးဂုထီဉ်ပသီထီဉ်သုဉ်တဖဉ် ကမုၢ်တံးလအဘဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ။

ခုစုံတံးဖဲးတံးမတဖဉ်

၁. ပျာတတံးလုအိဉ်နီၢ်ခိသးသမူအခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိဒီးတံးမဂုထီဉ်က့ဟီဉ်လုအိဉ်သးသမူလပျာလီၢ်အိဉ်ကမံဖိအဂီၢ်

မဂုထီဉ်ထံးဘိကျဲဒီးစံးဃီသ့လအပးဂါတဖဉ်၊ မဂုထီဉ်ဘုပတ်ကီၢ်တံးမ၊ ဆိဉ်ထွဲမစါတံးထုးထီဉ်မိၢ်လုပံးလံကသံဉ်သုဉ်ဂံဝဲဒဲးအတံးဟူးတံးဂဲဒီးကသံဉ်ဒဲး၊ မဆူဉ်ထီဉ်ပျာတတံးအတံးတီခိဉ်ရိဉ်မဲ ဒီးတံးယုသုဉ်ညါတံးအတံးသုတံးဘဉ်၊ ဆိဉ်ထွဲမစါပိဉ်မုဉ်တံးစုသုခိဉ်ဘဉ်ဒဲးအမုၢ်တံးတုလါဆိ၊ ဟ့ဉ်ခိဟ့ဉ်နီၢ်လုလံထုသန့တံးဘုးတံးထါဒီးတံးဆးတံးအတံးသုတံးဘဉ်၊ ဟ့ဉ်ဂံးဟ့ဉ်ဘါဒီးဆိဉ်ထွဲမစါပျာထုလံဖိအတံးပတ်ကီၢ်တံးချဲတံးသုဉ်အကျဲအကျဲ ဒီးဆိဉ်ထွဲမစါလုဉ်ဖးအတံးတံးကျဲန့ဉ်လီၤ။

၂. တံးန့ၢ်ဟဘဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံးဒီးတံးပဆုရဲဉ်ကျဲန့ဆါတံးအိဉ်ယာ

ဟ့ဉ်တံးမလံဘဉ်ထွဲဟီဉ်ခိဉ်ကပံးဒီးသုဉ်ပျာကျဲသန့ (ဖိလံစံဉ်)၊ တံးကွါထွဲကတီၢ်ပျာတတံးသုဉ်ပျာတံးသုတံးဘဉ်၊ တံးပဆုရဲဉ် ကျဲ န့ ဆါတံး အိဉ်ယာလအယုဉ်က အတံးသိဉ်တံးသီ၊ တံးထီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးတံးမနီဉ်မလါဟီဉ်ခိဉ်ကပံးတံးသုတံးဘဉ်၊ တံးတုဟီဉ်ခိဉ်ဂါဒီးတံးပဆုရဲဉ်ကျဲတံးဂုတ်ကျဲလတံးထါဖျိန့ၢ်၊ မစါတံးထီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးမနီဉ်မလါက့ပျာတတံးသုဉ်ပျာ၊ သုဉ်ပျာပျာကွါလကညီဖိဟီဉ်ကဝိအပူ။ ဆိဉ်ထွဲမစါတံးဒုးအိဉ်ထီဉ်ဒီးတံးပဆုရဲဉ်ကျဲပျာတတံးသုဉ်ပျာဒီးဟီဉ်ခိဉ်ကပံး လပျာထုလံဖိတဖဉ်မအိဉ်ညါနီၢ်ဝဲဒဲးအလုအလံအသိး။ တီခိဉ်ရိဉ်မဲဒီးတံးစုနဲဉ်ကျဲတံးမနီဉ်မလါဟီဉ်ခိဉ်ကပံးအကျဲအကျဲ၊ ပျာတတံးသုဉ်ပျာ၊ ယုဉ်ဒီးတံးလီၢ်လအဘဉ်တံးဒီးသဒါကဟုကယာ်အိတဖဉ် ဒ်သိးတံးတြိဆါဒီးသဒါလအသဲးစးအကျဲကသု၊ ဝဲတံးဟံးန့ၢ်ဆူဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံးအိဉ်ထီဉ်အကတီၢ်န့ဉ်လီၤ။

၃. တံးပတံးပြးထံနိတံးအိဉ်ယာ

ဟ့ဉ်စိဟ့ဉ်ကမိပျာတတံးလတံးဆိဉ်တံးမန့ၢ်အိဉ်သုဉ်တဖဉ် လတံးကတီၢ်န့ၢ်ခဲးတံးလတံးမဂုထီဉ်က့ဟီဉ်ပတံးပြးလထံနိတံးအိဉ်ယာအဂီၢ်၊ တံးသုဉ်ထီဉ်န့ၢ်အဝဲသုဉ်အကံးအစိ၊ ကရကရိထီဉ်အဝဲသုဉ်လကမတံးဟူးတံးဂဲ ဒီးတံးပတံးသကွါကညးအမူးတခါခါ၊ တံးမတံးလီၢ်ယုသုဉ်ညါဘဉ်ယးဒီးထံတမာဉ်အတံးဘဉ်ဒီးဘဉ်ထံး၊ မဘျးစဲလိာ်သးဒီးဂံခိဉ်ထံးကမျာ်ကရအဂတဖဉ်၊ ထုးထီဉ်တံးကတီၢ်န့ၢ်ခဲးတံးအလံာ်ပိးလီ၊ ကရကရိထီဉ်ပျာလီၢ်ကဝိဖိ၊ ထံဖိကီၢ်ဖိ၊ ဟီဉ်ခိဉ်ဘိမုၢ်ကရလအတံးသးစဲလိာ်လိာ်သးတဖဉ်ဒီးပျာမတံးဆါတံးတဖဉ်

၄. ခိပ်ယာနုဆာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိာ်ဘၣ်ထွဲဒီးခိပ်ယာနုဆာ်ဂ့ၢ်ကျိၤဒ်တၢ်ယုၤထီၣ်အသိး, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ခိပ်ယာနုဆာ်ပိညါတၢ်သိၣ်လိာ်ဖိးလိာ်တဖၣ်, မၤသကိးတၢ်ဒီးကညီတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဝဲကျိၤလၢကဒုးပၣ်ယုၣ်ခိပ်ယာနုဆာ်ဂ့ၢ်ကျိၤလၢတၢ်သိၣ်လိာ်ကိၣ်အလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်မိၢ်ပုၤအပူၤ.

၅. ပုၣ်ဘျးစဲ, တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်, ဒီးတၢ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်

ဆိၣ်ထွဲဒီးပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ တၢ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်ပုၣ်ဘျးစဲကရၤအကျါလၢကီၢ်ပယီၤဒီးကီၢ်ချာခံကပၤလိာ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဂ့ၢ်ဝိ, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခဲးယၢ်, ထံတမၢ်ဖးဒိၣ်, တၢ်ရဲၣ်သဲကတိၤက့ၤတၢ်မူတၢ်, တၢ်ထုးထီၣ်ဟီၣ်လၢ်မုၢ်ကျိၤဝဲကျိၤတၢ်မၤလၢအအိၣ်ဖျိဖျိဖျါဖျါ, တၢ်ဆီလီၤပာ်လီၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲးပုၤလီၤအိၣ်တမံၣ်တဖၣ်အလီၤအိၣ်လီၤဆိး ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးလၢအဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်ပဆၢရဲၣ်ကျဲကျဲန့ၢ်ဆာ်တၢ်အိၣ်ယာနုန့ၢ်လီၤထုးထီၣ်လံာ်လံာ်, ကွၢ်လုၤလီၤ, မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ကစီၣ်ဝဲကျိၤအဂၤ ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါထံဖိကီၢ်ဖိဘၣ်ထွဲ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲဖးဒိၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဂ့ၢ်ကျိၤ, ယုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုၣ်ကၢအတၢ်ကဲဘျးကဲဖျိၣ်အဒိအတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၆. တၢ်ရဲၣ်သဲကတိၤက့ၤဆၢ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢဒီးတၢ်မူအါကလုာ်

မၤသကိးတၢ်ဒီးသ့ၣ်ပုၤခိၣ်န့ၢ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲကတိၤက့ၤတၢ်မူပိညါ, မၤသကိးတၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတၢ်ဖိ ခိဖျိတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ်ဘၣ်ယးဒီး တၢ်တြိဆာဒိသဒီးပဆၢရဲၣ်ကျဲကျဲတၢ်မူတၢ်လီၤဆီလၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ, ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဒီးဆၢ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအလုာ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်တဖၣ်, ထီၣ်ဒီးမၤနီၣ်မၤယါတၢ်ပျဲပူၤဆၢ်ဖိကီၢ်ဖိပျဲကွီၤ, ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိဆူပုၤလၢအဒိသအသ့ၣ်ပုၤ, မၤတၢ်ယုၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်မူကလုာ်လၢဆၢ်ဖိကီၢ်ဖိပျဲကွီၤပုၤတကတီၢ်ပီ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိအတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူလၢအယုၣ်ကၢ ဒ်သိးအသုတမၤပးဂီၤမၤဘၣ်ဒိသ့ၣ်ပုၤ ဒီးတၢ်မံၤလၢဆၢ်ဖိကီၢ်ဖိတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤမူဒါတဖၣ်

- ဒ်သိးကဒိသအက့ၤကညီဖိအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် ဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူလၢအယုၣ်ကၢအဂီၢ်.
- ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအဂၢ်ကျဲဒီးကခိးလၢအတက့ၢ်ဒိၣ်ဆံးအါစ့တၢ်ဘၣ်
- သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်တူၢ်ခိၣ်ပာ်သးလၢအသ့တူၢ်တၢ် ဖဲတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆီတလဲအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲအလီၢ်ခဲ
- တဲန့ၢ်ခဲးတၢ်လၢမုၢ်ခွါတၢ်ထဲသိးတုၤသိးအဂီၢ်.
- သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ပာ်ကဲန့ၢ်ဆာ်တၢ်မူတၢ် ဒီးကညီတၢ်လၢအအိၣ်ဆိးလၢအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်.
- ဒ်သိးကမၤစၢက့ၤပုၤလီၤအိၣ်ကမံၣ်တဖၣ် ကက့ၤသ့ၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၤအတၢ်အိၣ်မူ, တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်အကျဲအဂီၢ်.

တၢ်ပညိၣ်တဖၣ်

- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, ထံ, သ့ၣ်ပုၤဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်မူတၢ် လၢအမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ လၢကညီဖိအတၢ်အိၣ်မူတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအဂီၢ်
- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢပုၤလီၤအိၣ်ကမံၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤဖိခိ ဖျိတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကံာ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူဒီးတၢ်သ့တူၢ်တၢ်အဂီၢ်.
- မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုၢ်ဘျးစဲကရၤ လၢတၢ်ကသ့တဲန့ၢ်ခဲးတၢ်လၢတၢ်ပတၢ်ပြးခိၣ်ယာနုဆာ်လၢအဂ့ၢ်အဂီၢ်.
- ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်လၢလီၢ်ကဝီၤ, ကီၢ်စဲၣ်ဒီးထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤကျဲသန့ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလုာ်လၢတဖၣ် လၢအဒိသအခိၣ်ယာနုဆာ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤကမုၢ်တဖၣ်အတၢ်ခဲးတၢ်ယၢ် ဖဲအဒိသအဒီးထီၣ်ဒါတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအတူၢ်ယံာ်ခိၣ်ကျဲ ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်.

ပလိပ်ဘတ်တင်မုတ်တင်ခုန်လာအဆိပ်ဒီး တင်အုန်ကီပခိန်ဃာန့ဆာန်

အဲဒီအိမ်ထောင်

ပယီအံဘတ်တင်ပနီအီလောအမုတ်
ထံကီတဘုန်လာ အဘတ်တင်ပဆာအီ
လာသုးမိစိရီ လာအနံယံဆံဘျဲစး
ထီလောအုန့ဝဟံးန့ဆုန်တင်စိတင်ကမိဖဲ ၁၉၆၂
နံလံန့လီ. ပုအါတကွာစံးလဲလောကီပယီတ
ဘုန်အံ ဘတ်တင်မဟးဂီအီလောပုပတင်လာအဒိန်
စိဒိန်ကမိ လာအမဆုန်ပုလောကဘုန်လူပိတ်ထွဲအ
တင်သိန်တင်သီတဖန်န့လီ. ပမုကွာကွာထံထံတ
ခီ ပုသုန်တဖန်အံထဲတင်န့ ဘတ်ကစီဒီလီ.

တင်လာသုးန့တကြားလာအကဘတ်ပဆုန်ပ
စိးထံကီ မုတမု ပဆာရဲဂျဲကမုန်ဘတ်. အဲ
သုန်တဖန်ကဘတ်ဒီသအဲဒဲအထံအကီ. ကြား
တြီဆာဲတင်အတင်သီလောကဟဲန့လီတဖန် ဒီးက
ဘတ်ဒုးအိန်ထီဂံဂီအုတင်တိစာမစာ, တင်မပု
ဖျဲးတင် ဖဲန့ဆာန်တင်တတင်တနါတဖန်အိန်ထီဝဲ
အကတီန့လီ. ဘတ်ဆုန်ပမုကွာကွာလောကီပ
ယီပုတခီ တင်အိန်သးဘံဘုစာသု မုလာသုးလာ
အဒိန်စိဒိန်ကမိတဖန် ပဆာရဲဂျဲကမုန်ထဲထံရံ
ကီသဲး, မုကျဲလဲကွာ, တင်ကုန်ဘတ်ကုန်သု, ပု
ဂံဝီအဖိလံစံ, တင်ကွာထွဲတင်အိန်ဆုန်အိန်ခွဲဒီး
ထံကီတဘုန်ဒီးတဘုန်အတင်ရုလိန်မုလိန်န့
သုန်တဖန်န့လီ.

ဖဲသုးမိစိရီပတင်အကတီန့ ပုကီပယီ
ဒိန်ကျိန်ဒိန်စုတဖန်အတင်ဖဲတင်မ လာမုကျဲလဲ

ကွာတဖန် ကဲထီလိန်ထီဝဲဒီး ကဲဒိန်ကဲထီထီ
ဝဲအါမးန့လီ. ပုသုန်တဖန်အံအကျိပန်ယုန်ဝဲ
ဒီးကီပယီသုးခိန်သုးနံတဖန်အါမးန့လီ.

ဒဲန့အသိး ပမုကွာကွာလောကညီအဟီန်က
ဝီအပုစုကီ စးထီဝဲဖဲခွဲအဲယုန်ကညီဒီကလုန်
စာဖိန်ကရဲဒီး အုသုစုန်ပဒိန်ဆဲးလီစုပနီလောတင်
မတင်ပတင်တင်ခဲဖဲ ၂၀၁၂ နံဝဲအလီခံ တင်ဂု
ထီပသီထီတင်တင်ကျဲအကလုန်ကလုန်ဒဲအမု,
တင်တုထီဂျဲမုကျဲဘိ, တင်ခုန်ဟီန်လင်ဒီးတင်မ
အကတဖန် ဟဲန့လီလဲလောကညီကီစဲပုအါထီ
န့လီ. တင်ဂုထီပသီထီတင်တင်ကျဲတဖန်အံ
လာလီကဝီဖဲအဂီန့ အတင်ကဲဘျဲအိန်စုဝဲဒိန်
မးဒီးတင်ဟးဂုဟးဂီ, တင်ဘတ်ဂံဂီအိန်ဝဲအမု
ကယအါဝဲဒန်န့လီ.

လီကဝီဖဲလဲမဲကွဲထံ, ဖွဲလိကီဆုန်,
ကီရုန်မုတြီတကစံးဝဲ, “ကုန်ပနီတဖန်ဟဲခုန်
ထုအယိ ဘတ်ဒိဝဲခိန်ဃာန့ဆာန်အါမးန့လီ. တင်
ကုန်သုန်ကုန်ဝန်ဒီးခုန်ထုအယိ ပထံကျိန်လီဒီတ
ဘိ ဒီးပဘတ်ခုန်ထံပုလောပကသုအီအဂီလီ.”

ကမုတဖန်အသးဘတ်ဒိဝဲဒိန်မးလာ တင်ဟဲ
မဟးဂီအဲဝဲအိန်ဃာန့ဆာန်ဒဲအမု, သုန်ပု,
ထံကျိန်ဒီး ဟီန်ခိန်ကပံတဖန်အယိန့လီ. တ
ကးဒီးဘတ်န့ ဖဲကလုန်န့ခိန်နံတဖန်ထဲသကီ
တင်မုတင်ခုန်အဆာကတီဒဲလဲန့ တင်ဒုးကဲ

ထိုင်ဒီးဝဲ၊ လီဆီဒေတံ တံလီလံတံမဲဝဲဒေတံ မှ် ကျဲဝဲကွဲတံတံ ကျဲဖးဒိုင်အိုင်တံ အလီ နှ် လီ။ ပကဟ့တံအဒိ ဒ်သီးဒီးအုရှ်ကျဲမုဒိုင်ဒီး ဟးကွဲထံတမံတံတံ ကျဲသ့တဖှ်နှ် တံဒုး ကဲထိုင်ဝဲသ့ကိးဆဲကိးကတီဒီး မုလဲအအိုင်ဘၣ် လဲပုဖိစုကဲဝဲအါဖုယာယာဝဲအလီနှ်လီ။

မိပံဖဲဖုလဲပုတဖှ် အိုင်မူသတြဲဝဲဒီးခိုင် ယာနုဆိုင်လဲအထူးဝဲတီဝဲ ဒီးပသ့ညါဘၣ်လဲ တံကီတံခဲဒိုင်ဒိုင်မုမု လဲအဝဲသ့ကဘၣ်ကွဲ ဆိုင်ခဲဝဲနှ် တအိုင်ဝဲအါဘၣ်နှ်ပစံးသ့ဝဲဒေ နှ်လီ။ ဘၣ်ဆိုင်ဆဲကတီမုမဆဲတနံအံ မု လဲတံဂုထိုင် ပသီ ထိုင်တံတံ ကျဲဖး အိုင် အါ ထိုင်၊ မုခိုင်ကလံသိုင်ဂီတဘၣ်လီဘၣ်စး ဒီးတံ ကသ့ကသံးတံဆဲတလဲလဲအိုင်ထိုင်စ့ကိးဝဲအါ မးနှ်လီ။

ဒ်သီးပကဘျဲရှဲတံဂံကီသ့တဖှ်အံကသ့ အဂီ အလီအိုင်ဝဲဒေလဲပုကိးကဲကမဲသကိးတံ လဲတံကကတံကတီကုပခိုင်ယာနုဆိုင် ဒ်သီး ဒီးပုအါကဲသ့ပုသးညီဘၣ် ဒီးအိုင်ဆိးဘၣ်ဝဲ လဲတံမုတံခုဒ် ဒီးခိုင်ယာနုဆိုင်လဲအထူးတီအ ပုအဂီနှ်လီ။

လဲတံနှ်အယီ ကမုသ့တဖှ်ဘၣ်သ့တ ဘၣ်သး ဒီးယုထိုင်ဝဲဒေခိုင်အိုင်ယုခိုင်နံတဖှ် လဲ၊ “ဖဲတံမဲဝဲတံပတုတံခဲဒီးတံစံးကတီသ ကိးဝဲတံမုတံခုဒ်အကတီနှ်၊ ဝဲသးစုတဲသ ကိးတံဂံဘၣ်သးဒီးတံမုတံခုဒ်အမုအတီလီ တံ လဲကဘၣ်အိုင်ဒီးတံအိုင်ကီလဲခိုင်ယာနု ဆိုင်အဂီနှ်လီ။” ပုကညီဖိတဖှ်အတံအိုင်မု တံအိုင်တံဆိး၊ တံလုအိုင်သးသမုအကျဲနှ် လိုင်ဘၣ်ဝဲခိုင်ယာနုဆိုင်လဲအထူးအတီနှ်လီ။■

အိုင်မူသဲယဲ
ဒီးခိုင်ယာနု
ဆိုင်လဲအထူး
တီအံတပု
ယီလဲကျဲအ
ယုတံကတံ

ပုတုတံဂီ-စီကီစိစိ

လာတက်ကတီးကွေ့ကော်သူလှေသွန်ပျာ်အဂီၢ်ခွန်အဲၣ်ယုၣ်ဒီး WWF ဆဲးစုပနီၣ်

သူလှေကီၤစုၤ

ဒါ ဆိကတၢ်တဘျီလာ ခွန်အဲၣ်ယုၣ်လီၢ် ခၢၣ်သးသွန်ပျာ်ဝဲကျိၤ (Karen Forest Department) ဒီးကရၢလာအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီး ဖျၢၣ်အစ့ဟ်ကီၤလာန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်လာကီၢ်ပယီၤအပူၤ (WWF- WORLD WIDE FUND FOR NATURE MYANMAR) အိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးလီၤစုပနီၣ်လာတၢ်နၢ် ဟ်အလံာ်ပံးဃာ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်လာ ပျီပူၤ လာတၢ်ကတဲာ်ကတီးမၤစုၤ ကွၢ်ထွဲကွၢ်တၢ်မူ အကလုာ်ကလုာ် လာခွန်အဲၣ်ယုၣ်တၢ်ဟီၣ်ကတီး အပူၤ ဖဲလါနီၣ်ဝုဘၢၣ် ၈ သီ, ၂၀၁၆ နံၣ် ဖဲဝုၢ်မဲ ဆိး, ကီၢ်ကွီၣ်တၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဆဲးလီၤစုပနီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လာဘျီဝဲအံၤန့ၣ် ခွန်အဲၣ်ယုၣ်အသွန်ပျာ်ခိၣ်ပဒိၣ်မၤ

ဘးထိစံးဝဲလာ အဝဲသွန်အိၣ်တၢ်လံာ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤလာ တၢ်ကကတီးကွေ့ကော်သူလှေသွန်ပျာ် ဒီးလာ တၢ်ကဘၣ်မၤဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကွၢ်ပကီၢ်သူလှေသွန် ပျာ်အဂီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အကါဒိၣ်တခါအဂီၢ်န့ၣ် အဝဲစံးဘၣ်ဝဲသူလှေကီၤစုၤ ဖဲတၢ်မၤဝဲတၢ်ဆဲးလီၤစုပ နီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဝဲအကတီးန့ၣ်လီၤ.

“ပဝဲခွန်အဲၣ်ယုၣ်သွန်ပျာ်ဝဲကျိၤမၤသကိးတၢ် ဒီးခွဲစၢ်အပျာ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးပကညီ သွန်ပျာ်အံၤန့ၣ်လံာ်တဘျီနံၣ်လံာ်လီၤ. အခဲအံၤပဆဲး လီၤစုပနီၣ်ဒီး WWF အံၤ ပတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးဒီးပ ကဒီသအရဲၣ်သဲကတီးကွေ့ကော်သူလှေသွန်ပျာ်ဒီး ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ် ပကမၤသကိးတၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ခွန်အဲၣ်ယုၣ်အနဲၣ်ရွဲၣ်သယံ (၂) ပဒိၣ်မၤမၤ

ခွန်အဲၣ်ယုၣ်လီၢ် ခၢၣ်သးသွန်ပျာ်ဝဲ ကျိၤဒီး (WWF- WORLD WIDE FUND FOR NATURE MYANMAR) ဆဲး လီၤစုပနီၣ်လာ တၢ်နၢ်ဟ်အလံာ် ပံးဃာ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်မၤသကိးတၢ် လာပျီပူၤလာတၢ် ကတဲာ်ကတီးမၤ စုၤဒီးကွၢ်ထွဲတၢ်မူ အကလုာ်ကလုာ် လာခွန်အဲၣ်ယုၣ် တၢ်ဟီၣ်ကတီး

တၢ်ဂီၤ-ခွဲစၢ်

မါဒီး WWF အပျူနဲတတ် (A. Christy Williams Ph.D.) ခရီးတတံင်ဝှင်လ်ယာ်မ် ဆဲးလီသကိးစုပ နီၣ်လၢတၢ်နၢ်ဟါအလံာ်ယံးယာ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်နၢ်ဟါအလံာ်ယံးယာ်အပူၤန့ၣ် ငှးအိၣ် ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် ဒီးတၢ်ဂ့ၢ် လၢအဝဲသ့ၣ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဝဲ လၢတၢ်မၤသကိး တၢ်လၢကညီသ့ၣ်ပှၢ်ဝဲကျိၤဒီးကရၢလၢအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒီးဖျၢၣ်အစ့ၣ်ကီၤလၢန့ၣ်အၢၣ်အဘၣ်စၢအံၤ တၢ် လၢအဝဲသ့ၣ်ကၢၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ.

တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၢ်တတၢ်န့ၣ်တၢ် အိၣ်ယၤ, တၢ်ကတဲာ်ကတီၤမၤဂ့ၢ် ကွၢ်ထွဲက့ၤဒီးတၢ် လီၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်မံၤလၢာ် ဒီးတၢ်မူအကလုာ်က လုာ်, ငှးအိၣ်ထီၣ်ဒီးမၤတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤကညီဖိတၢ် လီၤလၢတၢ်ဒီသဖၢယာ်အီၤအလီၤ လၢတၢ်ယုထၢ ယာ်အီၤ လၢတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၢ်တတၢ်န့ၣ် တၢ်အိၣ်ယၤ ဒီးတၢ်လီၤလၢတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤ အီၤဒ်တၢ်လုာ်လၢအိၣ်တၢ်အသိးတဖၣ်, တၢ်ပၤဆၢ ရဲၣ်ကျဲၤဒီးသုတၢ်အိၣ်ယၤလၢအယုာ်ကၢ ပၣ်ယုာ်ဒီး လီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ်လၢတၢ်မၤသီထီၣ်က့ၤအီၤသ့, ငှး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖိးမံလိာ်သးလၢတၢ်သုဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်ဝဲ ခုၣ်အဲၣ်ယုာ်တၢ်ပၤဟီၣ်ကဝီၤ ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအါ

ထီၣ်ပှၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်အကံၢ်အစီ တၢ်ဟူးတၢ် ဂဲၤတဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ကမၤလီၤတံာ်ဝဲတၢ်ပညိၣ်လၢတၢ် အၢၣ်လီၤအီၤတဖၣ်အံၤ ကကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တူၢ်လီၤ တီၤလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

WWF အပျူနဲတတ်ခရီးတတံင်ဝှင်လ်ယာ်မ် စံးဝဲလၢ, “ပတၢ်မုၢ်လၢအဒိၣ်ကတၢ်မ့ၢ်ဒၣ် ကညီ ကမ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ် ကရဲၣ်သဲကတီၤဒၣ်ဝဲအကစၢ်သ့ၣ် ပှၢ်ကသ့အဂီၢ် ပကမၤသကိးတၢ်ဒီးကညီသ့ၣ်ပှၢ်ဝဲ ကျိၤဘူးဘူးတံာ်တံာ် လၢတၢ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ပှၢ်မၤတၢ်ဖိ တၢ်ဖၣ်တၢ်မၤလိဒီး တၢ်ထံၣ်တၢ်လဲၤခီဖျိလၢအသီအ ဂီၢ် ပအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်သကိး ဒီးမၤတၢ်ဆဲးစုပနီၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤန့ၣ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိးတချုးလၢတၢ်ဆဲးလီၤစုပနီၣ်ဒဲး ဘၣ်န့ၣ် သ့ၣ်ပှၢ်ဝဲကျိၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်တဲသကိးဝဲ သ့ၣ်ပှၢ်အဖိလံာ်စံၣ် လၢတၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်အီၤအဂီၢ်တ သီ, လၢကီၢ်ရဲၣ်သ့ၣ်ပှၢ်ပှၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ဒီးဂံၢ် ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ထံၣ်လိာ်တဲသကိးဟ့ၣ် ခီဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးတၢ်ထံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမူးတဘျီအံၤအပူၤ ခုၣ်အဲၣ် ယုာ်လီၤခၢၣ်သး, ကီၢ်ရဲၣ်ခၢၣ်စး, WWF အပျူနဲတတ် ဒီးအပျူဘၣ်မူဘၣ်ဒါတနီၤဒီးကညီဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢ ကရိခၢၣ်စးခဲလၢာ် ၄၂ ဂၤဖဲထီၣ်သကိးဝဲန့ၣ်လီၤ.■

ခုၣ်အဲၣ်ယုာ် လီၤခၢၣ်သး, ကီၢ်ရဲၣ်ခၢၣ်စး, Rain Forest အပျူဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါ, ကညီ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ် ကရၢကရိခၢၣ် စးတဖၣ်ဒီသ ကိးတၢ်ဂီၤ

တၢ်ဂီၤ-ခုၣ်စါ

သးလၢကညီဖီၣ်စုကဝဲကရူၢ်ဒီးဘၢ်ကွၢ်အဲး (BGF) အဘၢ်စၢၤ ဖဲအပူၤကွၢ်တနံၣ်လၢယူၤလံအပူၤ ဒီး တုၤခဲအံၤအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တက့ၤအိၣ်ဘၣ်လၢအတၢ် အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီးဘၣ် မ့ၢ်လၢအဟီၣ်ကဝီၤအပူၤ တၢ်အိၣ်သးတၢ်ကတၢၢ်ဒီးဘၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ.

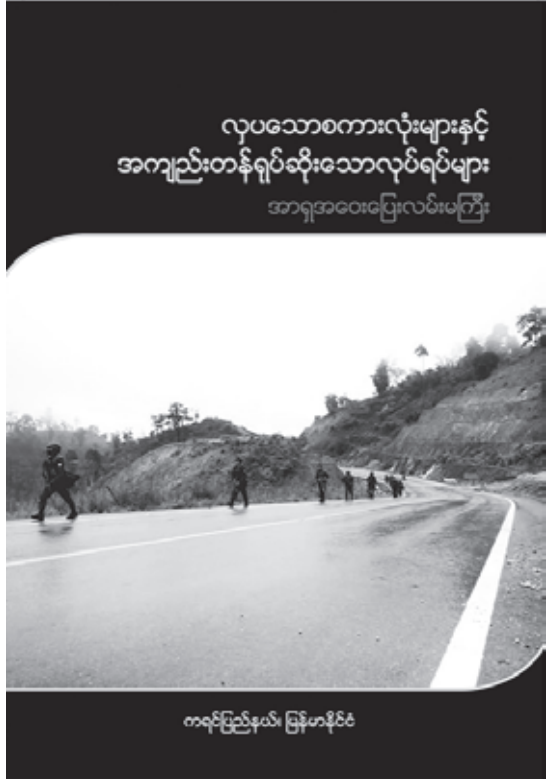
လံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအပူၤဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ် စ့ၢ်ကိးအီၤလၢ, “သဝီဖိလၢအအိၣ်ဘၣ်လၢကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ် ဒီးဘၣ်သးကွၢ်အလီၢ်အကျဲတဖၣ်အံၤ, ခိဖျါလၢအ ဘၣ်ဟ့ၣ်ယၢၣ်ကွၢ်အတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအဖီခိၣ် တၢ်တ့ ထီၣ်ဘျီထီၣ်အကိတိာ် ဆၢတဲာ်ဒီးအိၣ်ဒီးအတၢ်ပာ် သ့ၣ်ပာ်သး လၢကဟ့ၣ်က့ၤဝဲစ့အိၣ်လီၤလၢအတကၢ ကီၣ်ဘၣ် ဒီးဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်တၢ်ဆိၣ်သနးလၢက မ့ၢ်တဖၣ်ကဘၣ်တူၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.”

နီၢ်အဲၣ်သီလၢကညီပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရူၢ်စံးဝဲလၢ, “ပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်တကထိဘျီတဖၣ် စးထီၣ်ယုၢ် ဖဲလၢယူၤလံ, ၂၀၁၅ နံၣ်အပူၤလံလံ ဒီးက့ၤအိၣ်က့ၤ လၢအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်တဘျီဒီးဘၣ် မ့ၢ်လၢအ ဝဲသ့ၣ်ပျံၤဝဲဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိာ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ.”

“ဖဲတၢ်ဒုးမ့ၢ်ကထီၣ်န့ၣ် သဝီဖိတဖၣ် လီၤဆီ ဒၣ်တၢ်ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တူၢ်ဘၣ်တၢ်နးတစဲးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ယုၢ်ဝဲဆုပျံၤ ဒီးဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိာ် တခီအိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢပယီၤသးဆဲး လီၤအါထီၣ်မ့ၢ်ပိာ်အယိၣ် ယအဲၣ်ဒီးသံကွၢ်ယဲလၢထံ ဖိ ကီၢ် ဖိ အ ကီၢ် တၢ် ဘၣ် တၢ် ဘၢ ကအိၣ် ဧါ” အဲၣ်သီတဲအါထီၣ်ဝဲဒီးအံၤန့ၣ်လီၤ. အ့ၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ် တဘိအံၤ ဘၣ်တၢ်ပၤအီၤလၢပုၤဖီၣ်စုကဝဲတဘျီး ဖုဒ်အမ့ၢ်, ပယီၤသး, ဘၣ်ကွၢ်အဲး, ဒိၣ်ခ့ၣ်ဘၣ် အ့ၣ်, ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၢ်, ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၢ်ခ့ၣ်အဲၣ်အဲၣ် အ့ၣ် တၢ်မုာ်တၢ်ခ့ၣ်ကီၣ်ကးကရၢ (KNU/KNLA Peace Council) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဖီၣ်စုကဝဲကရူၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ထၢစ့ၢ်ကိးတၢ်အခိဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ် ဆိးခိးတၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မၤသ့ၣ်စီၢ်, သ့ၣ်ပုၤတတၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ပုၤ ဘျီးဖဲအပူၤဘၣ်မုာ်ဘၣ်ဒါစံးဝဲလၢ, “ပဝဲသဝီဖိတ ဖၣ်အံၤပတူၢ်ဘၣ်တ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ကံၣ်ဂုၤအါမး ခိဖျါပ အိၣ်တၢ်အံၤဘၣ်လၢသးအါဖုပၤဘၣ်ဝဲတၢ်လီၢ်န့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိၣ် ပအဲၣ်ဒီးလၢပုၤလၢအဘျီ လီၤစ့, ပုၤပာ်ယုၢ်မၤသကိးတၢ်တဖၣ် ကဘၣ်ပာ် သ့ၣ်ပာ်သးလၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်တ ဖၣ်အကီၢ် လီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ.”

ပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရၢတဖၣ်ပာ်ဖျါဝဲလၢ အ့ၣ်ကျဲၤ ကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤဖဲသ့ၣ်ကၢ်လီၤတီၢ် (သ့ၣ်ကါ ညံၢ်နီၢ်) ဆုကိးကရူးန့ၣ်တၢ်ဘျီအီၤဝဲလံဒီးတၢ် ကဆဲးဘျီထီၣ်ကဒီးကျဲအံၤ စးထီၣ်ဖဲကိးကရူး ဆုအ့ၣ်ဒုးန့ၣ်လီၤ. အ့ၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢအ့ၣ်ဒိၣ်ဘၣ် (အ့ၣ်ကျဲၤ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်စ့တး) ဒီးကီၢ်ကီၣ်တဲာ်ထံ ကီၢ်လၢအ အိၣ်ဘျီအိၣ်တၢ် မ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်အတၢ် ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ် မၤသကိးတၢ် ခါၣ်စးကရၢ (NEDA) တဖၣ်လီၤ.

အ့ၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ် အလံာ်တၢ်ပာ်ဖျါ လၢအမ့ၢ် “တၢ် ကတီၢ်လၢအမုာ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤ လၢအလၢအါ” လံာ်ကုခိၣ်

ပုဂံဝိဇ္ဇာယကရတဖန်ဟ်ဖျါစွာကီးဝဲလ၊ အုဉ်ဒံင်ဘံင်ဒီးနံဒ်တဟ်ကဲဝဲ “ဘီမုာ်စာဖျိုင်ကရတဟ်ဟ်ပနီဉ်တံင်သိဉ်တံင်သီတံင်ဘျါအနီဉ်ထီဉ်ဘဉ်, တကးဒီးဘဉ်န့ဉ်ဒုးအိဉ်တံင်မဟးဂီခိဉ်ယးန့ဉ်ဒီးပုဂံဝိတံင်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအါအါဂီဂီန့ဉ်လီၤ.”

ပုဂံဝိဇ္ဇာယကရတဖန်ယုထီဉ်ဝဲဒဉ်လ၊ အုဉ်ဒံင်ဘံင်ဒီးကီၤပယီပဒိဉ် ကမတံင်ထံဉ်လီၤအိဉ်သကီးဒီးကမုာ် ဒီးဟ့ဉ်အဝဲသ့ဉ်တံင်ဂုာ်တံင်ကျါလီၤတံင်လီၤဆဲး တချုးလတံင်ကဆဲးဘျီထီဉ်ကဒီးကျဲမုာ်ဒိဉ်ဖဲကီးကရုးဒီးအုဉ်ဒုးန့ဉ်လီၤ.

လ၊လံာ်ဟ်ဖျါအပူကွဲးဖျါထီဉ်စွာကီးဝဲလ၊ “အုဉ်ဒံင်ဘံင်ထုးထီဉ်မစာဝဲတံင်ဂုာ်ထီဉ်ပသီထီဉ်တံင်တိာ်ကျါ လတံင်လီၤလ၊အိဉ်ဒီးဒီးဟီဉ်ခိဉ်ကဟ်တံင်ဂုာ်ကီ ဒီးဖဲတံင်ဒုးတံင်ယကဲထီဉ်အသးသ့ကီးဆါကီးကတီၤဒီးအယီ မူဒါအိဉ်လ၊အုဉ်ဒံင်ဘံင်အစုပူလီၤ.”

ဒ်န့ဉ်အသိး ပုဂံဝိဇ္ဇာယကရတဖန်ယုထီဉ်စွာကီးဝဲဒဉ်လ၊ အုဉ်ဒံင်ဘံင်, ကီၤပယီပဒိဉ်ဒီးတံင်သ့ဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်ဝဲကျါလ၊ “ပတုာ်ကွံာ်တံင်ဟံးန့ဉ်ကွံာ်ပုၤအဟီဉ်ခိဉ်ကဟ် ဒီးသုးယံးထီဉ်တံင်တုထီဉ်ဘျီထီဉ်အတံင်ဖဲတံင်မ၊ ဖဲတံင်လီၤလတံင်ဘဉ်ဂံာ်ဂုာ်အိဉ်ဒီးဝဲအလီၤန့ဉ်လီၤ.” ■

တံင်မလဲာ်ထီဉ်ကျဲမုာ်ဒိဉ်လ၊ကျဲမုာ်ဒိဉ်လဲာ်အယီကဟံးန့ဉ်ကွံာ်လီၤကဝီၤဖိအဟီဉ်ခိဉ်ကဟ်တံင်ဖဲအိဉ်မလဲာ်

တံင်ဂီ - ခုဖဲ

တံင်တုထီဉ်ကျဲမုာ်ဒိဉ်အယီတံင်ဘဉ်ဂံာ်ဂုာ်အိဉ်ထီဉ်လ၊သုးပဒိဉ်ဒီးနံဉ်ခုဉ်ဘံင်အုဉ်အဘဉ်စါဒီးပယီသုးခွဲဉ်အုကွံာ်ဟံဉ်ယီတနီၤဖဲသုဉ်ခါညံဉ်နီဉ်ဒီးကီးကရုးဟီဉ်ကဝီၤ

တံင်ဂီ - KHRG

ကီၢ်ပယီၤကလုာ်ဒူၣ်ဖိအိၣ်ဒီးတၢ်မံၤမိၢ်အာလာထံတမၢၢ်အယီၤ

သုလၢကီၤဂ့ၤ

ပုၤ လါဖျၢဘျူအါရံၤ ၂၂ သီ, ၂၀၁၆ နံၣ်, တၢ်ပယီၤကလုာ်ဒူၣ်ဖိအိၣ်ဒီးတၢ်မံၤမိၢ်အာလာထံတမၢၢ်အယီၤ (Save the Salween Network) လၢအမ့ၢ်ကလုာ်ဒူၣ်တၢ်ကရၢကရိၣ်ဖု လၢအဟူးဂဲၤတၢ်လၢတၢ်ဒီသ အထံကျိထံကွၢ် ထူးထီၣ်အလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤတဘျီ ဒီးယုထီၣ်ဝဲလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်လၢအထီၣ်သီ (National League for Democracy) ပဒိၣ်တဖု အံၤကပတုာ်ယာ်ဝဲယိၣ်လိာ်ကျိထံတမၢၢ် လၢယိၣ်လိာ်ကျိအပူၤ မ့ၢ်လၢအူသ့စ့ၣ်ပဒိၣ် အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ကဆဲးမၤသကိးဝဲထံတမၢၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤအံၤ တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါလီၢ်ကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိတအိၣ်ဝဲဂ့ၤ ဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

လၢလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအပူၤကွဲးဖျါဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်တရူးအကူၣ်ပနံၣ်တဖုအခွဲး လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဘျီထီၣ်ထံတမၢၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤ (၂၉)

ဖျါအကျါ တမၢၢ် (၁၈) ဖျါန့ၣ် တၢ်ကဆဲးမၤဖျါထီၣ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပျၢအဂီၢ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီးတရူးကူၣ်ပနံၣ်အာၣ်လီၤတူၢ်လိာ်သကိးဝဲ ဒီးဆဲးစုပနီၣ်ဝဲ တၢ်နၢ်ပၢ်အလံာ်ပံးယာ် ဖဲလါဖျၢဘျူအါရံၤ ၂ သီ, ၂၀၁၆ နံၣ် တနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအဖီခိၣ် ကကဲထီၣ်ဝဲတၢ်နၢ်ပၢ်ကမၢၢ်လၢကလုာ်ဒူၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိဒီး ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်လၢကထီၣ်သီတဖုအဘၣ်စၢ တကးဒီးဘၣ်န့ၣ် ကဘၣ်ဒီယုာ်ဝဲတကီၢ်ခါတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်လၢကလုာ်ဒူၣ်ဖိၣ်စုကဝဲဒီးကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အဘၣ်စၢသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပယီၤကလုာ်ဒူၣ်ဖိအိၣ်ဒီးတၢ်မံၤမိၢ်အာလာထံတမၢၢ်အယီၤကရၢမၤသကိးတၢ်လၢအမ့ၢ်, ကညီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်ထံကျိထံကွၢ်အပူၤဟူးဂဲၤတၢ်စီၤသးဖိစံးဝဲလၢ, “ပဲတၢ်ပယီၤကလုာ်ဒူၣ်ဖိအိၣ်ဒီးတၢ်မံၤမိၢ်အာလာထံတမၢၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.”

ယိၣ်လိာ်ထံကျိလၢအယုၤလီၤသဘျူလၢကလုာ်ဒူၣ်အါန့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢအီၤအံၤ, ဒ်သိးတၢ်တတုထီၣ်ထံတမၢၢ်အဂီၢ်ပကတြီဆၢသကိးအီၤဃုဃု

တၢ်ဂီၤ - ခုၤမံၤ

ပယီပဒိန်ဒီးတရူးအာဏ်လီတူလိာ်သကိးဝဲလါ တာ်ကဘိထီဉ်ဝဲထံတမာ် (၁၈) ဖျာ် လါကီပယီထံကျိတဖဉ်အပူ လါတအိဉ်ဒီးတံးဒုးသုဉ်ညါထံဖိကီဖိဘဉ်န့ဉ်လီ. ကီပယီပဒိန်တထူးထီဉ်ဒုးသုဉ်ညါဝဲတာ်ဂ့ာ်တာ်ကျိလီတံးလီဆဲး လါအဖိးသဲစးဘဉ်ထွဲဒီးထံတမာ် (၁၈) ဖျာ်အံးဘဉ်. ပသုဉ်ညါဒုဉ်လါအဝဲသုဉ်အိဉ်ဒီးအတာ်ရဲဉ်တာ်ကျဲလါကတုထီဉ်ထံတမာ်လါယိဉ်လိာ်ကျိအပူန့ဉ်လီ.”

“ပအဲဉ်ဒီးသုဉ်ညါလါ ဘဉ်မနုအယိကီပယီပဒိန်ကရီမတံးဆါတံးအံး တချူးလါပဒိန်အသီတဖုအံးကထီဉ်လဲဉ်. ပဒိန်လါကထီဉ်သီတဖုအံး ကဘဉ်ကွဲကျဲကွဲတံးဒီးဟံးန့ဉ်မူဒါလါပဒိန်လါအပူကွဲတဖဉ်မတုာ်ဝဲန့ဉ်လီ.”

ဒ်ပဒိန်လါကထီဉ်အသီတဖုအံးအာဏ်လီတုာ်ဝဲလါ အဝဲသုဉ်ကဟ့ဉ်ဝဲတာ်အုဉ်ကီသးလါကလုဉ်အခွဲးအယာ်ဒီးဒုးအိဉ်ထီဉ် (ဖဲဒါရါဒါမိဉ်ကရုဉ်စံဉ်တာ်ရဲဉ်တာ်ကျဲတံးမကျဲ) အသိး တံးပယီယာ်ကယာ်ယိဉ်လိာ်ကျိပုဉ်ဘျးစဲ အဲဉ်ဒီးဝဲသပုဉ်ကတံးလါ ပဒိန်လါကထီဉ်သီတဖုအံး ကပတုာ်ဝဲတာ်ကတုထီဉ်ထံတမာ်တာ်ရဲဉ်တာ်ကျဲလါယိဉ်လိာ်ကျိအပူ မ့ဉ်လါတာ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးကအိဉ်ထီဉ်ဝဲအါမးလါ ကလုဉ်အုဉ်ဖိတဖဉ်လါကီပယီအပူအံးအဂ့ာ်န့ဉ်ဘဉ်တာ်ကွဲးဖျါထီဉ်အီလါလံာ်ဘိးဘဉ်ရလီအပူန့ဉ်လီ.

ကီကီဉ်တဲဉ်, တရူး, ကီပယီပဒိန်ဒီးကုဉ်ပနံဉ်တဖဉ် ဘျုလီစုလါတာ်ကတုထီဉ်ဝဲထံတမာ်လါယိဉ်လိာ်ကျိအပူန့ဉ်လီ. ကီပယီပဒိန်အာဏ်လီတူလိာ်ဝဲလါ တာ်ကဘိထီဉ်ဝဲဒုဉ်ထံတမာ် (၅) ဖျာ်လါယိဒိဉ်, ကရုဉ်နံဉ်ဒီးကညီကီစဲဉ်ဒ်အမ့ဉ် (Kunlong, Mann Taung, Mong Ton (Tasang) and Naung Pa in Shan State, Ywathit in Karenni State, and Hatgyi in Karen State.) (ခုဉ်လိဉ်, မါတိဉ်, မုတိဉ် (တဉ်ဆါ), နီဉ်ဖဲ, ယုးသုး ဒီးဟးကွဲ) တမာ်ဖဲယိဉ်လိာ်ကျိအပူန့ဉ်လီ.

ကီပယီထံကျိထံကွဉ်ပုဉ်ဘျးစဲကရု (The Burma Rivers Network) ဟံးဖျါထီဉ်ဝဲလါ ထံတမာ်တာ်တိာ်ကျဲလါကထူးထီဉ်န့ဉ်လီဂံာ်ဘါသဟီဉ် (၁၅,၀၀၀) မံကးဝဲလါတရူး, ပယီဒီးကီဉ်တဲဉ်ပုဉ်ဘျုလီစုတဖဉ်ရဲဉ်ကျဲဝဲအံး ကကဲထီဉ်တာ်လီဘဉ်ယိဉ်လါကမုဉ်ဒီးတံးမူအကလုဉ်ကလုဉ်လါအအိဉ်လါယိဉ်လိာ်ကျိအကာ်ခိဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ. ဒ်န့ဉ်အသိး (မုတိဉ်) ထံတမာ်လါတာ်ရဲဉ်ကျဲအီလါတာ်ကဘိထီဉ်အီဖဲယိဒိဉ်ကီစဲဉ်အံး မ့ဉ်ဝဲထံဂံာ်သဟီဉ်တာ်တိာ်ကျဲအဒိဉ်ကတံးလါအုရုမုဉ်ထီဉ်ကလံးထံးအပူန့ဉ်လီ.

စါခါစဲဉ်, ယိဒိဉ်ပုဉ်ဟူးဂဲးတံးလါခိဉ်ယုးန့ဉ်ဆါစဲးဝဲလါ, “ပဲယီပဒိန်ကမုဉ်တဖဉ် ပအိဉ်ဒီးတာ်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘျိလါတာ်ကတုထီဉ်ထံတမာ်လါ

တာ်ဆီဉ်သနဲးလါတာ်ကတုထီဉ်ထံတမာ်ဖးဒိဉ်တဖဉ်လါကီပယီအပူအံး မ့ဉ်စါကီးတံးဒိဉ်ဒိဉ်မုဉ်မုဉ်တခါလါ အကဒုးအိဉ်ထီဉ်ထံလီကီပယီတံးဒုးတံးယုးလါ ကလုဉ်ဒုဉ်ဖီဉ်စုကဝဲတဖဉ်ဒီးပယီသုးအဘဉ်စါ ဒီးပိာ်ထွဲထီဉ်အခဲလါတာ်မဟးဂီပုဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဖိအတာ်ခွဲးတံးယာ် ဒီးပုဉ်ထူလံးဖိတဖဉ်အတာ်ခွဲးတံးယာ်န့ဉ်လီ. တံးတိာ်ကျဲအံးတာ်မဖျါဖျါဖျါတအိဉ်ဝဲဘဉ်အမဲဉ်ညါ တံးတမာ်ဝဲခိဉ်ယုးန့ဉ်ဆါတာ်လီသုသုဉ်ညါလီတံးလီဆဲးဒီး တံးတမာ်ဝဲထံထံလိာ်ထံသကိးတံးဒီးကမုဉ် လါအအိဉ်လါယိဉ်လိာ်ကျိအခိဉ်အယုးတဖဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီ.

ပတ်လီဟီဒ်ကဝီအံ့န့ၣ်လီၤ. ပယိၤဒိၣ်ခိၣ်နီၣ်ပျာ
ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် အစိကမိတအိၣ်လၢပဲၤလၢကပ
တုၣ်ကွံၣ်တၢ်တီၣ်ကျဲအံၤဘၣ်. လီၤခၢၣ်သးကီၢ်ပယိၤ
ပဒိၣ်အစိကမိဒိၣ်ဝဲဒီး တဒိကန့ၣ်လီၤကဝီဖိတဖၣ်
အတၢ်မိၣ်န့ၣ်သးလီၤဘၣ်.”

“တၢ်လီၤဖဲတၢ်ရဲၣ်ကျဲလၢတၢ်ကဘျီထီၣ် (မု
တိၣ်) ထံတမၢၣ်ဝးတရံးန့ၣ် တၢ်ဒုးကဲထီၣ်တလီၢ်
လီၢ် လၢပယိၤသုးဒီးကလံၤထံးယိၤဒိၣ်သုးအဘၣ်
စၢအယိၤ ပအဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်ပလီၢ်လၢ တၢ်မ့ၢ်ဆဲးဂဲၤလီၢ်
လၢထံတမၢၣ်တၢ်တီၣ်ကျဲအံၤန့ၣ် တၢ်ဘၣ်ကံၣ်ဂုၣ်က
အါထီၣ်ဒီး ကကဲထီၣ်တၢ်ဟးဂုၣ်ဟးဂီၤလၢတၢ်မ့ၢ်
တၢ်ခုၣ်အတၢ်လဲၤကျဲန့ၣ်လီၤ. ယိၤဒိၣ်ကလုၣ်ဒုၣ်အ
သုးထီၣ်ဝဲထံတမၢၣ်အတၢ်တီၣ်ကျဲ မ့ၢ်လၢတၢ်အံၤ
ထီၣ်ဝဲလီၢ်ကဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မိၣ်န့ၣ်သးလီၤ
အယိၤန့ၣ်လီၤ.”

ဒ်တၢ်ကွဲးလၢလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအပူၤအသိး,
ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးပျာသ့ပျာဘၣ်အတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအဖီခိၣ်
န့ၣ် ယိၣ်လိာ်ကျိထံတမၢၣ်တၢ်တီၣ်ကျဲအံၤ ဘၣ်ဝဲ
ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဟူးအကျိအယိၤ တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်
န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်သနံးလၢတၢ်ကတုၣ်ထီၣ်ထံတမၢၣ်

ဖးဒိၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပယိၤအပူၤအံၤ မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဒိၣ်
ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်တခါလၢ အကဒုးအိၣ်ထီၣ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ
တၢ်ဒုးတၢ်ယၤလၢကလုၣ်ဒုၣ်ဖီၣ်စုကဝဲတဖၣ်ဒီးပ
ယိၤသုးအဘၣ်စၢ ဒီးပိာ်ထွဲထီၣ်အံၤလၢတၢ်မၤဟး
ဂီၤပျာဟီၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒီးပျာထူလံၤဖိတ
ဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တီၣ်ကျဲအံၤတၢ်မၤ
ဖျိဖျိဖျါဖျါတအိၣ်ဝဲဘၣ်အမဲာ်ညါ တၢ်တမၤဝဲခိၣ်ယၢၤ
န့ၣ်ဆၢတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီး တၢ်တ
မၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိာ်ဝဲသကိးတၢ်ဒီးကမ့ၢ် လၢအအိၣ်
အလၢယိာ်လိာ်ကျိအခိၣ်အယၢၤတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

မံးအါခါ, တလၢသးစၢလၢအဟူးဂဲၤတၢ်လၢ
တၢ်ထီၣ်ဒါယိၣ်လိာ်ကျိထံတမၢၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဂီၢ်
စံးဝဲလၢ, “ပဝဲကလုၣ်ဒုၣ်လၢအအိၣ်လၢယိၣ်လိာ်ကျိ
ကၢ်ခိၣ်တဖၣ် ပဒီးသန့ထီၣ်ပသးလၢယိၣ်လိာ်ကျိ
တဘိအံၤန့ၣ်လီၤ.”

“တၢ်ကဘၣ်လိၣ်ကမၢၣ်တမံၤလၢထံတမၢၣ်တၢ်
တီၣ်ကျဲအံၤဖီခိၣ် ပထံကီၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်မ့ၢ်အူထဲ
ဒၣ် ၁၀ မျးကယၤ ဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဝဲ
၉၀ မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. ပထံကီၢ်လိၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးမ့ၢ်
အူန့ၣ်လီၤ.” ■

လီၢ်ကဝီဖိတ
ဖၣ်ထီၣ်သကိး
ထံတမၢၣ်လၢ
အကမၤဟးဂီၤ
အဝဲသ့ၣ်တၢ်
အိၣ်တၢ်ဆိးဒီး
တၢ်ဖဲအိၣ်မၤ
အိၣ်အလီၢ်အ
ကျဲလၢအဟီၣ်
ကဝီဖိတဝဲ

တၢ်ဂီၤ - ခုၣ်စံး

ဘီကထာထံတမာန်တတ်တိတ်ကျွဲလှလီကစီဖိတဘဉ်သး

သုလှလီကီၤ

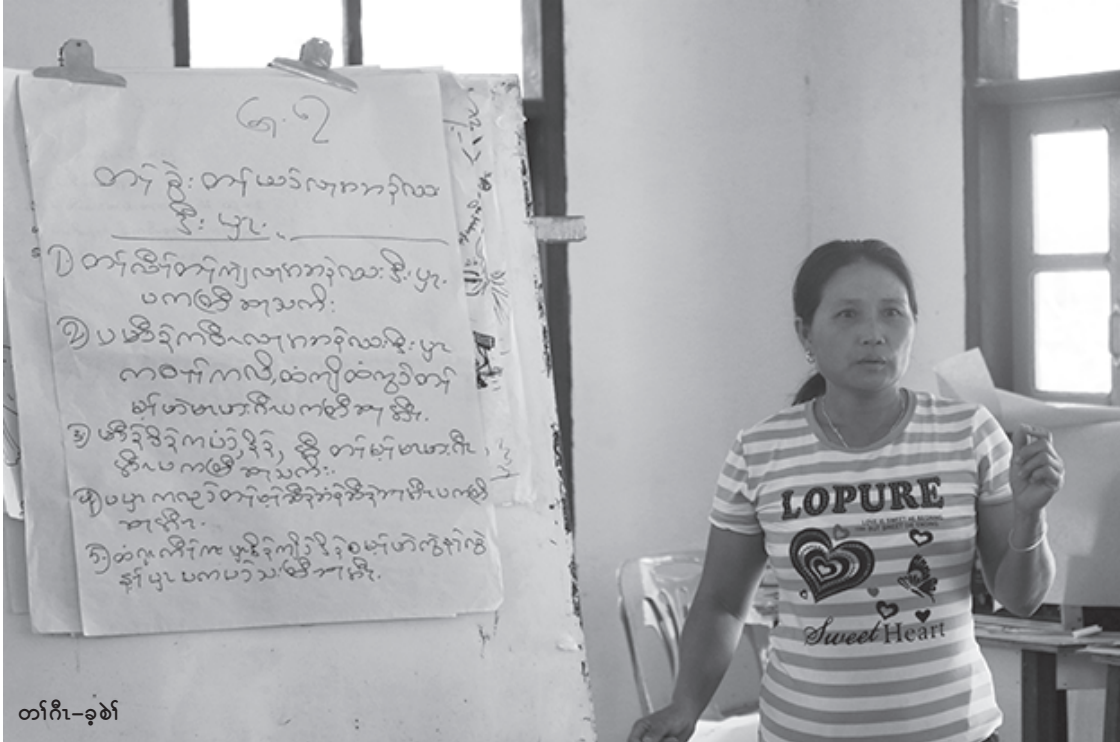
မ ညီဒီကလုာ်စာဖျိဉ် ကရု ကီၤ ရှုဉ်ချဉ်လွံာ် ထူဉ်, သုးက့နီဉ်ဂံၢ် (၃) အပူ တာ်ရဲဉ် ကျဲးဝဲလၢတာ်ကဘျီထီဉ်ဝဲဒဉ်ဘီကထာထံတမာန် တတ်တိတ်ကျဲးအဂီၢ်, သုလှလီကီၤပနံဉ်ဒီးကီၢ်ပယီၤတာ် ထုးထီဉ်လီမ့ဉ်အူကိတ်တိတ်ဝဲကျဲး အိဉ်ဒီးတာ်အာဉ်လီၤ တူာ်လိာ်သကိးဆဲးစုပနီဉ်လၢတာ်နာ်ဟံၢ်အလံာ်ပံး ယာ်အပူ လၢကဆဲးမၤသကိးတာ်လၢထံတမာန်တတ် တိတ်ကျဲးအံၤ ဝဲလၢဖျါဘူၤအါရံၤ ၁၈ သီ, ၂၀၁၆ နံဉ် ဝဲကီၢ်ပယီၤတုာ်ခိဉ် န့ဉ်ပံဉ်ဒီးန့ဉ်လီၤ.

ပဒိဉ်စီတၢ်ဒိဉ်မုလၢအမ့ၢ်ခ့ဉ်အဲဉ်ယုဉ်မုာ်ကျဲး ဝဲကွာ်ကမံးတံာ် ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ သုလှလီကီၤပနံဉ်အ ပှၤပၤလီၢ်ဆုဉ်နီၤဒီးအူအူဆါလၢအမ့ၢ် ကီၢ်ပယီၤတာ် ပာဆူလီမ့ဉ်အူသဟီဉ်ဝဲကျဲးအပူနဲဉ်တာ် အာဉ်လီၤ

တူာ်လိာ်သကိးဆဲးစုပနီဉ်လၢတာ်နာ်ဟံၢ်အလံာ်ပံး ယာ်အပူဝဲအလီၢ်ခဲ တာ်စံးကတိးဒီးတာ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီ လိာ်အိဉ်ထီဉ်ဝဲလၢကညီတစၢအကျဲးန့ဉ်လီၤ.

ပဒိဉ်စီတၢ်ဒိဉ်မုလှပုးဝဲကွဲးကလုာ်တာ်ဂ့ၢ်ဘဉ် ယးဒီးတာ်ဆဲးစုပနီဉ်လၢတာ်နာ်ဟံၢ်အလံာ်ပံးယာ် အံၤလၢ, “MOU လၢပဆဲးလီၤစုပနီဉ်အံၤ မ့ၢ်ဒဉ် (Feasibility study report) လၢတချူးနမၤတာ်တ ခါအဖီခိဉ်န့ဉ် တာ်မၤကဲထီဉ်သ့တသ့န့ဉ် တာ်က ဘဉ်ယုထံဉ်သ့ဉ်ညါဝဲဟီဉ်ခိဉ်န့ဆၢဉ်အဖီခိဉ်တာ် ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအိဉ်ထဲလဲဉ်အပတီၢ်လဲဉ် ဒီးကမၤ လီၤကဆုဉ်က့ၤကသ့ထဲလဲဉ်အပတီၢ်လဲဉ် ဒီးဘဉ် ယးလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီ, ခိဉ်ဖျါလၢတာ်ဂ့ၢ်တခါဘဉ်တခါအဖီ ခိဉ် ပှၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖဉ်အတာ်အိဉ်မုအိဉ်ဂဲၤအတာ်

လီၢ်ကစီဖိဟ် ဖျါ ထီဉ်အတာ် ထံဉ်တာ်ဟံးသး ဒီးတာ်ခွဲးတာ်ယာ် လၢတာ်တြီဆၢ တာ်ကတုထီဉ် ထံတမာန်လၢအ ဟီဉ်ကစီပူၤ

တာ်ဂီၤ-ခဲစဲါ

ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအိၣ်တအိၣ် ဒီးဘၣ်ယးလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲ၊ ကွၢ်တကပၤစ့ၢ်ကီး နကမၤတၢ်တမံၤမံၤ တၢ်ဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးလၢကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်သ့တသ့, နကန့ၢ်အ ရှုဒါ နကန့ၢ်အမွဲဒါ တၢ်ကဘၣ်ထီၣ်ဒူးတယးအီၤ ဖဲတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အယိ သးဒီး MOU တဘျီအံၤ မ့ၢ်ဒုၣ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါဘၣ် ထွဲဒီးတၢ်မၤတခါကဲထီၣ်သ့တသ့အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိးစးထီၣ်ဖဲတၢ်ဆဲးလီၤစုပနီၣ်ဝံၤအ လီၢ်ခံ ပုၤအါဂၤတဲသကိးဝဲတၢ်ဂ့ၢ်အံၤလၢအ့ထၢၣ်နဲး အဖီခိၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ထံၣ်အါဂၤအါကလုာ်လၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအံၤတမၤအသးဖျိဖျိဖျါဖျါဘၣ် ဒီး တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါကမ့ၢ်လၢထံတမၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤ ဆဲးတအိၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပဒိၣ်စီၤသီသံၣ်ဘျဲ, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်န့ၣ်ရွဲၣ်သ ယဲၤ (၁) စံးဝဲလၢ, “ဘၣ်ထွဲဒီးဘီကထံၣ်ထံတမၢၣ် တၢ်တီၢ်ကျဲအံၤ အိၣ်ဒုၣ်ပသ့ၣ်ညါလၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲ အီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဆဲးစုပနီၣ်လၢတၢ်န့ၢ်ပၢ်အ လံာ်ပံးယာ်အပူၤတခီ ပတသ့ၣ်ညါအီၤလီၤတၢ်လီၤ ဆဲးဘၣ်. ပုၤအိၣ်လၢန့ၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤဝဲဒါဒီးတဖၣ်စ့ၢ်

ကီးတသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲအံၤဘၣ်. ပအိၣ်ဒီးတၢ် ဆၢတဲာ်လၢတချုးတၢ်စးထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဒီးဘၣ် န့ၣ်တၢ်ကဒုးသ့ၣ်ညါဆိကမ့ၢ်, ကရၢသဘျီတဖၣ် ဒီးကွဲမ့ၢ်ပုၤကျဲဘၣ်ကျဲသ့ဘၣ်ယးတၢ်တီၢ်ကျဲအံၤ ဒီး ပံးန့ၢ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ယဲၤဒါသဝီဖိ စီဖိ လၢအအိၣ်ဘျးဒီးထံတမၢၣ် တၢ်တီၢ်ကျဲတကအံၤစံးဝဲလၢ, “ဘၣ်ထွဲဒီးထံတမၢၣ် တၢ်ဂ့ၢ်အံၤပတသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲလီၤတၢ်လီၤဆဲး ဘၣ်. ပခိၣ်ပနၢ်လၢတၢ်ဖီခိၣ်တဖၣ်တဟဲထံၣ်လိာ် သးဒီးပုၤ ဒီးတဲဘၣ်ပုၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်တီၢ်ကျဲအံၤ ဘၣ်. ပထံၣ်ဘၣ်တ့ၢ်လံလၢထံတမၢၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲ လၢပဟီၣ်ကဝီပုၤအံၤတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအိၣ်တ့ၢ်ဝဲ ဒီးလီၢ်ကဝီသဝီဖိတဖၣ် တၢ်တဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါလၢအဝဲ သ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်အယိ ပအိၣ်ဒီးဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီဖး ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.”

“ပဝဲပုၤကညီဖိတကလုာ်အံၤ ပတူၢ်ဘၣ်တ့ၢ် လံတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနာပုၤတဘျီန့ၣ်လံ အခဲအံၤပခိၣ် ပနၢ်ကဟဲဒီးဟ့ၣ်အါထီၣ်ပုၤတၢ်ကီတဲာ်ခဲဒီးဒါ. ပ ပၢ်ဆၢတ့ၢ်တၢ်အနံၣ် (၆၀) ဘျီလံ ဒီးတၢ်အိၣ်သး

ဖဲတၢ်ကူၣ်လီၢ် တၢ်ပီၣ်သကိး ဒီးလီၢ်ကဝီဖိ ဘၣ်ထွဲဒီးဘီက ထံၣ်ထံတမၢၣ် အဂ့ၢ်အကျိၤအ ဆၢကတီၢ်

တၢ်ဂီၤ-ခုၤစါ

မ္မာအိန်လီဒ်းအံတခီ ပဟ်ဆာတၢ်အံအခီပညီတ အိန်လၢပဂီၢ်ဘၣ်” အဂ့ၢ်န့ၣ် အဝဲတဲအါထီၣ်ဝဲဒ်းအံ န့ၣ်လီၤ.

ခီဖျိလၢတၢ်ကစီၣ်ဟးထီၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်အိန် ထီၣ်ဝဲအဖီခိၣ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်လီၤခါၣ်သးထုးထီၣ်အ လံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဆဲးစုပနီၣ် လၢတၢ်နၢ်ပၢ်အလံာ်ပံးယၢ် ဘၣ်ထွဲတၢ်တီၢ်ကျဲ လၢတၢ်ကမၤအီၤခဲအံန့ၣ်ပကမၤဝဲတၢ်လီၤယုသ့ၣ် ညါအတၢ်ပၢ်ဖျါလၢအပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီးလီၤကဝီၤဖိ၊ ဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢလီၤကဝီၤဖိကမၤတၢ်ဆၢတဲာ် လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ်၊ တၢ်ဒီသ ဖၢပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ဒီး တၢ်ဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးလၢခိၣ်ယၢ်န့ ဆၢၣ်အိန်တအိန် လၢ ၂၄ လၢအတီၢ်ပူၤဒ်း အက တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဝဲဒ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤအတၢ်ယုသ့ၣ်ညါ အတၢ်မၤကျဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

စီသုကဘံ၊ ပုၤန့ၣ်တၢ်စၢ၊ ကညီဖိခိၣ်ယၢ်ဒီးပုၤ ဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပုၤဘျးစဲကရၢစံးဝဲလၢ၊ “ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ခိၣ် နၢ်လၢလီၤခါၣ်သး၊ ကီၢ်ရၢၣ်ဒီးကီၢ်ဆၢကိးပတီၢ်ဒ်း ကြးအိန်ဒီးတၢ်မၤဖျိဖျိဖျါဒီးတၢ်ဟံးမုၤဒါလၢအဝဲ သ့ၣ်တၢ်ဆၢတဲာ်အပူၤ လီၤဆီဒုၣ်တၢ် မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ် တၢ်မၤလၢအကဒုးအိန်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးလီၤ လီၤဆူထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အအိန် လီၤဆီဒုၣ်တၢ်ဖဲ တၢ်

သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အဆၢကတီၢ်ခဲအံန့ၣ်လီၤ.”

ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်တီၢ်ကျဲတၢ်မၤအဒိၣ်အမုၢ်ဒ်း အံအဖီခိၣ် သုကဘံထံၣ်ဝဲလၢ၊ “ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ခိၣ် နၢ်ကိးပတီၢ်ဒ်း ကြးပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးအိးထီၣ်ကျဲ ဒီး မၤတၢ်ဆၢတဲာ်ယုၣ်ဒီးဖူဖိသဝီဖိလၢတၢ်မၤကိးပတီၢ် ဒ်းအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢတဲာ်လၢ ကဒုးအိန်ထီၣ်တၢ် ကီတၢ်ခဲလၢထံဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ် ဒီးမၤဘၣ်ဒီခိၣ်ယၢ် န့ဆၢၣ်အံ ကဒုးအိန်ထီၣ်ဝဲ ထံဖိကီၢ်ဖိအတၢ်ဆီၣ် ထွဲမၤစၢဝဲ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်အတၢ်ဂၤလီၤလၢ ထံရံၤကီၢ် သးအံကစၢလီၤဝဲ၊ ဒုးအိန်တၢ်နၢ်လၢ ခုၣ်အဲၣ် ယုၣ်ခိၣ်နၢ်တဖၣ်အဖီခိၣ်ကစၢလီၤဝဲ လီၤဆီဒုၣ်တၢ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အံ မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဖူဖိသဝီ အဂီၢ်ခါန့ၣ်လီၤ.”

ဘီကထၣ်ထံတမၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲအံအိန်ဝဲဒၣ် လၢပကိကီၢ်ခီ၊ အိန်ဘျးဒီးလၢဒိၣ်ဝဲဒ် ဒီးထံတမၢ် အံကထုးထီၣ်န့ၣ်ဝဲလီၤဂံၢ်ဘါသဟီၣ် (၁၆၀) မံး ကံးန့ၣ်လီၤ.

သုလၢကျိၣ်ပနံၣ်အံ မ့ၢ်ဝဲခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်အကျိၣ် ပနံၣ် လၢအမၤဝဲဒၣ်မ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်မၤလၢတၢ်ထုး ထီၣ်သိ၊ ကံသဝံ၊ တၢ်ချုၣ်လၢချုၣ်လ့၊ တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဘျီထီၣ်၊ ဆၢန့ၣ်လီၤသိလ့ၣ်လၢကီၢ်ပူၤဒ်းတၢ်ဖံး တၢ်မၤအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.■

လီၤကဝီၤဖိပၢ် ဖျါ ထီၣ်အတၢ် ထံၣ်တၢ်ဟံးသး ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်ကြိဆၢ တၢ်ကတုထီၣ် ထံတမၢ်လၢအ ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ

တၢ်ဂီၢ်-ခုၣ်

ယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢ်လၢကညီပုၤထူလံၤဖိအဂီၢ်

သုလၢကီၤဂ့ၤ

တၢ် သံကွၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်လီၤလၢ တဘျီအခါမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအဟီၣ်က ပီၤန့ၣ် ကဲထီၣ်ကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤတတီၤ လၢပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲးဒီးရဲၣ်သဲကတီၤဝဲ လၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအစၢဘူးကလီၤတူၣ်တဖၣ်က အိၣ်ကဆိးဝဲအဂီၢ်န့ၣ်ကသ့ဧါ. တၢ်စံးဆၢတခါန့ၣ် သ့ဝဲဒၣ်လီၤ.

ယိဉ်လိာ်ကျိအတြီၤလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ရ့ၣ်မ့ၢ် တြီၤ, ကညီကီၢ်စဲၣ်, ကီၢ်ပယီၤအပူၤအံၤ ကြးမ့ၢ် တၢ်လီၤလၢအမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါတတီၤ မ့ၢ်လၢအအိၣ်ဒီး တၢ်မူအါကလုာ် ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအါကလုာ်လၢ အလီၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်အယိလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ကီၢ်ရ့ၣ်မ့ၢ်တြီၤအခိၣ်အနီၤဒီးကညီဖိခိၣ်ယၤဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပာ်ဘျးစဲကရၢ (ခ့ၤစဲါ) ယုာ်ဒီးကရၢ မၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆၢန့ၣ်ဝဲဒၣ်ဒုးလၢ တၢ်က ဒုးအိၣ်ထီၣ် (ယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢ) (Salween Peace Park) ဒ်အမ့ၢ်တၢ်တိာ်ကျဲၤ အသီတမံၤ လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်, တၢ် ပာ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်, တၢ်ကၤယာ်ကွၢ်တၢ်ဆဲးတၢ် လၢ ဒီးတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤကွၢ်ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ် ခိဖျိတၢ် ဆိးကါဝဲတၢ်မၤအကျိအကျဲလၢအဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ ဒီး မၤဆူၣ်ထီၣ်ကွၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢစံးတၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ် တၢ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ် ကညီတၢ်ထူၣ်ဖျးသုးမ့ၢ်ဒိၣ်သုးရိၣ် မဲခိၣ်ကျၢ်ခံ သုးခိၣ်ကျၢ်စိစိဘီကီၣ်ဟဲ လၢအဆိ မိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤအကျိတကစံးဝဲဒၣ်လၢ,

“ယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢစံးတၢ်န့ၣ် မ့ၢ် တၢ်တိာ်ကျဲၤတၢ်မၤအကျဲလၢတၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤလၢတၢ်

ဒီးသအကွၢ်တၢ်မူအါကလုာ်, လုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲး တၢ်လၢ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ် ဒီးတၢ်မၤယုၤမၤ ဖိးကွၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ပကဘၣ်ကတဲာ်ကတီၤကွၢ်တၢ် တဘျီသန့ၣ် ဒ်သိးပကကတဲာ်ကတီၤဝဲဒၣ်ထံကျိ ထံကွၢ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, ပကမူသကိးဒီးပခိၣ်ယၤန့ၣ် ဆၢၣ်ထူးထူးတီၤတီၤအဂီၢ် တကလၢပသန့ၣ်ပက ဘၣ်ဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်လီၤ. ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်ခဲ လၢပ မ့ၢ်နီၢ်ပာ်သကိးဒီးပမ့ၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်န့ၣ် ယနၢ်လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢအံၤ ကလီၤကတၢ်မုာ် တၢ်ခုာ်ကရၢလီၤ.”

ဒ်ကီၢ်ရ့ၣ်မ့ၢ်တြီၤအပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါရဲၣ်ကျဲၤတ့ၢ် ဝဲအသိး, ဝဲအပူၤကွၢ်လၢမ့ၢ်အပူၤ, ကီၢ်ရ့ၣ်ပုၤဘၣ်မူ ဘၣ်ဒါ, တၢ်ကရၢကရိတနီၤ ဒီးဒုဖိသဝီဖိ ၃၀၀ ဂၤ ယာ်ယာ် လၢကရၢ ၂၃ ဘ့ၣ်, ဝဲလူၤသီ, ဘုသိၣ်, န့ၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, ကီၢ်ရ့ၣ်မ့ၢ်တြီၤအပူၤ ဟဲထီၣ်သ ကိးဝဲယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢတၢ်ကူၣ်လိာ် တၢ်ပိၣ်သကိးဝဲဒုးပူၤနီၣ်သဝီ, မ့ၢ်တြီၤကီၢ်ရ့ၣ်, ကီၢ်သုလၢန့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်အဆိကတၢ်လၢ လီၤကဝီၤဖိကူၣ်လိာ်ဝဲသကိးဘၣ်ယး တၢ်ကက တီၤကွၢ်ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, အတၢ်အိၣ် တၢ်ဆိးအလီၤအကျဲအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးတဘျီအံၤ ဝဲသ ကိးဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, ယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ် တၢ်ခုာ်ကရၢအတၢ်ထံၣ်တၢ်ပာ်သး (concept & background), တၢ်ဂ့ၢ်လၢကြးသ့ၣ်ညါဘၣ်ယး တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢ, တၢ်သၢတၢ်လၢအဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်ယိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်အကွၢ်အဂီၢ် (တၢ်မုာ် တၢ်ခုာ်, လုာ်လၢထူသန့ ဒီးတၢ်မူအါကလုာ်), တၢ်

မလီတံာ် ယိၣ် လိာ်တံာ်မုာ်တံာ် ခုၣ် အဟီၣ် ကဝီ၊ တံာ်ထံၣ်စိ ဇီးတံာ်ပာ်လုာ်ပာ်ပူၤတမံၤပီ လာအဘၣ် ထွဲယိၣ်လိာ်တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်ကရါ၊ လီၤကဝီပူၤတဝါ အတံာ်သိၣ်တံာ်သီဘၣ်ပးယိၣ်လိာ်တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်၊ တံာ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်က မံးတံာ်လၢကကွဲးထူးထီၣ်တံာ် သိၣ်တံာ်သီတံာ်ဘျုး၊ ခါဆူညါတံာ်ရဲၣ်တံာ်ကျဲးဇီး ပူၤလၢကမတံာ်မသကိးတံာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ဘၣ်မနုၤအယိတံာ်ထံၣ်တံာ်ဆိကမိၣ်အိၣ်ထီၣ် ဘၣ်ထွဲယိၣ်လိာ်တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်ကရါအံၤအဂ့ၢ်န့ၣ် ပူၤလၢအဟ့ၣ်ကုၣ်မၤစၢၤကီၢ်ရ့ၣ်မုာ်တြီၢ်၊ ခုၣ်စံးအပူၤ န့ၣ်တံာ်၊ စီဖိလ်စ့ၣ်ထွါစံးဝဲလၢ၊ “ထံရ့ၢ်ကီၢ်သဲးတံာ် ဆိတလဲဟဲအိၣ်ထီၣ်အသးလၢတံာ်ပတုာ်တံာ်ခးအံၤ အဖိခိၣ်၊ ကီၢ်ရ့ၣ်မုာ်တြီၢ်ခိၣ်နီၣ်တဖၣ်ဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ် လၢကြးမၤတံာ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ် ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်၊ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ၊ လုာ်လၢထူၤန့ၣ်ဇီးတံာ်လုာ်အိၣ်သးသ မူတဖၣ်ကဟဲဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤအဂီၢ်၊ တံာ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီ ထီၣ်တံာ်တိာ်ကျဲးလၢအကမၤဘၣ်ဒိဝဲဒၣ်လုာ်လၢထူ သန့၊ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်၊ သ့ၣ်ပုၤ၊ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်တံာ်တြီဆၢကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ် တံာ်ကဘၣ်အိၣ်ဇီးတံာ်

ရဲၣ်တံာ်ကျဲးတမံၤဒ်အမ့ၢ် ယိၣ်လိာ်တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်က ရါတံာ်တိာ်ကျဲးအံၤလီၤ။”

စီကျိၣ်ထူ၊ သ့ၣ်ပုၤခိၣ်လၢကီၢ်ရ့ၣ်မုာ်တြီၢ်စံး ဝဲ၊ “ယိၣ်လိာ်တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်ကရါဝဲအံၤ ကမ့ၢ်ခိၣ် တယာ်လၢပသ့ၣ်ထီၣ်နီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအဘျုး အတီၢ် အဂီၢ် ဇီးခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်တံာ်အိၣ်ယၢမ့ၢ်ဂ့ၢ်၊ ဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိလၢအလုာ်ဒိၣ်ပူၤဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်၊ ထူသန့တံာ်ဆဲးတံာ် လၢသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်၊ တံာ်ကဘၣ်ကၢက့ၤအီၤဇီးတံာ် ကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်က့ၤအီၤန့ၣ်လီၤ။”

တံာ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ယိၣ်လိာ်တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်ကရါ အံၤ မ့မ့ၢ်တံာ်အဆိကတံာ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤသ နာ်က့ တမ့ၢ်ဝဲတံာ်ရဲၣ်တံာ်ကျဲးအသီသံၣ်ဘဲတခါလၢ စးထီၣ်အသးသတုာ်ကလၢအခဲအံၤဘၣ်၊ နီၢ်နီၢ်တ ခီ တံာ်မုာ်တံာ်ခုၣ်ကရါအံၤ ဘၣ်တံာ်ဒုးအိၣ်ဖျဲၣ်ထီၣ် အီၤခိဖျိတံာ်ဒီသအိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် ဇီးပူၤတဝါတံာ်ဂ့ၢ် ထီၣ်ပသီထီၣ်အတံာ်ဖဲးတံာ်မၤ လၢဘၣ်တံာ်စးထီၣ် အီၤလၢအပူၤကွံာ်အနံၣ်လၢအဆံ ဇီးတုၤလၢမုာ်မဆါ တနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ။

တီပီအသဝီဖိ၊ မုာ်ဂီၢ်နီၢ်ပံနံၤလၢအဟဲထီၣ်တံာ်

မုာ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ် လီၤကဝီက ရ့ၢ်ကရါခိၣ်နီၣ် ခါၣ်စးတဖၣ် ဟဲထီၣ်သကိး တံာ်ကုၣ်လိာ် တာ်ပီၣ်သကိး ဘၣ်ထွဲယိၣ် လိာ်တံာ်မုာ်တံာ် ခုၣ်ကရါအဂ့ၢ်

တံာ်ဂီၢ်-ခုၣ်စါ

ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းပိုင်လာဘျီဝဲအံ့စံးဝဲလော၊ “ သုဉ်ပှ်ဝဉ် ပှ်လောပသးလီလောကဂုဏ်ထီဉ်ပသီထီဉ်လောပထံလီဝ် ကီပူအံ့၊ ဒ်သီးပုသုတဟဲမဟးဂီကွံဉ်ပတံတဂု အဂီ ပဘဉ်ကဟုကယာ်ကွအံ့ဝဲန့ဉ်၊ ပအဲဉ်ဒီး ကဟုကယာ်ကပထံနာ်ထံကျိ၊ ပထံခံကွံဉ်စိး၊ ပ ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ် ဒ်သီးအသုတလဲကွံဉ်လောပှ်တံချာ တဖဉ်အစုပူတဂု၊ ဒီးတံမုာ်ဆိဉ်ထွဲမဟပှ်လောပက ကဟုကယာ်ကွအံ့အဂီဒုမုာ်တံဂုလောပဂီလီ။ ”

ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဘုဉ်အပူ တံဒုးအိဉ်ထီဉ်တံဝဲဒဉ် တံမုာ်တံခုဉ်အကရုအါန့ဉ်ဒီး ၁၈၀ တီလံန့ဉ် လီ။ တံဆိမိဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်တံမုာ်တံခုဉ်အကရု န့ဉ် ဟံဖိဉ်ဝဲဒဉ်တံတံတံမုာ်လံလံထံဉ်လောအမုာ် (၁) တံကပတုဉ်ဒီးဟးဆဲးတံသဘံဉ်သဘုဉ်တံ ဒုးတံယတဖဉ်အဂီ၊ (၂) တံကဒီသဒကတီ ခိဉ်ယန့ဆဉ်၊ (၃) တံကကတီစိဉ်ကဖီထီဉ်ကု လုာ်လုာ်ထုသနုတံဆဲးတံလဒီး (၄) ပှ်လောအတုာ် ဘဉ်တံတံဒုးတံယတဖဉ် ကကုသုဉ်ထီဉ်ကဒါ ကုအတံအိဉ်မုကသုအဂီန့ဉ်လီ။ တံမုာ်တံခုဉ်

အကရုလောတံလီအကတဖဉ် အါတကွံတဟ် လီဝဲတံတံလံလံထံဉ်လောအံ့ဘဉ်။ အဝဲသုဉ်ဟံး န့ဉ်ဝဲဒဉ်တထံဉ် မုတမုာ် ခံထံဉ်န့ဉ်လီ။ ဘဉ်ဆဉ် ယိဉ်လီတံမုာ်တံခုဉ်အကရုတံတံကွဲအံ့န့ဉ် ကမုာ်ဝဲတံမုာ်တံခုဉ်ကရုအဆိကတံ လောကမာ လောပှ်ထီဉ်တံတံလံလံထံဉ်လောအံ့န့ဉ်လီ။

စီကျိဉ်ထုစံးဝဲဒဉ်လော “ ယိဉ်လီတံမုာ်တံ ခုဉ် က ရုအံ့ မုာ် တံမုာ်တံမုာ် တခါ ဒီး ခဲအံ့ ပစး ထီဉ်ပခိဉ်ခါတတခါလံန့ဉ်လီ။ အလီအိဉ်လောပ ကဘဉ် ဂုာ်ကျဲးစးဆူမဲဉ်ညါ ဒီးဒ်သီးအမိ လံမိ ပှ်ကဖျါထီဉ် အဂီန့ဉ် ပလိဉ်ဘဉ် စုာ်ကီးတံသုဉ် ညါထွဲ၊ တံဆိဉ်ထွဲလောပပှ်ကလုာ်လောကီပူ၊ ကီ ချာဒီးကီဆာတဖဉ်အအိဉ်လီမိ။ ”

ယိဉ်လီတံမုာ်တံခုဉ်ကရုအံ့အိဉ်ဝဲဒဉ်ဝဲ ကီရုဉ်မုာ်တြိ၊ ကညီကီဝဲဉ်ကလံစိး၊ ကီပယီ မုာ်ထီဉ်ကလံထံးတကပန့ဉ်လီ။ ကရုအံ့တံ လီတံကျဲအဆာကစးထီဉ်အသးလော သီသံဉ်ခိဉ်

သုးခိဉ် ကျာ်စိ
ဘီကျိဉ်ဟဲ၊
ထံဉ်လီဗဲ
သကီး၊ တဲနာ်
ဟံတံဒီးလီ
ကစီကရုာ်က
ရုခိဉ်နာ်ခါဉ်စး
တဖဉ်ဘဉ်ထွဲ
ယိဉ်လီတံမုာ်
တံခုဉ်ကရုာ်
အဂီ

တံဂီ-ခဲဉ်

ကစားလားအဖွဲ့ကစားအထိကတော်တဖျဉ်လကညီ
ကိန်းစဉ် လာအအိဉ်လကလံးစီးတကယဒီး မှာစွာ
ကီးတၢ်ဒုဉ်တၢ်ထုအလီၢ်တတီး လကညီမိၢ်လုၢ်
လၢအတၢ်စွၢ်တၢ်နၢ်အဒိဉ်ထံးဒိဉ်ဘိအိဉ်ထီဉ်အ

သး ဒီးမှၢ်စွၢ်ကီးတၢ်စံဉ်စိတဲစိအလီၢ်အကျဲလၢ
အရူဒိဉ်တတီး လၢပုအဲကလံးတဖဉ်ဟဲဆီလီၢ်အ
သးကလၢတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ ဖဲတၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီအ
ဆၢကတီၢ်န့ဉ်လီၤ။■

မၢ်တြီၢ်ကိၢ်ရုဉ်
ဒိဉ်, တဲနၢ်ပၢ်
ကူဉ်လီၢ်သကီး
တၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီ
ကရူၢ်ကရၢဒိဉ်
နၢ်ခၢဉ်စးတ
ဖဉ်တၢ်ထွဲအိဉ်
လီၢ်တၢ်မုဉ်တၢ်
ရုဉ်ကရၢအဂ့ၢ်

တၢ်ဂီၤ-ခုစံး

လီၢ်ကဝီခၢဉ်
စးဒိဉ်နၢ်တဖဉ်
ဟံးဖျါထီဉ်အ
တၢ်ဟူးတၢ်
ဂၤလၢဟီဉ်က
ဝီဒုဉ်ဝဲဖဲအိဉ်
လီၢ်တၢ်မုဉ်တၢ်
ရုဉ်တၢ်ကူဉ်
လီၢ်တၢ်ဒိဉ်
သကီးအဆၢ
ကတီၢ်

တၢ်ဂီၤ-ခုစံး

ကလုာ်ဒီးတၢ်ထံၣ်တမံၤဃီ ဖဲတၢ်မၤလၢကပီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ် ခိၣ်ဃၢန့ဆၢၣ်အမုၢ်နံၤ

ဆၢၣ်ဒီဒီၣ်မု

၇ ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအမုၢ်သ့ၣ်ပုၤ, ထံၣ်ကိၣ်ထံ
ကွၢ်, ကစၢ်ကလိ, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်သ့ၣ်တ
ဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးက
ညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂဲၤတနံၤဘၣ်တနံၤ
ဒီးလိာ်ဆီၣ်တၢ်န့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအံၤသ့ၣ်တဖၣ်
မ့ၢ်တၢ်လၢအရ့ၣ်ဒိၣ်မးလၢကညီပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်
အတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်, နီၣ်ခိၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုၢ် ဒီးမုၢ်
ဆ့ၣ်မုၢ်ဂီၤအမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီ, န့ဆၢၣ်တၢ်မုတ
ဝၢဒီးလၢအကျါ တၢ်ဂ့ၢ်လၢအရ့ၣ်ဒိၣ်ကတၢ်တခိၣ်ဝဲ
ဒၣ် တၢ်အိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢၤလၢပလုာ်လၢထူသန့ဒီးတၢ်
ဆဲးတၢ်လၢအမုၢ် ပုၤတကလုာ်အတၢ်အိၣ်ဖျါလၢ
ဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအပူၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ကိးနံၣ်ဒဲးက
ညီဖိခိၣ်ယၢၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပုၤဘျးစဲကရၢလၢအ
မုၢ် (ခ့ၣ်) တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးမၤလၢကပီၤဝဲဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီ
ဘၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်အမုၢ်နံၤ လၢအဘၣ်တၢ်မၤလၢက
ပီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ညါ ဖဲလၢယုၤ (ကညီ
အလၢလၢအမုၢ်လါန့) ၅ သီအနံၤန့ၣ်လီၤ.

စီဆၢၣ်ဒီဒီၣ်မု, ခ့ၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်ပီညါဝဲကျိၤ
ခိၣ်စံးဝဲလၢ, “ပတၢ်ပညိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်မၤလၢက
ပီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်အမုၢ်နံၤအံၤ မ့ၢ်ဒဲးသိး
တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်, တၢ်ထံၣ်,
တၢ်ဆိမိၣ်ဆိမး ဒီးတၢ်ပံာ်ထံၣ်နီၤဖးလၢခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်
အတၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤ လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီ
ဘၣ်ထံးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် လၢပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီးလုာ်လၢထူသန့
ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတကပၤ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤကံာ်စီ

ဒီးဟ့ၣ်သ ဆၢၣ်ထီၣ် က့ၤလီၤကပီၤကညီပုၤတတ
သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်, တၢ်ဒီသဒီးတၢ်
ကဟုကယၢ်က့ၤန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး
တၢ်ဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ပုၤက့ၤတၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လၢ
ပမိၢ်ပံာ်ဖဲလၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်သါတ့ၢ်ပုၤ ဒဲးသိးပဖိ
ပလံၤစီလၢကပဲသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂဲၤက
အိၣ်ဒီးအကံာ်အစီလၢလၢပုၤပုၤ, တၢ်အိၣ်ကုးအိၣ်ပုၤ
ဒီးတၢ်အိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢၤကအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ခ့ၣ်ပံာ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးကီၢ်သုလုၤကူၣ်သ့
ဆဲးလၢဝဲကျိၤ, ကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပုၤဝဲကျိၤ, ယုာ်ဒီး
ကညီဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုၢ်ကရၢဒ်အမုၢ် ကညီကိၣ်ဖိ
ပုၤဘျးစဲကရၢ, ကညီပိာ်မုၢ်ကရၢ, လီၤကပီၤပုၤတ
ဝၢဖိဒီးခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲ, ရဲၣ်
ကျၢၤ, ရိၣ်ဖျိၣ်ဒီးမၤလၢကပီၤဝဲဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ခိၣ်
ယၢၤန့ဆၢၣ်မုၢ်နံၤ ဖဲစံာ်ဖိခံသဝီ, ဝဲမံၤကျါကရၢ,
တၢ်ကြဲၢ်ကီၢ်ဆၢၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်, ကညီကီၢ်စဲၣ်ပုၤ
န့ၣ်လီၤ.

စီထူထူ, ကရၢခိၣ်, ကညီကိၣ်ဖိပုၤဘျးစဲကရၢ
စံးဝဲလၢ, “ယထံၣ်လၢတၢ်မၤလၢကပီၤမုၢ်နံၤအံၤဂ့ၢ်
ဒိၣ်မးလၢပဝဲသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒဲးသိးခါဆူ
ညါပကဆဲးမၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒဲးသိးအံၤ ဒီးဒုးသ့ၣ်
ညါပပုၤတတဖၣ်လၢပခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အ
ရ့ၣ်ဒိၣ်လၢပဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.”

ဖဲလၢယုၤ (၄) သီအနၢၤ, တချုးဒဲးလၢတၢ်မၤ
လၢကပီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်အမုၢ်နံၤဒဲးဘၣ်န့ၣ်, တၢ်ရဲၣ်

ကျွဲတက်ကူလိာ်တၢ်ပိာ်သကိးအပျၢ်စီၢ်ဖိတခါဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢတၢ်မၤအိၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် တၢ် ငှးနဲၣ်တၢ်ဂီၤမူဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတ လဲဒီးအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ လၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်ဒီးအိၤလၢကီၢ်သူလုၤအပူၤတဖၣ် ဒီး ကီၢ်သူလုၤသ့ၣ်ပှၢ်ဝဲၤကျိၤအတၢ်ငှးသ့ၣ်ညါဒီးဟ့ၣ်ခိ ဟ့ၣ်နီၤဘၣ်ယးဒီးအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်မၤကျဲၤသန့ (ဖိလံစံၣ်), တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဒိသဒက့ၤ သ့ၣ်ပှၢ် ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သုးခိၣ်စီၢ်ဖိဒိၣ်ငါ လၢအမ့ၢ်သုးဒုခိၣ်လၢသုး ရ့ၣ် (၂၂) သုးက့ (၇) တကပၤစံးဝဲဒၣ်လၢ, “ပဝဲ ကညိဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပကဘၣ်ဆၢတဲာ်ဒုဒုလၢ တၢ်ဒိသ ဒက့ၤပခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်အိၣ်ယၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကကဲထီၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢပဝဲကညိဖိအါဂၤအ ကီၢ် ဒီးလၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအဖိခိၣ် အရ့ဒိၣ်မးလၢပဝဲကညိ ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤယီ လၢပတၢ်ဂဲၤလိာ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်က့ၤနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ် ပၤလီၤသးခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိးသရၣ်မုၢ်နီၢ်ကညိဖိ လၢအမ့ၢ်က ညိဖိမုၢ်ကရၢအနဲၣ်ရှဲၣ်စံးဝဲဒၣ်လၢ, “ကညိဖိမုၢ် ဖိမၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်မိၢ်လုၢ်ပၤလၢအတၢ်လီၤစၢလီၤ သ့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အသိး မ့ၢ်ပုၤအကါဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်အိၣ်ယၢသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤဒီးတၢ်ဘၣ်ထွဲ လိာ်သးဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢကိးမ့ၢ်န့ၢ်ဒီးကိးဆၢက တီၢ်ဒဲးအယိန့ၣ်လီၤ.”

အဝဲတဲအါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ, “တၢ်အဒိတနီၤ ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်, ဟံၣ်ယီတၢ်လိာ်ဘၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အိၣ် တၢ်အိ, သ့ၣ်မ့ၢ်ယိၣ်ဝၣ်, ထံနီၤဒီးလၢလုၢ်လၢထူသန့ ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ် ကညိဖိမုၢ်သ့ၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ အိၤအယိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယိ, သးအိၣ် ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်က့ၤကညိဖိမုၢ်ဖိမၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်အါထီၣ်လၢခိၣ်ယၢန့ၣ် ဆၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဒိသဒက့ၤ ဒီးပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤက့ၤခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် ဒီးတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤ

ဒိသကိးတၢ်ဂီၤ ဝဲတၢ်မၤလၢက ပီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒိ ဘၣ်ခိၣ်ယၢန့ၣ် ဆၢၣ်မ့ၢ်န့ၢ်ဖဲစံး ဖိခံသပီ, ဝၣ် မံၤကျိကရ့ၢ်, တၢ်ကြိကီၢ်ဆၣ် ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်

တၢ်ဂီၤ-ခုစံး

သကီးတတ်ပူယီဒီးအဝဲသွန်အကလုာ်, တာ်ထံာ်
ဒီးတာ်ဟ်သးသွန်တဖၣ်စ့ာ်ကီးတာ်ကဘၣ်ဟ်ပနီၣ်
ဒီးဟ်ကအိၣ်စ့ာ်ကီးန့ၣ်လီၤ.”

လၢတာ်ထံာ်ဒီးတာ်ပညိၣ်ကွၢ်စိတမံၤယီအ
ဖီခိၣ်, ကညီပုၤထူလံၤဖိအါန့ၢ်ဒီး (၃၀၀) ဂၤ လၢ
ကရူာ်သဘၣ် လၢအအိၣ်လၢတာ်ကြံၢ်ကီၢ်ဆၣ်, တီၤ
ဖုၣ်ဒီးတီၤခၢၣ်သးကွီ (၁၄) ဖျၢၣ်, လီၤကဝီၤကမ့ၢ်,
ကညီတာ်ထူၣ်ဖျဲးသးမုၢ်ဒိၣ်, ခုၣ်အဲၣ်ယျၢၣ်-ကညီ
ဒီကလုာ်စ့ာ်ကရၢအဝဲကျိၤ ဒီးကညီတာ်ကရၢက
ရိအါဖု ဟဲပၣ်ဃုာ်မၤသကီးတာ်လၢတာ်မၤလၢကဝီၤ
ကွၢ်ဝဲဒၣ်မုၢ်နံၤတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပဒိၣ်မၤဘးထီၣ်လၢအမ့ၢ်လီၤခၢၣ်သးကီၢ်သုလုၤ
သ့ၣ်ပျၢၣ်ဝဲကျိၤခိၣ် ဟဲကတီၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါတာ်လၢ
မုၢ်တနံၤအံၤလၢ, “ပကဘၣ်အိၣ်ဒီးတာ်တူၢ်ခိၣ်ဟ်သး
လၢတာ်ကဟုကယာ်ကွၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်အ
တာ်အိၣ်ယၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆိဒၣ်တာ် သ့ၣ်
ပျၢၣ်မုၢ်တာ်အရူဒိၣ်ဒိၣ်မး လၢကညီတာ်ဟ်ဆၢအတာ်
ဂဲလီၢ်အဂီၢ်လၢကျဲအါမံၤ ဒီးလၢအကျါတနီၤမ့ၢ်ဝဲ
သ့ၣ်ပျၢၣ်တာ်ဘၣ်တာ်ဘၢဒီးတာ်အိၣ်ကဖု, တာ်အိၣ်
တာ်အီ, ဒီးပပုၤကလုာ်အလုာ်လၢထုသန့ဒီးတာ်ဆဲး
တာ်လၢအတာ်အိၣ်ကအိၣ်ခိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကညီဖီ
နီၢ်ကစၢ်တာ်စံာ်ညိၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယာ် လၢတာ်န့ၢ်ပၤ
ဘၣ်က့ၤပဟီၣ်ခိၣ်ကဟံာ် ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တာ်အိၣ်ယၢ
သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် အလီၤအိၣ်ဝဲလၢပဝဲကညီကမ့ၢ်,
ပဒိၣ်ပပုၤ, သးမုၢ်သံာ်ဘိဒီးတာ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်
ကဘၣ်ဟ်ဖျိၣ်မၤသကီးတာ်တပူယီန့ၣ်လီၤ.”

ဖဲတာ်ရဲၣ်တာ်ကျဲလၢတာ်မၤလၢကဝီၤဝဲဒၣ်ဟီၣ်
ခိၣ်ဒီးဘၣ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အမုၢ်နံၤအံၤဝဲအလီၤခံ,
ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံဒီးတာ်သ့ၣ်လီၤက့ၤသ့ၣ်လၢကွီကရၢၢ်
ပူဒီးတာ်ကွၢ်ကီၤသကီးတာ်ဂီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၢန့ၣ်
ဆၢၣ်, ဆၣ်ဖိဖိကီၢ်ဖိဒီးကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပျၢၣ်ဝဲကျိၤအ
တာ်ဟူးတာ်ဂဲလၢအဘၣ်တာ်ကျးလီၤအီၤလၢကွီဘျီၣ်
ဒိၣ်ပူန့ၣ်လီၤ. ■

တာ်ဂီၤ-ခုၣ်စါ

တာ်မၤလၢကဝီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်မုၢ်နံၤအံၤအတာ်ဟူးတာ်ဂဲလၢတဖၣ်
ဖဲစံာ်ဖိခံသဝီ, ဝဲၣ်မံၤကျါကရူာ်, တာ်ကြံၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်

ကွီၢ်ဘျီၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်ဒွဲၣ်အူအိၣ်ကွံာ်ကညီဖိ အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲ

သုလၢကီၤဂ့ၤ

လၢစးပထုဘၣ် ၈ သီ ၂၀၁၆ နံၣ်အနံၤ ကွီၢ်ဘျီၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်လၢ ဒီကလုာ်တၢ်ဟး ကသုၣ်ကရၢၢ်ဝဲကျိၤယုာ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲက

တၢ်တၢ်မံၤလၢဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိဝဲကျိၤ Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation (DNP), ကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လီးဆူ ကညီဖိလၢတၢ်နီၣ်ဟးထီၣ်ကွံာ်ဝဲဒီးဒွဲၣ်အူကွံာ်အ ဟံၣ်အယီၤဒီးမၤဟးဂီၤဝဲအတၢ်ဖိတၢ်လံၤ ဖဲကၢ်ကြ ကွၤဒီကလုာ်တၢ်ဟးကသုၣ်အလီၢ်ဖဲ, ဖဲးခ့ၣ်ရံၤလၢ ၂၀၁၁ နံၣ်တဖၣ်တက ၁၀,၀၀၀ ဘး န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မူးတၢ်ရၢၢ်တခါအံၤ ဘၣ်တၢ်တီၣ်ထီၣ်ဆူ ကွီၢ်ဘျီၣ်ခိဖျိသဝီဖိ ၅ ဂၤဒီး ဖုခိအံး မံးမံ လၢအ

သးအိၣ် ၁၀၅ နံၣ် ဒီးမုၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဘျီၣ်တၢ်ဘါခိၣ် နၢ်တကလၢအအိၣ်ဖဲ တၢ်ဘိယူမဲၤပျဲ, ကၢ်ကြကွၤ ဖဲးခ့ၣ်ရံၤကီၤရၢၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကွီၢ်ဘျီၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်ဝဲလၢ တၢ်လီၢ်ဖဲကညီ ဖိတဖၣ်အိၣ်ဆိးဝဲန့ၣ် တမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ် ဆိးအလီၢ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဘၣ်. မ့ၢ်တၢ်လီၢ်လၢအ ဝဲသ့ၣ်ဟဲဂုာ်န့ၣ်လီၤ. ခူသ့ၣ်ဒီးသ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးကွီၢ်ဘျီၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ် မၤအိၣ်ခူးမိသံၣ်ခိၣ်, တၢ်မၤလီၤဟံၣ်လီၤပျီသ့ၣ်ပျါ လၢ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲ ဒီးသ့ၣ် အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်လၢဒီကလုာ်တၢ်ဟးကသုၣ်အလီၢ်

ဖုခိအံး မံမံဒီး ခၢ်စးအဂၤတ ဖၣ်ထီၣ်ဒီ ကန့ၣ်ကွီၢ်ဘျီၣ် တၢ်ဟံၣ်ဖျါဘၣ် ထွဲတၢ်ဒွဲၣ်အူ အိၣ်ကွံာ်ကညီ ထုလံၤအဟံၣ် အယီၤဖဲကၢ်ကြ ကွၤဒီကလုာ် တၢ်ဟးကသုၣ် အလီၢ်

တၢ်ဂီၤ-facebook

အကျွန်ုပ် ပျားဘန်မူဘန်ဒါတဟ်ပနီဒီးဟ့ဒ်အခွဲး ဘန်န့ဒ်လီ။

ပျားဘန်မူဘန်ဒါတဖန်တဲဘန်ဒီးဟ့ဒ်တဲဆါ ကတီလါ သဝီဖိတဖန်ကသုးကွံအတဲအိန်တဲဆါ ဆိးအလီအကျ အဟံဒ်အယီ ဒီးတဲဖိတဲလံလဲ တဲလီအဲန့ဒ်ဘန်ဆန် သဝီဖိတဖန်တဲဒိကနန် တဲကလုဒီးတဲသိန်တဲသီဘန်န့ဒ် ကွီဘျီဟ်ဖျါ ထီဒ်စွဲကီးဝဲဒ်န့ဒ်လီ။

ဒီကလုဒ်တဲဟးကသုန်ကရါအပျားဘန်မူ ဘန်ဒါတဖန် နလီဒွဲဒ်အုဆုန်သဝီဖိအဟံဒ်ယီ ယုဒ်ဒီးအဲဝဲသုန်ဘုဖိ ခဲလက် ၉၀ ဖျန်န့ဒ်လီ။

ကွီဘျီဟ်ဖျါဝဲဒ်လါ ဒီဖျါတဲထံဒ်သုန်ညါ ဘန်လါသဝီဖိတဖန်တဲသုးကွံအတဲအိန်တဲဆါ ဆိး အလီအကျဘန်အအိန် ပျားဘန်မူဘန်ဒါတဖန် အိန်ဒီးတဲခွဲးတဲယာ်ပျားပျား လါကမလီဖျါကွံ မ့တမ့ ဒွဲဒ်အုကွံတဲသုန်ထီဒ်တဖန်သုဝဲဒ် န့ဒ်လီ။

ပျားဘန်မူဘန်ဒါတဖန်မထွဲဝဲဒ်တဲသိန်တဲသီ အယီ အတဲကမန်တဲအိန်ဘန်. ဒ်လဲဒ်ဂု ကွီ

ဘျီခဲးဝဲဒ်လါ ဒီကလုဒ်တဲဟးကသုန်ကရါအ ဝဲကျါအိန်ဒီးအမူအဒါလါ ကဘန်ဟ့ဒ်စုအိန်လီး ဆု ပျားလါအဟံဒ်အယီ ဘန်တဲတဲဒွဲဒ် အုကွံတ ဖန်အအိန် မ့လါဟံဒ်ကစါတဖန်တဲန့ဒ်ထါဖျိဒီး စိန်ကွံအတဲဖိတဲလံတဲချုးလါတဲဒွဲဒ်အုကွံအ ဟံဒ်အယီအဆါကတီဘန်အယီန့ဒ်လီ။

ပျား ၆ ဂလါအလီကွီတဲန့ဒ် ကဒီးန့ဒ်ဘန် စုအိန်လီး တဂ ၁၀,၀၀၀ ဘး န့ဒ်လီ။ ၅,၀၀၀ ဘးလါဟံဒ်ယီ တဲဟးဂုဒ်ဟးဂီ အဂီ ဒီး အဂ ၅,၀၀၀ ဘးလါနီကစါတဲဖိတဲလံတဲသုတဲစွဲ ဟးဂီအဂီန့ဒ်လီ။

ကွီဘျီခံဒ်ညီတဲတဲမုးတဲရါဝဲအလီခံ ဖုဒီးအဲဒီးသဝီဖိအဂတဖန်ဟ်ဖျါဝဲဒ်လါ တဲလီ အဲန့ဒ်မ့အဲဝဲသုန်တဲအိန်တဲဆါဆိးအလီခိန်ထံး ခိန်ဘိ လါမိဟ်ဖိဖုလါပျားအစါလဲလဲန့ဒ်လီ။

ဖုဒီးအဲဟ်ဖျါဝဲလါ, ပျားဘန်မူဘန်ဒါတဖန်မ အဲဝဲသုန်တဖန်သုးကွံအလီဆု ဘါကလဲသဝီ လန်ခီ (Ban Bangkloi Lang) တကဟန့ဒ်လီ။ လါအပျားကွံအဲဝဲသုန်အိန်ဆိးတဲလါ ဘါကလဲ

ဖုဒီးအဲမံဒီး ခါစးအဂတ ဖန်ထီဒ်ဒီ ကနန် ကွီဘျီဟ်ဖျါ ထွဲတဲ ဒွဲဒ်အုအိန်ကွံ ကညီထုလဲအ ဟံဒ်အယီဝဲကံ ကြကွီဒီကလု ဒ်တဲဟးကသုန် အလီ

တဲဂီ-facebook

သဝီထးခိ (Ban Bangkloi Bon) အနံင်လၢအဆံ တဖၣ်အဆံလံန့ၣ်လီၤ.

“ယဆိၣ်လီၤသးဘျီနီၣ်ကီၢ်လၢ ဒီတစီအံၤ ယအိၣ်ဆိးဖဲ ဘၢကလွဲသဝီထးခိန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ် လၢယသ့ၣ်ညါလီၤသးလၢယအီၤမိၢ်န့ၣ်ထံအခါ လံလံယအိၣ်ဖဲန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၢ်အဝဲန့ၣ် မ့ၢ်မိၢ် ပာ်ဖံ ဖုလၢပျၢအလီၢ်အကျဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကီၢ် ဘျီၣ်မ့ၢ်ဆၢတၢ်လၢယဘၣ်ဟးထီၣ်ဒီးအိၣ်ဆိးလၢ တၢ်လီၢ်အဂၢတတီၤန့ၣ် ယကမၤထွဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ် ဆၣ်ယအဲၣ်ဒီးတဲလၢ မ့ၢ်တၢ်လၢအထီၣ်ဒါယသးသ ဟီၣ်, တၢ်သးအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်သး ခိဖျိလၢမၤဆူၣ် ယလၢ ယဘၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢယကစၢ်ဟံၣ်ဃီ တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်လီၤ.” ဖုခိအံးတဲအါထီၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ.

ဖုခိအံး မံမံ လၢထီၣ်ဒိက န့ၣ်ကီၢ်ဘျီ တၢ်ဟ်ဖျါ ဘၣ်ထွဲတၢ်န့ၣ် အူအိၣ်ကွၢ်က ညီထူလံအ ဟံၣ်အဖီဖဲကၢ် ကြံကွၢ်ဒီကလုာ် တၢ်ဟးကသ့ၣ် အလီၢ်

တၢ်ဂီၤ-facebook

ဘူၤစူၤဖူကၢ် Bunchu Phukard လၢအမ့ၢ်ပုၤ လိာ်ကီၢ်တၢ်အကျါတဂၤဒီး မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကညီပုၤတတၢ ခၢ်စးတဂၤစံးဝဲ “ယသးအုးဒိၣ်မးလၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိလၢပယုထီၣ်လၢကီၢ်ဘျီၣ်အအိၣ်တဖၣ် အဝဲ သ့ၣ်ထုးကွၢ်ပတၢ်ခဲလၢ်ယၣ်ယၣ် ဒီးဟ့ၣ်လီၤပုၤ စ့အိၣ်လီး ထဲ ၁၀,၀၀၀ ဘးန့ၣ်လီၤ. စ့ထဲအံၤဟ့ၣ် ခၢ်စးက့ၤပဟံၣ်ပဃီ, ပတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲဒီးပ တၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးဟၤတသ့ဘၣ်. တၢ်လီၢ်လၢပဒိၣ်ဒုး အိၣ်ပုၤအလီၢ်လၢအမ့ၢ် ဘၢကလွဲသဝီလၢခိ အံၤ တမုၢ်ဘၣ် ဒီး ပအဲၣ်ဒီးက့ၤအိၣ်ကဒါက့ၤ လၢ ပ ထူပထံးအလီၢ်အကျဲလီၤ.”

ဒဲလဲၣ်ဂုၤ ချဲဝး Chaiwat Limlikhitaksorn လၢအမ့ၢ် ကံၢ်ကြံကွၢ်ဒီကလုာ်တၢ်ဟးကသ့ၣ်ကရၢၢ် ဝဲကျိခိၣ်လီၢ်လံဟ်ဖျါဝဲလၢ “ပတၢ်ဟ်သးအိၣ်လၢ ပကဒီသဒါက့ၤန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢဒီးပုၤအဂီၢ်န့ၣ်ပ တအိၣ်ဒီးတၢ်ပျံတၢ်ဖုး ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢ အဖိးသဲစးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဒီးဆၢတၢ်လၢဝဲ ကျိကဘၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢကဒါက့ၤဘၣ်ဆၣ် တမ့ၢ်တၢ် လၢအဒုးသ့ၣ်မံသးမံပုၤဘၣ်. ကီၢ်ဘျီၣ်အတၢ်ဆၢ တၢ်လၢပဘၣ်ဟ့ၣ်စ့အိၣ်လီးဆူပုၤလၢလိာ်ဘၢလိာ် ကီၢ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်လၢအမၤန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိကမၢ်အယိန့ၣ်လီၤ. ပကပတံ ထီၣ်တၢ်မုးတၢ်ရၢ်အသီတဘျီကဒီးန့ၣ်လီၤ.”

ဒဲန့ၣ်အသိးဖဲကီၢ်ဘျီၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်မုးတၢ် ရၢ်ဝဲအလီၢ်ခံ ကညီဖိလၢအိၣ်လၢဘါဘၢကလွဲ တဖၣ်ထံၣ်ဝဲလၢတၢ်ဆၢတၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်လၢအတီအ ကြံဘၣ်အယိ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ကတၢ်ကတီၤအသး လၢကပတံထီၣ်တၢ်မုးတၢ်ရၢ်ဆူစံၣ်ညီၣ်ကီၢ်အအိၣ် လၢတၢ်လိာ်ဘၢလိာ်ကီၢ်ဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.■

ပျားဖုံးခူးထူစံတဖန်အိပ်လျာတော်ဘဏ်ယိပ်ပူ

နိဂါမာမုဂ်လါ

၂၀၁၆ နံနက်အတိတ်ပျား၊ တမ္ပာထည်သဝီလါအ အိပ်သျှင်လီအသးဖဲပုကွကရူ၊ လူသီ ကီဆပ်၊ ကီရုဂ်မုဂ်တြီအပူ နူဖိသဝီဖိ သျှင်တဖန်ဘဏ်ကွာဆပ်ခဲဒီး မုခိဂ်ကလံသီဂီ တဘဏ်လီဘဏ်စးဘဏ် ဒီးတၢ်ကီယုထီဒိဂ်တလါ အယိ စံလီသျှင်တဖန် ပျားထည်အိပ်ကွးအိပ်တသ့ လၢဘဏ်အဂ့ၢ်န့ၣ် လီၤကဝီသဝီဖိတဖန်စံးဘဏ်ဝဲ သူလုၤကီၤပုၤန့ၣ်လီၤ။

လီၤကဝီဖိတဖန်စံးဝဲလၢ အဝဲသျှင်ဘဏ်ယိပ်ဒီး ဘဏ်ကီဘဏ်ဂီၤလၢတၢ်အိပ်တကူအိတလၢကဟဲအိပ် ထီဝဲဒၣ် လၢတနံၣ်အံၤဒီးနံၣ်လၢအကဟဲန့ၣ်လီၤ။

လီၤကဝီပျားထူစံဖိတဂၢၤစံးဝဲလၢ, “တၢ်ဂ့ၢ်ကီ ခိပ်သျှင်န့ၣ်ဟဲခိဖျိအသးလၢနံၣ်လၢအပူကွံာ်မုခိဂ် ကလံသီဂီ ဂီ တၢ် အိပ် သး တၢ်ကီဘဏ်ဆပ် တ ဖ်သိးဒီးတနံၣ်အံၤဘဏ်. ခိဖျိလၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ပျားထူစံဖိတနီၤသုဝဲဒၣ်စံးထံယဲအယိ မုခိဂ်မုဂ်တ စူဒီး ကဲထီၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢအဝဲသျှင်အဂီၢ်လီၤ. ခါဆူညါတၢ်မုဂ်ကီထီၣ်ဒိဂ်န့ၣ်ဒီးအလီၤန့ၣ် ပျားထူ စံဖိသျှင်တဖန်ဘဏ်ယိပ်ဝဲလၢအဝဲသျှင်မအိပ်ကွာ စံတသ့လၢဘဏ်န့ၣ်လီၤ။”

ပျားလီၤကဝီဖိသျှင်တဖန်အံၤအါတကွာ်လုာ် အိပ်အသးသမူလၢတၢ်ထူအိပ်စံးဖဲအိပ်ခူးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢကတီၢ်ဘဏ်လၢပျားထူစံဖိသျှင်တဖန်ကဘဏ် ထံၣ်လီၤကွးလီၤတၢ်လၢကသျှင်ဘုသျှင်ဟုလံဘဏ် ဆပ် ခိဖျိလၢမုခိဂ်တစူဘဏ်အယိ အဝဲသျှင်သျှင်ဘု တသ့လၢဘဏ်န့ၣ်လီၤ။

ဘဏ်မနုၤအယိလၢမုခိဂ်ကလံသီဂီတဘဏ် လီၤဘဏ်စးဘဏ်လဲၣ်န့ၣ်, ခုစံးပျားတတၢ်လုာ်အိပ်

နီၣ်ခိသးသမူတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးတၢ်မၤဂုၤထီၣ်ကွာ်တၢ် လုာ်အိပ်သမူလၢပျားလီၤအိပ်ကမ့ၢ်ဖိတဖန်အဂီၢ်အမူ ဖါခိပ်, စီၤန့ၣ်ကီၢ်စံးဝဲလၢ, “ ခိဖျိဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ တၢ်သုဝဲဒၣ်စံးဖိကဟဏ်အါဒိၣ်ထီၣ်, တၢ်ကွာ်သျှင် ကွာ်ဝဲဒၣ် ဒီး သျှင်ပျားတဖန် လီၤဟီ လီၤပျိအါ အ ယိ တၢ်ကီၢ်ဒိၣ် ထီၣ်, ထံလီၤသံး နိလီၤသံး ဒီး ကဲထီၣ် တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢပျားထူစံဖိသျှင်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။”

သဝီဖိဖဲပုကွကရူအပူအံၤ အါတကွာ်ထူ အိပ်စံးလၢအသုဝဲစံးထံန့ၣ်လီၤ. ဘဏ်ဆပ်မုဂ် လၢတၢ်ကီၢ်အယိ တၢ်ကီတၢ်ခဲအိပ်ထီၣ်ဝဲလၢဘုဖိ လၢတၢ်ဘျးလီၤအီၤသျှင်တဖန်န့ၣ် တၢ်တသျှင်ဘဏ် လၢအီၤဘဏ်. နံၣ်လၢအကဟဲပျားထူစံဖိတဖန်ဘဏ် ယိပ်လၢတၢ်အိပ်တကူအိတလၢကအိပ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ် လီၤ. အခဲအံၤစံးလၢပျားထူစံဖိတဖန်တၢ်ကီၢ်ဒိၣ်တ လၢအယိ စံးခိးပျားန့ၣ်ယုထီၣ်ဒီး ခိးဘိခိပ်လီၤဝါပး ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒီးအံၤအယိသဝီဖိတယၢ် ယၢ်ဝဲလၢတၢ်ကီတၢ်ခဲကအိပ်ထီၣ်လၢအဝဲသျှင်အဂီၢ် လၢကထူအိပ်ကွာ်စံးလၢနံၣ်လၢအကဟဲန့ၣ်လီၤ။

လၢ အပူကွံာ်န့ၣ် သဝီဖိလၢအအိပ်ဖဲက ရူဖဲအံၤအပူတဖန် ကွာ်ဆပ်ခဲဒီးတၢ်ကီၢ်ယု, ထံ သံး နိသံး ဘဏ် ဆပ် မအိပ် ကွာ်စံး, လီၤဆီ ဒၣ် တၢ်စံးထံထံန့ၣ်မအိပ်ဝဲန့ၣ်ဒီးဖဲအကြးဒီးတၢ်အိပ် သးတအာထဲသိးဒီးဆၢကတီၢ်ခဲအံၤဘဏ်.

ဒ်န့ၣ်အသိးတနံၣ်အံၤဖဲကီၢ်ရုဂ်မုဂ်တြီအပူ တၢ်ဂ့ၢ်ကီအိပ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲလၢတၢ်ဖိလံဖိယၢ်ဒီးယုာ် အတၢ်လီၤမၤဟးဂီၤဘုတဖန်အယိ တၢ်မၤန့ၢ်အိပ် ကွာ်ဘုစူလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်ဒီးနံၣ်လၢအဂၤတဖန်အဂ့ၢ် န့ၣ် လီၤကဝီဖိတဖန်ဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။■

စ့သၢ်ပီၣ်ဒီးစ့သၢ်ကလးတၢ်ဂ့ၢ်ကီ

ဖိၣ်ယဲဖိ

“ယဲယမၤစၢၤနၤတဘၣ်ဘၣ်, ကွၢ်လၢနတၢ်ဝံဒီးနကစၢ်လီၤ. မ့ၢ်ပှၤလၢအချးတၢ်ခံဒီးနၢ်ပၢ်တၢ်တဖၣ်ကိညၢ်တစးလီၤ.”

ဖဲကီၢ်ရၢၣ်မ့ၢ်တြီၢ်, လူၤသီကီၢ်ဆၣ်အပူၤ ဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိတဖၣ်ဆူးဆါဝဲအါမးစးထီၣ်လၢလါဒံၣ်စဲဘၣ် ၂၀၁၅ နံၣ်, တုၤလီၤလၢကတီၢ်အံၤအပူၤဒၣ်လဲၣ် တကတၢ်ဒံးဝဲဘၣ် ဒီးဆဲးအိၣ်ဒံးဒၣ်တၢ်အဖၢမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါလၢအဟဲ ကဲထီၣ်အသးတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်ကီၢ်ပူၤလီၤသဘျုး, အစုမ့ၢ်ဆါခိၣ်မ့ၢ်ဆါဒီးလီၤအိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဆါအံၤအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိတခီ, ဟဲကဲထီၣ်အသးခိၣ်ဖျိလၢပှၤကတၢ်ဖိတဖၣ်စိၣ်ဆုၢ်ကျိၣ်ပနၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ပှၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်စံးသကိးဝဲဒံးန့ၣ်လီၤ.

ဒဲလဲၣ်ဂ့ၢ်န့ၣ် ပှၤကတၢ်ဖိတနီၤဂ့ၢ်လိာ်ဝဲလၢတၢ်ဆါအံၤ ဟဲ ကဲထီၣ် အသး လၢ က လံၤကျါ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲတၢ်ယုသ့ၣ်ညါက့ၤအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးတဘျီဒီး ဟဲကဲထီၣ်အသးလၢပှၤကတၢ်ဖိလၢပျီပူၤတဖၣ်လၢအဟဲထီၣ်မိၤဝဲကျိၣ်ပနၢ်တဖၣ်လၢအိၣ်တုၤဒီးတၢ်ဆါလံအယိန့ၣ်လီၤ.

ဒဲပှၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်ပျီဝဲအသိး, တၢ်လီၤလၢပှၤကတၢ်ဖိတဖၣ်ဟဲက့ၤအလီၤစးထီၣ်လၢအအိၣ်ဘျးမ့ၢ်ဂ့ၢ်, မံမ့ၢ်ဂ့ၢ်တၢ်လီၤတတီၤလၢလံၤတၢ်ကဲထီၣ်အသးကိးတီးဒဲးတုၤယီၤလၢကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်အပူၤဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ဖျိလၢတၢ်ကဲထီၣ်အသးဒံးအံၤအဖိခိၣ်ပှၤဒူဖိသဝီဖိတဖၣ်ကအုကစၢ်ဝဲဒၣ်ဒီးကဲထီၣ်က့ၤတၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢပှၤကတၢ်ဖိဒီးသဝီဖိ, သဝီခိၣ်နၢ်ပှၤဘၣ်ဒူဘၣ်ဒါအဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဂၤစံးဝဲလၢ, “ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတနီၤအစုမ့ၢ်လီၤအိးအခိၣ်မ့ၢ်လီၤအိးအယိအကစၢ်ဘၣ်ကျိၣ်ဒုးအိၣ်အဆၣ်ဘၣ်ဒုးအိၣ်က့ၤဝဲအထံဘၣ်ကွၢ်ထွဲဝဲဂ့ၢ်, နကွၢ်ထွဲအီၤမ့ၢ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီးသံကွံာ်ဝဲဒၣ်တနီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အဖျိလီၤသီသီတဖၣ်ခိၣ်ဖျိတၢ်ကဟုကယၢ်အီၤတသ့အယိ လၢဘၣ်ဝဲနးတဖၣ် အါတက့ၢ်သံကွံာ်ဝဲဒီး မ့ၢ်အ မိၢ်ဒါ တဖၣ်လီၤလူးကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးကျိၣ်ပနၢ်တနီၤပှၤတတုၤဒံးအကဝဲဘၣ်အယိ လၢနကကူစါအီၤအဂီၢ် ကဲထီၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲဖးဒိၣ်တခါ လၢနကဘၣ်ဖိၣ်ဘၣ်စတၢ်စၢၤ ဒီးလိၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးပှၤပိာ်ခွါဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်တနီၤလၢကဖိၣ်စၢၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိကစၢ်တနီၤမ့ၢ်ဝဲပိာ်မ့ၢ်ပိာ်မၤမ့ၢ်ကမဲဖိၣ်ယဲ, အယိကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကီတၢ်ခဲဖးဒိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ် အဝဲတဲအါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒူသဝီလၢအဘၣ်ကွၢ်ဆါမဲာ်တၢ်အါကတၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဖျိခံ, ဘိၣ်နၢ်ဒါ, ဘီကၢ်ပျီ, ထံဆံၣ်ခံ, ဆိၣ်ပၤခိၣ်, ထံဘျးခံ, ဒီးလၢမ့ၢ်ပျီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤလီၤကဝီၤဖိလၢအကွၢ်ဆါမဲာ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်စံးဝဲ, “ပှၤအါဂၤလီၤဘျးလီၤတီၤလၢအတၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆါမဲာ်အံၤအယိလီၤ. ပမ့ၢ်တုၤဘၣ်တၢ်ဒံးသိးသိးဘၣ်ဆၣ် ပှၤဖျိၣ်ဖိယၢ်ဖိဒံးသိးပှၤအံၤ ပတုၤဘၣ်တၢ်နးဒိၣ်တစးလီၤ.”

ဒဲန့ၣ်အသိးလၢတၢ်မၤကၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ် ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်လံာ်တၢ်ပျဲ (ဖၢၣ်မ့း) တ

ဘၣ် ၃၀၀ ပီၣ်ဘးန့ၣ်လီၤ. ဣဖီသဝီဖိတဖၣ်အဲၣ်ဒီး လၢလီၤကဝီပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ် ကကွၢ်ထံဆိက မိၣ်ကွၢ်တၢ်ကဲထီၣ်အသးအံၤဒီး ဘျီၣ်ကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီ လၢကွဲၤလၢအဂ့ၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤမ့ၢ်ပျီၣ်သဝီဖိတကဖံးဝဲလၢ, “ယနၢ်လၢတၢ် မ့ၢ်လိၣ်တခီကမ့ၢ်ပုၤလၢဟ့ၣ်လီၤ (ဖၢၣ်မ့ၢ်) တက လီၤ. ဖၢၣ်မ့ၢ်တဘျီကမ့ၢ်သၢပီၣ်, ပနၢ်သံတဖုတခီ လီၤလၢသၢကလးညါန့ၣ်လီၤ. အယိပုၤလၢအတူၢ် ဘၣ် တၢ်တဖၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤမ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤပုၤဖဲးအိၣ် ခုးဖိတဖၣ်လီၤ. ပအဲၣ်ဒီးလၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ တ ဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤလံာ်အုၣ်သးဝံၤကြးလၢကနၣ်ထွဲတၢ် အိၣ်သး ဒ်သိးတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်သုတအိၣ် တဂ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ.”

ခွဲၣ်ပုၤတတၢ်တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိသးသမူတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤဒီး တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကွၢ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူလၢ ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်မူဒါခိၣ်, စီၤန့ၢ်ကီၢ်ဖံးဝဲ လၢ, “ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တခါအံၤ လၢတၢ်ကဘျီၣ်စၢ သကိးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အဂီၢ် ခွဲၣ်ရဲၣ်ကျဲၤကိးန့ၢ်ဝဲဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိကသံၣ်သရၣ်လၢကီၢ်ကီၣ်တဲၣ် လၢကယဲဟ့ၣ် တၢ်သိၣ်လိလၢလီၤကဝီဖိတဖၣ်အအိၣ် ဒ်သိးအဝဲ သ့ၣ်တဖၣ်က ကွၢ်ထွဲက့ၤအဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိဘၣ်ဘျီ ဘၣ်ဒါအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.”

လီၤကဝီဖိတဖၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ ဆူးဆါအံၤတမ့ၢ်ထဲတၢ်လီၤတတီၤဇိၤဘၣ်, ကဲထီၣ် စ့ၢ်ကိးအသးလၢတၢ်လီၤအါတီၤ ဖဲကညီကီၢ်ဖဲၣ်အ ပုၤန့ၣ်လီၤ.■

ပနၢ်တၢ်ဆါ
လီၤဒူးအိၣ်
ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီ
လၢလီၤကဝီ
ဖိအဂီၢ်

တၢ်ဂီၤ-အိၣ်မူ

ယုတ်တဖန်ဟုတ်ပျာထူစံဖဲခးတက်ကီတင်ဂါ

သုလှေကီတေ

ဝိ ဖျိုလှေမူခိန်ကလံသိန်ဂါတင်လဲလိာ်အသး အါထီၣ်အယိ ပကထံၣ်ဘၣ်လၢန့ဆၢၣ်တၢ် တတၢ်တနါဟဲဟံထီၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ် လီၤ န့ၣ်အသးဖဲခးညးကရူၤ၊ ဘုသိၣ်ကီၤဆၢၣ်၊ ကီၤရှၢၣ်မုၢ်တြီၢ်အပူၤ ကတီၢ်အံၤယုတ်အိၣ်မဟးဂီၤဝဲ ဘုလၢခးပူၤ စးထီၣ်လၢပူၤထီၣ်လီၤဘုဒီးတုၤလၢက တီၢ်အံၤအယိ ပုၤဖူဖီသဝီဖီဘၣ်ဟံတၢ်ကွံာ်အခး (၂၀) လီၤအဂ့ၢ်န့ၣ် သဝီဖီဖဲန့ၣ်စံးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

ပုၤကညီဖီတဖန်အတၢ်ဖဲအိၣ်မအိၣ်ဒီးလုာ် အိၣ်အသးသမူ မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ထူစံဖဲခးန့ၣ်လီၤ။ ခိ ဖျိုလှေယုတ်တဖန်ဒီးတၢ်ဖီလံၤဖီယာ်အဂၤကလုာ်လုာ် မဟးဂီၤကွံာ်အဘုတဖန်အယိ ကဲထီၣ်တၢ်ကီတၢ် လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးအဂ့ၢ်န့ၣ် ပုၤမအိၣ်စံာ်ဖီ စီၤကါကါ တဲဖျါထီၣ်ဝဲလၢတၢ်သ့ၣ်တမုာ်သးတမုာ် အပူၤန့ၣ်လီၤ။

“ပမအိၣ်စံာ်ဖဲခးအိၣ်ခးအံၤ တၢ်ကီတၢ်ခဲဟဲ ဟံထီၣ်လၢယုတ်ဒီးတၢ်ဖီလံၤဖီယာ်ဟဲမဟးဂီၤပတၢ် လီၤ။ တနံၣ်အံၤယုတ်တဖန်အါမး ဒီးမဟးဂီၤကွံာ်ပ ဘုဘူးကအိၣ်ဒီးလီၤညါလီၤ။ တၢ်ဟဲကဲထီၣ်အသး

ဒုမ့ၢ်ဒၣ်ဝၣ်ကလီၤအါ၊ ယုတ်နက့အါထီၣ်ကွံာ်ကွံာ် ဒီးတနံၣ်အံၤဒုနးကတၢ်လီၤ။ ခိဖျိုလှေတၢ်ကီတၢ်ခဲ ဟဲဟံထီၣ်ဒီးအံၤအဖီခိၣ် ပခိၣ်ပနၢ်မ့ၢ်မၤစၢပုၤလၢ ကျဲတဘိဘိဒုကဂုၤဝဲလီၤ။”

ခိဖျိုလှေယုတ်သ့ၣ်တဖန်အံၤ အိၣ်မဟးဂီၤဘုအါ မးအယိ ဒီးသိးယုတ်သ့ၣ်တဖန်အံၤအိၣ်မဟးဂီၤဘု ကလီၤစၢအဂီၢ် သဝီဖီတဖန်ကျဲးစးဒီးသအဝဲဒဲလဲၣ် အဂ့ၢ်န့ၣ် ဖဲညးကရူၤန့ၣ်ရှဲၣ်စီၤဒုတူးစံးဝဲလၢ။ “ပ မလီၤစၢယုတ်ဒီးတၢ်ဖီလံၤဖီယာ်တဖန်အံၤတဘၣ် ဘၣ်။ အိၣ်ဒၣ်ပသ့ၣ်ကုသးပုၤတဖန်ကၢ်ကွံာ်တၢ်ဒီး တဲဝဲဒၣ်လၢအိၣ်ဒၣ်ပဘၣ်ဒုၣ်ပုၤဒုးလဲၤကွံာ်လီၤ။ ပု သးပုၤမပအိၣ်ဒီးတၢ်ဒုၣ်၊ ဟံထီၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ထံခိၣ်ဒီးပ တဖဲးတမၤတၢ်နီတဂၤလၢတနံၣ်အံၤအတီၢ်ပူၤဒီးပထံၣ် ဘၣ်လၢစၢလီၤကီတစဲးလီၤ။”

မုၢ်ဂါနီၢ်ဒုဒုလၢမအိၣ်ယုးစံးဝဲ။ “ပယုးဒုအရူ ဒိၣ်လၢပဂီၢ်ဒိၣ်မးလီၤ။ ပဘုဖီဟုဖီမ့တဂုၤလၢတခီ တၢ်ကီတၢ်ခဲကဘၣ်ပုၤန့ၣ်၊ ပကဘၣ်ဟးယုအိၣ်လီၤ အိၣ်၊ ပုၤအိၣ်ဒီးပကျိၣ်ပစ့တခီတအိၣ်စ့ၢ်ကီၤဘၣ်။”

ဒုဖီသဝီဖီလၢအအိၣ်လၢမးညးကရူၤပူၤတ ဖန်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လုာ်အိၣ်အသးသမူလၢတၢ်ဖဲ ခးဖဲသံၣ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်လီၤ။ လၢတ နံၣ်အံၤလၢမးညးကရူၤပူၤခးကအိၣ်ဝဲဝဲလီၤဒီးပ သ့ၣ်ညါဘၣ်လၢဟးဂီၤကွံာ်ဝဲ ၂၀ လီၤ ခိဖျိုလှေလီၤ အိၣ်မဟးဂီၤကွံာ်အီၤအယိန့ၣ်လီၤ။

တနံၣ်အံၤအပူၤဘၣ်ယးဒီးယုတ်အတၢ်န့ၣ်လီၤမၤ မဟးဂီၤပုၤခးဒီးစံာ်တဖန်န့ၣ် တမ့ၢ်ထဲကီၤရှၢၣ်မုၢ်တြီၢ် တဘျုးစီၤဘၣ်။ လၢကီၤရှၢၣ်အဂၤစ့ၢ်ကီၤ ဘၣ်ကွံာ် ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီတမံၤယိအံၤန့ၣ်လီၤ။■

ယုတ်လီၤအိၣ်ဘု အယိလီၤကဝီ ဖီဒီးန့ၣ်ဝဲလၢ ထုဒီးမၤယုန့ၣ် ဝဲအမဲာ်ကီ

တၢ်ဂီၤ-ခဲဖါ

19/06/2016 09:53

ဃိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ်ကရၢ်

သုလၢကီုဂ့ၤ

“တၢ်ထံာ်စိလၢကီုဂ့ၤခုဉ်မုာ်တြီၢ်ကညီထူလံာ်ဖိအကီုပူၤန့ၣ် ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်အိၣ်မူတပူၤဃီသ့”

ဃိဉ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ်ကရၢ် မုာ်တၢ်လၢအဘၣ်
လိာ်ဖိမံဒီးကညီဖိအတၢ်မိၣ်န့ၣ်သးလီ

- ၁. တၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ်ဒီးနီၣ်ကစၢ်တၢ်စံာ်ညီၣ်ပၤလီၤသး
- ၂. ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးတမံဃီ
- ၃. လုာ်လၢထူသန့ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ အတၢ်အိၣ်မူ
အိၣ်ဂ့ၤ

ဃိဉ်လိာ်ကျိဒီးအသ့ၣ်ပှၤတဖၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်
ယိၣ်အပူၤ

ကီုပယီၤအမုာ်ထီၣ်ကလံာ်ထံး ဟီၣ်ကဝီၤလၢ
အမုာ်တၢ်လီၤလၢ ပှၤတလဲၤတုၤက့ၤတုၤညီၣ်န့ၣ်အလီၢ်
အံၤန့ၣ် ခိဖျိဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးထံလီၢ်ကီုပတၢ်ဒုး
တၢ်ယၢ ဒီးအိၣ်တုာ်လံာ်သးမိၤစိရီပဒိၣ်တၢ်ပၤအ
ဖိလၢလၢအပူၤကွံာ် လၢအနံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အ
ဃီ သ့ၣ်ပှၤ ကစၢ်ကလိလၢကညီပှၤထူလံာ်ဖိအိၣ်
ဆိးဝဲအံၤန့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ပှၤကဆိမိၣ်လၢ ကဲထီၣ်
ဝဲဒၣ် တၢ်မံလၢဆၢၣ်ဖိကီုပပျဲပူၤအလီၢ်တသ့ဘၣ်
န့ၣ်လီၤ.

ဃိဉ်လိာ်တြီၢ်အံၤ အိၣ်လၢအိၣ်ပျဲဝဲဒၣ်ဒီး န့
ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢအါမးဒီး မုာ်စ့ၢ်ကီးတၢ်လီၢ်တတီၤ
လၢန့ၣ်ဆၢၣ်သ့ၣ်ပဟံာ်အသ့ၣ်ပှၤလၢအလုာ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်
လၢဘၣ်တၢ်ထံာ်န့ၣ်အီၤဖဲ ကီုအ့ၣ်အမုာ်ထီၣ်က
လံာ်ထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဃိဉ်လိာ်ကျိလၢအထီအိၣ်ဝဲ
ဒၣ် ၂,၈၀၀ ကံလိမံထၢၣ်အံၤန့ၣ် ယုၤလီၤသဘျဲဝဲ
ဒၣ်တုၤမုာ်မဆါတနံၤအံၤဒီး တၢ်တတ့ထီၣ်ထံတ

မၢၣ်လၢအပူၤနီတဖျၢၣ်ဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးမုာ်စ့ၢ်ကီးဝဲ
ဒၣ်ဆၢၣ်ဖိကီုပမံလၢ လၢအကၢအကလၢအါမံၤဖဲ
အမုာ် အ့ၣ်အဘီၣ်သိၣ်, ဘီနၢ, ကယုၤပှၤသ့ၣ်
တဖၣ်အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအဟံာ်အဃီ တၢ်လီၢ်တၢ်
ကျဲတခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအပူၤကွံာ်စ့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်,

လိာ်ကဝီၤဖိတ
ဖၣ်ဟိဉ်ထီၣ်
သ့ၣ်ဒီးအံးထွဲ
ကွၢ်ထွဲကတီၤ
က့ၤအဟီၣ်က
ဝီၤလၢထူလံာ်
တၢ်သ့ၣ်ညါ
အကျဲဒၣ်ဝဲ

တၢ်ဂီၤ-ခုစါ

ပျာထူလံဖိတ်ကဟုကယာ်စုလီဆိတ်မအတ်
ယုသုညါဒီးမနီင်မယါအိင်ဝဲဒင်လ၊ ဆင်ဖိကီဖိ
မံလတ်အစးကလီတုင်အမုာ် ဘီင်သိင် ဒီးခ
သုတ်တဖင် အိင်ဒီးလတ်လီအံအါမးန့လီ။

ဘင်ဆင်တံလါအလီသးအးတမံတခီမုာ်ဝဲ
ဒင်, ကီပယီပဒိင်ဒီးကူင်ပနံဒီးမုာ်ကျဲဝဲကွာ်အ
တံရဲင်တံကျဲ လါကမဲဝဲဒင်တံဂုထီင်ပသီထီင်
တံတိတ်ကျဲလါအတကွိုင်ဒိင် ဖဲယိင်လိတ်ကျဲတြီယူ
အံ ငးအိင်ထီင်တံလီဘင်ယိင်လါတံမုအါက
လုာ် ဒီးကညီပျာထူလံဖိတ်အတံန့သါဟီင်ကဝီ
တံလီတံကျဲသုတ်တဖင်အဂီုန့လီ။

တံမုဲလတ်
အိင်မုသကိး
မုာ်မုာ်ခုင်ခုင်
လါယိင်လိတ်
တံမုာ်တံခုင်
ကရါအတံပံ
တံလါအဖိတ်

**တံလီလါတဘျီအခါမုာ်တံဝဲတံဒုးပျီအံ၊ က
ထီင်ကဒါကုပျုပျုဆင်ဖိကီဖိပျုကွီ၊ လါဆင်ဖိ
ကီဖိမံလတ်လါအစးကလီတုင်အကလုာ်**

တံဂီု-ခဲစါ

**သုတ်တဖင်အဂီု လါပျာထူလံဖိတ်ခိင်ရိင်ဝဲဒင်
ဘင်ကသုဒါ။**

တံဖဲဆါတခီ သုဝဲဒင်န့လီ။ ယိင်လိတ်တံ
မုာ်တံခုင်ကရါစုလီဆိတ်မအံ မုာ်တံရဲင်တံ
ကျဲတခါလါအိင်ထီင်အသးခီဖျိ လီကဝီပျာတတ
အတံကဟုကယာ် တံဖဲတံမတံရဲင်တံကျဲ
လါတံမတံလံအံလါအပူကွာ်အနံလါအဆံ
ဘျင်အတံပျုန့လီ။ ကညီပျာထူလံဖိတ်အတံသုင်
ညါနံပာ်, တံစုာ်တံနံဒီးတံဒုင်တံထု လါအ
ကမုာ်ဖျိစုးကါဝဲဒင် တံလုာ်အိင်သးသမုကျဲကျဲလါ
အယုင်က, တံဒီသအခိင်ယုန့ဆင်ဒီး နံမိင်ခြင်
စံင်တံပတံပြးသန့သုတ်တဖင် မုာ်တံလါအငး
အိင်မုအိင်ဝဲဒင် ဟီင်ကဝီတံလီတံကျဲအံဒီး
အတံမုတတတဖင် အံ တုမုာ်မဆါတနံအံန့
လီ။ ပဟီင်ခိင်ဖျင်လါအဘင်ကွာ်ဆင်ဖဲဒီး တံမု
အါကလုာ်အစးလီတုင်ကွာ်ဒီး တံကသုင်ကသံး
တံဆိတ်လဲအတံဂုကီသုတ်တဖင်အံအဂီု တံ
ကူင်သ့, လုာ်လါထုသန့တံဆဲးတံလါ ဒီးတံစုာ်
တံနံအတံနံသါဒ်အံတဖင်အံန့ မုာ်တံအိင်
ယုလါအလုာ်ဒိင်ပျုဒိင်နီမးန့လီ။

ကီပယီထံကီလါ အအိင်တံလါသးမိစိရီု
ပဒိင်အတံပဖိတ်ဒီး ထံလီကီပျုတံဒုးတံယု
တဖင်အကျဲအံန့ ကတီခဲအံ အခိင်ဟဲဝံထီင်
ကုအသးကယိကယိန့လီ။ တံအိင်သးအဝဲအံ
စုာ်ကီး တမုာ်ဒီးတံအကံအကျဲဘင်။

လါတံပံးန့တံခွဲတံယာ်ဒ်အံအဖိခိင်, ပျ
လါအထံပုာ်ဒီးဆိင်ထွဲဝဲဒင်ယိင်လိတ်တံမုာ်တံ
ခုင်ကရါသုတ်တဖင် ဂုာ်လိတ်ဝဲဒင်တံတိတ်ကျဲဖးဒိင်
လါအက အိင်တုာ်အိင်ကလီကွာ် ပျာထူလံဖိတ်အ
ဟီင်ခိင်ကပံဒ်အမုာ် ထံတမုာ်ဖးဒိင်, တံခုင်
စါထးဒီးပျုပျုသုင်ပျုပျုကွီ ခီဖျိလီခါသးတံဖိင်
ပျုသန့အမုာ် ဒီကလုာ်တံဟးကသုင်ကရါ (တ
မုာ်တံလါကမုာ်မိင်နံသးလီဒီးယုထီင်) သုတ်တ
ဖင်လါ ကဟံးန့ဆုင်ပျာထူလံဖိတ်အဟီင်ခိင်ကပံ

အံ့အလီၤ တၢ်ကြးယုထံၣ်န့ၢ်တၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ် တၢ်ဖံးတၢ်မအကျဲလၢအယုၣ်ကၢလၢအဂၤန့ၣ်လီၤ။ ခိဖျိလီၤကဝီၤအထံၣ်ရူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အ တၢ်အိၣ်သး ဇီးကမုၢ်အတၢ်ထီၣ်ဒါတဘိယုၢ်ယီတ ဖၣ်အိၣ်ဝဲအယီၤ။ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢတၢ်တီၢ်ကျဲလၢ အတက့ၢ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအကကဲထီၣ် လိၣ်ထီၣ်ဘၣ်။ ဇီးတၢ်တီၢ်ကျဲတဖၣ်အံၤ ဒ်တၢ်တီၢ် ဟ်အီၤအသိး မ့ၢ်တလဲၤအသးဘၣ်ဘျိးဘၣ်ဒါဘၣ် န့ၣ် ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကဒါက့ၢ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ၊ ကမၤ ဟးဂီၤပုၤတတၢ်ကမုၢ် ဇီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်အါအါက လဲၣ်န့ၣ်လီၤ။

ယိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အံၤတကီၢ်ခါအတၢ် အိၣ်သးအိၣ်ဒ်လဲၣ်

လီၤကဝီၤပုၤတတၢ်လၢကီၢ်ရူၢ်မုၢ်တြီၢ်, ကညီ ဖိခိၣ်ယၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မပုၣ်ဘျးစဲကရၢ ဇီးခုၣ်အဲၣ် ယုၣ်-ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ် ဟ်ဖျိၣ်မသကိးတ့ၢ်တၢ်လၢအါန့ၣ်အါလါအတီၢ်ပုၤ အဖိခိၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒုၣ်ပုၤဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံးကွီၤဒီး ပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကဟုကယၢ်က့ၢ်တၢ်မု အါကလုာ် ဇီးတၢ်ဆိးကါဝဲဒုၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ သ့ၣ်တဖၣ်လၢအယုၣ်ကၢန့ၣ်လီၤ။

ယိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်ခိၣ်တယၢ်တၢ် ဖံးတၢ်မၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်အုၣ်သးသ့ၣ် တဖၣ်လၢအဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒုၣ် တၢ်ယုထၢတၢ်မၤကျဲ လၢအဂၤ, ပုၤတတၢ်တၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုၣ် ကၢ ဇီးတၢ်ကဟုကယၢ်စုလီၤဆိတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဲထီၣ်အသးသ့ၣ်ဒုၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ် ပိၣ်သကိးအဆိကတၢ်တဘျီဘၣ်ယးဒီး ယိၣ်လိၣ် တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ လါမ့ၢ် ၂၀၁၆ နံၣ်အပူၤ ဇီးပုၤဟဲထီၣ်ပၣ်ယုာ်ဝဲလၢတၢ်ကူၣ် လိၣ်တၢ်ပိၣ်တဘျီအံၤအါန့ၢ်ဒီး ၃၀၀ ဂၤန့ၣ်လီၤ။ ပုၤမဲအုၣ်ပျံးသ့ၣ် ဇီးပုၤသ့ၣ်ကုသးပုၤဒီးနဲၣ်ရဲၣ်ကရၢ သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဟ်လီၤအီၤလၢကီၢ်ဆၢၣ်တဘျီဘၣ်

စုၣ်စုၣ်အပူၤ လၢတၢ်ထၢဖျိၣ်က့ၢ်ပုၤတတၢ်အတၢ်ထံၣ်ဒီး တၢ်ဟ်သး ဇီးတဲန့ၢ်ဟ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယး ယိၣ်လိၣ် တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အံၤ အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိး (၂) ဘျီတဘျီန့ၣ် ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၁၆ အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ။

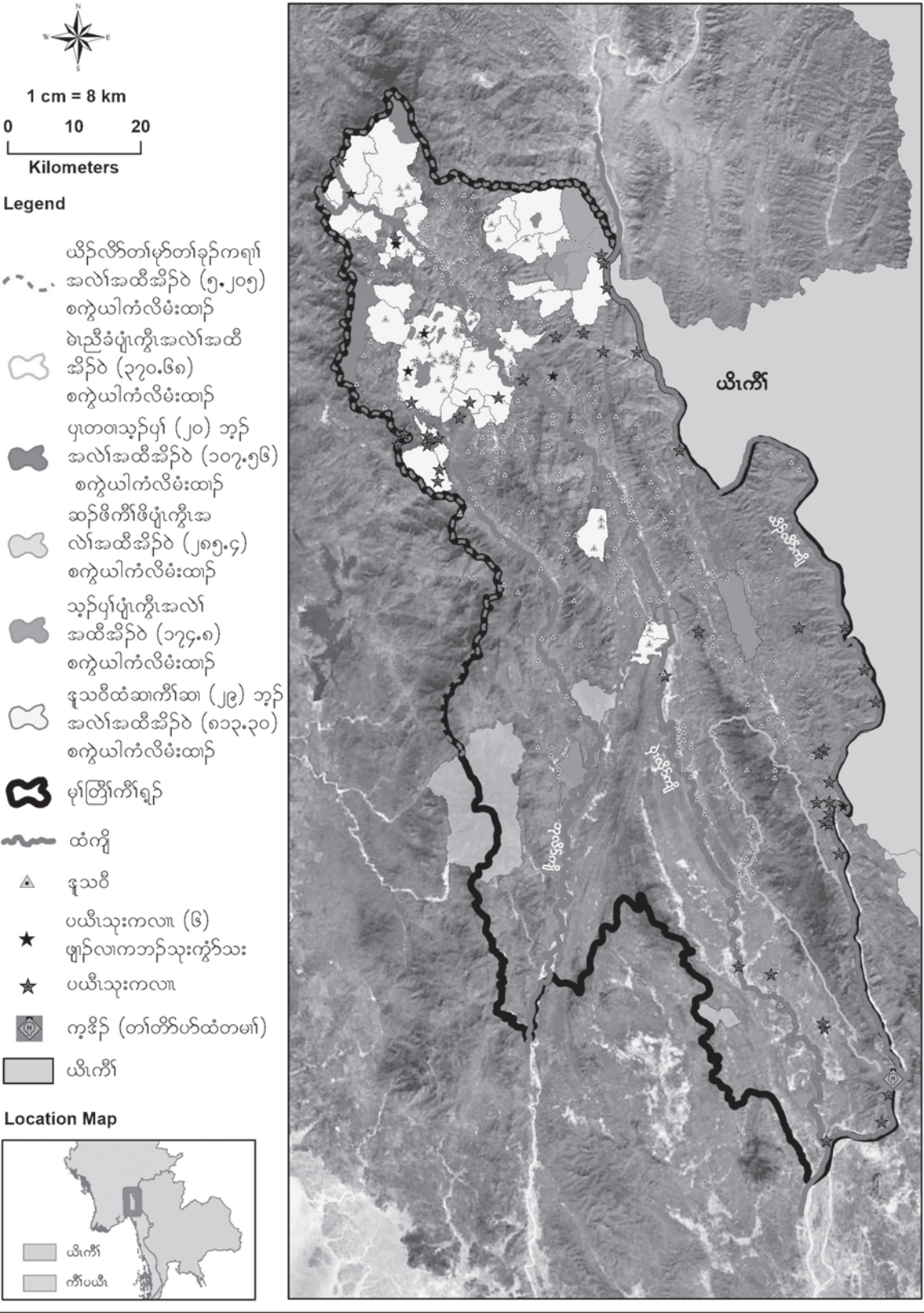
ကမုၢ်ပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံတခါ (ပုၤလၢအရဲဒိၣ်) လၢတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်မၤအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ

ယိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အံၤမိၢ်လံၤမိၢ်ပုၢ် ကဖျါထီၣ်အဂီၢ် တၢ်မၤကျဲသန့ခိၣ်သ့ၣ်လၢကဘၣ် တၢ်မၤအီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဒုၣ်ကညီမိၢ်လုာ်ပၢ်လၢထူလံၤအတၢ် ပါဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်အကျဲသန့တ ခါ လၢအဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ်အမ့ၢ် “ကီၢ်” န့ၣ် လီၤ။ တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ

- * ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ ဇီးပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ လၢတၢ်ပတၢ်ပြးက့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်လၢအယုၣ်ကၢ
- * ပုၤတတၢ်အါဖုအတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ် ပါဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲ လၢအပၣ်ယုာ်ဝဲဒုၣ်ပုၤထူလံၤဖိအ တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်မုတတၢ်, ပုၤပူ ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံးကွီၤ, တၢ်ဖဲးခုးဖဲးသံၣ်အလီၤအ ကျဲ, တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုလၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢလၢ တၢ်တြီၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဇီးတၢ်ဘျိၣ်က့ၢ်တၢ်သ ဘံၣ်သဘုၣ်လၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်

ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢအတၢ်အိၣ်ဆိးအလီၤအ ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးအိၣ်ဒ်ဒီးသ့ၣ်လၢကညီကီၢ်ပူၤအံၤ န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အုၣ်သးတခါလၢအဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒုၣ်တၢ် ကူၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟ်ဘၣ်ထွဲဒီး “ကီၢ်” အ ယိၣ်န့ၣ်လီၤ။ ယိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်စုလီၤ ဆိတၢ်မၤအပူၤ ပၣ်ယုာ်ဒီး “ကီၢ်” (၂၉) ဘၣ် ဇီး အတၢ်ပညိၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲဒုၣ် တၢ်ဒီသအီၤတၢ်မၤမူ မၤဂဲၤထီၣ်က့ၢ် “ကီၢ်” အသန့လၢလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်

ယိပ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုာ်ကရၢ်

သွန်တဖန် အကျွန်အဖွဲ့ တစ်ယုထာအကျွလာအ
ယုကတခါ လာကခိဆာဝဲဒေတာဂုထိန်ပသီထိန်
တတ်တိကျွလာအကတကွိုင်ဒိန်သွန်တဖန်အဂီ၊
ဒီးမုာ်စွာ်ကီးကျွတဘိလပုဘာ်ကီဘာ်ခဲဒီးပုလီ
အိန်ကမုံသွန်တဖန် ကဟဲကွအိန်ဆိးကဒါကုလာ
ကညီကီစဲန်ပု လာအတအိန်ဒီးတမဟးဂီဝဲဒေ
ခိန်ယာနုဆာ်ဒိန်ဒိန်မုာ်မုာ်တဂုအဂီနုနုလီ။

**တမုာ်ထဲလာကရားတဖျာ်ဒီးဘာ်, မုာ်တတ်ထံန်စိ
လာအမူတခါနုနုလီ။**

အပူကွိုင်ကီပယီဒီးထံဂုကီဂုကုန်ပနံန်အ
တတ်ရဲန်တတ်ကျွလာတတ်ကမဝဲဒေတာဂုထိန်ပသီ
ထိန်တတ်တိကျွလာ ယိန်လိန်တြီအပူ လာအက

ဒူးအိန်ထိန်တတ်ဟးဂုဟးဂီဒီး တတ်ဘာ်ဒိဘာ်ထံး
အါအါဂီဂီတဖန်အလီနုနု ယိန်လိန်တတ်မုာ်တတ်
ခုန်ကရားအံး မုာ်ဝဲဒေကျွယုထာတဘိလ အဟုန်
ဂံဟုန်ဘါ ဒီးမဆုန်ထိန်ကုဂံခိန်ထံးကမုာ်နုနု
လီ။ လာတတ်ကတုထိန်ထံတမာ်ဖးဒိန်လပိန်လိန်
ကျိပူအါအါဂီဂီအလီနုနု ပထံန်လာတတ်တုထိန်
ဒီးတတ်ထူးထိန်လိန်ဂံဘါသဟီန်လထံးစိန်လုန်ဂံ
ဘါသဟီန် လာကျွလာအဆံးတကလုန် လာအတ
အိန်ဒီးလီခါသးပဒိန်တတ်ဖိန်ပုံသနုနု မုာ်တတ်
လာအ ကြားဝဲဘာ်ဝဲနုနုလီ။ လာတတ်ခူန်စာ်ထးအ
တတ်တိကျွဖးဒိန်ဒီးတတ်သုန်ရီဘာ်ဖးလဲးဖးကွာ်
သွန်တဖန်အလီနုနု ပယုထိန် တတ်ဟးဆုန်ကွာ်ကီ
နုဆာ်, ဆုန်ဖိကီဖိဒီးသုန်ပုာ်ဝုာ်ပုာ်အမုာ်ကျိဝဲ။

လီကစီဖိတ
ဖန်ဖန်ဖိန်ထိန်
သးဒီးကုန်လိန်
သကီးလာက
ဘာ်အံးထွဲကွာ်
ထွဲကတီကု
အဟီန်ကစီ
လာထုလံတတ်
သုန်ညါအကျွ
ဒေဝဲခဲလဲန်
အဂီ

တတ်ဂီ-ခဲစဲ

ကွင် (eco-tourism), တာ်ပာ်ဆွဲာ်ရဲာ်ကျဲာ်သ့ာ်ပျာ်လၢအ
ယုာ်ကၢ , တာ် သ့ာ် ကျဲာ် ကျီ တာ် လၢ သ့ာ် ပျာ် ပျာ်
(agroforestry) ဒီး န့ဆၢာ်တာ်သ့ာ်တာ်ဖျးအကျိာ်
အကျဲ (organic farming) သ့ာ်တဖၣ်န့ာ်လီၤ. တာ်
ဂုၤထီာ်ပသီထီာ်တာ်တိာ်ကျဲာ်လၢအတကျီာ်လဲာ် လၢ
အဖုးကဲထီာ်တာ်သဘံာ်သဘုာ် ဒီးတုၤဖၣ်လဲာ် ဖုး
အိာ်ထီာ်ကဒါက့ၤထံလီၤကီၢ်ပုၤတာ်ဖုးတာ်ယၤသ့တ
ဖၣ်အလီၢ်န့ာ်

ပကျဲးစးယုထံာ်န့ာ်ဝဲဒၣ်တာ်မုာ်တာ်ခုာ်လၢ
ကတီၢ်ယံာ်အဂီၢ် ဒီး န့ဆၢာ်တာ်မူတတၢအတာ်ဂုၤ
ထီာ်ပသီထီာ် ဖ်သိးပုၤကညီကအိာ်မုာ်ယုာ်တပူၤယီ
ဒီးန့ဆၢာ်တာ်အိာ်ဝဲဒၣ်တရံးအီၤသ့ာ်တဖၣ်ကသ့အ

ဂီၢ်န့ာ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤပဒိာ်အသီလၢအပာ်တဲာ်ခဲအံၤ
တဖုးအာ်လီၤဝဲဒၣ်လၢ ကတီၢ်ခိရိာ်မဲဒီးသ့ာ်ထီာ်က့ၤ
ဖဲာ်ဒရၢာ်ဒိာ်မိာ်မြဲာ်စံာ်ထံကီၢ်န့ာ်လီၤ. ပဝဲကညီဖိ
တဖၣ် ပတမၤတာ်နီတမံၤဒီးဆ့ာ်နီၤအိာ်ခိးတာ် ဖ်
သိးပကမၤန့ာ်တာ်အစးအံၤဘၣ်, ယိာ်လိာ်တာ်မုာ်
တာ်ခုာ်ကရၢာ်အံၤ မ့ာ်ဝဲဒၣ်ဖဲာ်ဒရၢာ်ဒိာ်မိာ်မြဲာ်စံာ်
တာ်မၤအကျိာ်အကျဲတခါန့ာ်လီၤ. တာ်အံၤမ့ာ်ဝဲဒၣ်ပုၤ
ထုလံၤဖိနီၢ်ကစၢ်တာ်စံာ်ညီာ်ပာ်လီၤသး ဒီးပုၤတတၢ
အတာ်ဒီသအကျဲာ်ဝဲဒၣ်န့ဆၢာ်ဒီးတာ်ဆဲးတာ်လၢအ
တာ်န့ာ်သါအတာ်မၤတခါန့ာ်လီၤ. ■

လီၢ်ကဝီၤဖိအိာ်
ဆိးဝဲဆိာ်လီၢ်
တာ်မုာ်တာ်ခုာ်
ကရၢာ်အဟီာ်
ကဝီၤပူၤတဖၣ်
ကျဲးစးပံးပာ်
ကတီၢ်ဒီးမၤလီ
န့ာ်ပာ်အါထီာ်
အသးလၢထု
လံၤတာ်ဒုတာ်အူ

တာ်ဂီၤ-ခဲာ်

တၢ်အိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤကညီထူလံၤ အန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ

ဆၢၣ်အိၣ်မုၢ်

U ကထံၣ်ဒီးန့ၣ်ဟူဘၣ်လၢ ထံကီၢ်လၢအအိၣ်ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်န့ၣ် ပှၤဒိၣ်စိဒိၣ်ကမိၤဒီး ပှၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်လီၤသးကွံ့ဝဲ ဒီးမ့ၢ်ပှၤထူလံၤဖိလၢအအိၣ်ဆိးလၢအကစၢ်အလီၢ်အကျဲလၢပှၤလံၤလံၤတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဟဲဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢကျဲအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထံကီၢ်တဘျီလၢအဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်အမ့ၢ် ကလုာ်န့ၣ်အိၣ်အါဖုဒီးမ့ၢ်ထံကီၢ်တဘျီလၢအထူးတီးဒီးပှၤလုာ်ကွံာ်ဝဲဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံကီၢ်တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပှၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤ, တၢ်ယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိး, ဒီးတၢ်မၤဟးဂီၤပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အကလုာ်အကလုာ်မ့ၢ်အိၣ်ပျါတြၢ်ကလၢ် ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အဝဲအံၤအိၣ်တ့ၢ်လံၤလၢမိၢ်ပံၤဖိဖုအစိးလံၤလံၤ လၢတၢ်ဘျါဆဲးအိၣ်တန့ၢ်ဒီးဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်န့ၣ် တၢ်လၢပကြးသ့ၣ်ညါဒီးဝဲထံနီၤဖးတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဂ့ၢ်အကျိၣ်ယိာ်ယိာ်တခါမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပယီၤသုးပဒိၣ်အတၢ်မၤကျဲခိၣ်သ့ၣ် (STRATEGY) လၢတၢ်ကမၤလဲၢ်အိၣ်ကီၢ်ဒီးန့ၢ်ပၤဘၣ်ကညီဖိဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ လၢအလၢအပှၤဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ ဒီးတၢ်ထူးတၢ်တီးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်လုာ်လၢထူသန့အတၢ်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်အိၣ်ဝဲအသိး, ကညီဖိအတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂဲၤ, တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမုၢ်အကျဲ, တၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်ဒီးလုာ်လၢထူသန့တၢ်

ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဘျးစဲလိာ်သးကျၢမုၢ်ဆုဒီးအဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, သ့ၣ်ဒိၣ်ပှၤထီ, ထံကျိၣ်ထံကွာ်ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်စးထီၣ်လၢမိၢ်ပံၤဖိဖုလၢပှၤအစိးလံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ခိဖျိလၢထံရူၢ်ကီၢ်သဲးအတၢ်ဘၣ်ကံာ်ဂုာ် ဒီးထံလီၢ်ကီၢ်ပှၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤ ခိဖျိပယီၤသုးပဒိၣ်အတၢ်မၤလဲၢ်အိၣ်ကီၢ်သန့လၢကညီကလုာ်ဟီၣ်ကဝီၤအယိ, ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိး, ဘၣ်ဟ်တ့ၢ်ကွံာ်ဟံၣ်ယိ, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဒီးသ့ၣ်ဒိၣ်ပှၤထီ ဒီးကဲထီၣ်ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတနီၤ, လဲၤအိၣ်လဲၤဆိးလၢကီၢ်ချၢတနီၤ ဒီးတနီၤဘၣ်ကဲထီၣ်ပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ် လၢနီၢ်ကစၢ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပှၤအန့ၣ်ယံာ်အလၢအါတ့ၢ်လံၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲခဲၣ်အဲၣ်ယုာ်ကညီဖိကလုာ်စဖျိၣ်ကရၢဒီးအူသ့ၣ်စ့ၣ်ပဒိၣ်မၤတၢ်ပတုာ်တၢ်ခးဖဲ (၂၀၁၂) နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိအိၣ်အအါလၢ ကသ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မုၢ် ယုာ်ဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမုၢ်လၢအပှၤဖျိးဒီးတၢ်မၤပှၤမၤဖျိး, တၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်, ဒီးတၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်စးထီၣ်ဖဲတၢ်မၤတၢ်ပတုာ်တၢ်ခးဝံၤအလီၢ်ခံ ကညီဖိအါဂၤလၢယတဲသကိးဘၣ်တၢ်ဒီးအီၤ, အိၣ်သကိးအိၣ်ပဟၢဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဟ်ပျါထီၣ်အတၢ်သ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၤဒီးတၢ်ပှၤတၢ်ဖုးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်

ဂဲအပူ ဇီးအဒိဉ်အအါ အတၢ်လၢအိဉ်သးသမူအ ကျိအကျဲသ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအယိ လဲၣ်န့ၣ် တၢ်အုၣ်သးနီၢ်နီၢ် (Evidence) ဟ်ဖျါထီၣ် ဝဲဒၣ်လၢ ဒီဖျိတၢ်ဒုးတၢ်ယၤဒီးတၢ်မၤတံာ်တံာ်တအိဉ် လၢဘၣ်အယိ. ပုၤဒိဉ်ကျိဉ်ဒိဉ်စ့ၣ်အမ့ၢ် ခရီးန့ၢ် (Cronies) လၢအမၤသကိးတၢ်ဒီးပယီၤသုးပဒိဉ်ဘူး ဘူးတၢ်တံာ်, ကီၢ်ပုၤဒီးကီၢ်ချၢကျိဉ်ပနံၣ်ဒီးပုၤဟဲဘျါ လီၤစ့လၢတၢ်တံာ်ကျဲသ့တဖၣ် န့ၣ်လီၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ကညီဖိအဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ် ဒီးတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့တဖၣ် ဖၣ်, အိဉ်တူၣ်အိဉ်ကလီၤကွံာ်ဝဲဒၣ်ကညီဖိန့ၣ်ဆၢၣ် တၢ် အိဉ် ယၤ ဒီး တၢ် ထုး တၢ် တီၤ သ့တဖၣ် အ ယိ ကညီဖိအတၢ်လၢအိဉ်သးသမူ, တၢ်စ့ၣ်တၢ်န့ၣ် အလီၢ်အကျဲ ဒီးလၢလၢထုသန့သ့တဖၣ် ဘၣ် ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲဒၣ်ဒိဉ်ဒိဉ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ကတိၤသကိးဒီးကျဲယုကျဲဖိးလိာ်သး လၢ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ်အတၢ်မၤကျဲလၢအ ပူၤကွံာ်သၢနံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ, သ့စ့ၣ်ပဒိဉ်ဒီးကလုာ်ဇုာ်

တၢ်သ့ၣ်ရီု
ဘၣ်လၢအဟံး
န့ၢ်ဟီဉ်ခိဉ်ဖး
လိာ်ဖးကွံာ်

ဖိဉ်စုကဝဲ (၈) ဇုာ်, လၢအကျိဟ်ယုာ်ဒီးခုဉ်အဲၣ် ယုာ်ကညီဖိကလုာ်စ့ၣ်ကရၢ, မၤတၢ်ဆဲးလီၤစ့မ့ၢ် ကျိလၢအဘၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ “ထံကီၢ်ဒီတဘျီ တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးအလံာ်ပံးပံး- (Nationwide Ceasefire Agreement)” ဖဲလၢအိးကထိဘၣ် (၁၅) သီ, ၂၀၁၅ နံၣ်ဖဲန့ၣ်ပွဲၣ်ဒိဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကကဲထီၣ် သးဒီးကညီပုၤထုလံာ်ဖိးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိဉ် ယၤဖဲလဲၣ် တၢ်တသ့ၣ်ညါဒီးထံၣ်စိအီၤလီၤတၢ်လီၤ ဆဲးဘၣ်အဖိခိဉ်, တၢ်အုၣ်ကီၤလၢကညီဖိထုလံာ်အ တၢ်လၢအိဉ်သးသမူ, လၢလၢထုသန့, တၢ်စ့ၣ်တၢ် န့ၣ်, ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်, သ့ၣ်ဒိဉ်ပုၤထီ, ထံကျိထံကွံာ် ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိဉ်ယၤတဖၣ် မ့ၢ်တအိဉ်လီၤတၢ်လီၤ ဆဲးဘၣ်တခီ ကညီပုၤထုလံာ်ဖိ ကကဲထီၣ်ခိဉ်ယၤန့ၣ် ဆၢၣ်ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ (ENVIRONMENTAL REFUGEES) အဂီၢ်တၢ်သမၤအီၤအလီၢ်တအိဉ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခိဉ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ, ဒ်ဟီဉ်ခိဉ်ဘီ မ့ၢ်စ့ၣ်ခိဉ်ခိဉ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ (United

Nations Environment Programme) ပတ်ဝန်းကျင်အစီအစဉ်အသိပညာအသိး, “ပျာလှေအဘတ်တန်ဖိုးဆုန်ကွန်အီလအာဝဲသုန်မိပ်ဖံဖုဟ်ခိန်ကပံင်ဒီးတန်အိန်တန်ဆိးအလီအကျအပူ ဒီဖျိတန်မတော်တန် မုတမုာ်မဟးဂီကွံင်ဝဲဒုန်အဝဲသုန်န့ဆုန်တန်အိန်ယာလအဒုးအိန်ထီန်တန်ကိတန်ခဲ မုတမုာ် မဟးဘုဒိဝဲဒုန်အဝဲသုန်တန်အိန်မူအကံင်အစီန့လီ.” ဘုန်ထွဲဒီးခိန်ယာန့ဆုန်တန်ဂုန်ကီ, တန်မတော်တန်ဒီးတန်မဟးဂုန်ဟးဂီ လာပဝဲကညီပျာထူလံဖိဘုန်ကွန်ဆုန်မဲင်အီ လာပဟ်ခိန်ကဝီတန်လီတန်ကျသုန်တဖုန်အပူမုာ်ဝဲ တန်ခုန်ဟ်ခိန်လန်အကလုန်ကလုန်, တန်တုထီန်ထံတမုာ်, တန်သုန်တန်ဖျးဖးလဲင်ဖးကွန်, တန်တုထီန်ကျမုာ်ကျဘိ, တန်ကုလဲမကသုန်, ဒီးမုာ်ကျဲဝဲကွန်ဟ်ခိန်ကဝီဒိန်လီဆိသုန်တဖုန်န့လီ. ဒီဖျိတန်ဂု ထီန် ပသီ ထီန် တန်တိန်ကျ လာ အ တကွီလဲင်အံသုန်တဖုန်အယိ, ကညီပျာထူလံဖိအ

ဟ်ခိန်ကပံင်ဒီးန့ဆုန်တန်အိန်ယာဘုန်တန်အိန်တုန်အိန် ကလီ ဒီးမဟး ဂီအီဒိန်ဒိန် မုာ်မုာ် အယိတန်မတော်မုာ်တန်ခုန်ဘုန်ဆုန် တန်လီဘုန်ယိန်အိန်လကညီပျာထူလံဖိတဖုန်အဂီ မုာ်အဝဲသုန်ကဘုန်ကဲထီန်ကွန်န့ဆုန်ပျာဘုန်ကီဘုန်ခဲဒါန့လီ တန်သံကွန်အိန်ထီန်ဝဲဒုန်န့လီ.

ပမုာ်ဘုန်ကွန်လကညီတန်ဟ်ဆာစးထီန်ဒီးတုလအကတီမုာ်မဆါတန့ညါအံန့လီ, ကညီကလုန်အတန်ဂဲလိင်ဒီးတန်ပညိန်ဖိတန်အခိန်သုန်အကျါတခါမုာ်ဝဲဒုန် နီကစာ်တန်စံညိန်ပလီသးခွဲယာ် (Self-determination rights) န့လီ. နီကစာ်တန်စံညိန်ပလီသးခွဲယာ်လကညီဖိအတန်ဂဲလိင်တခါမုာ်ဝဲဒုန် တန်အိန်ဒီးတန်န့ပဟ်ဘုန်တန် ဒီးတန်အိန်ဒီးစိကမီပျာတုန် (Sovereignty) လာတန်ကစံညိန်ဆာတန်လဟ်ခိန်ကပံင်ဒီးန့ဆုန်တန်အိန်ယာ, တန်သုတန်စွဲ, တန်ပဆုရဲန်ကျဲ ဒီးတန်ပတန်

တန်ခုန်ဟ်ခိန်
လန်တန်ထူး
တန်တီလအ
အိန်တုန်အိန်
ကလီကွံင်
လီကဝီဖိ
အဟ်ခိန်

တန်ဂီလဲခဲစါ

ပြေးတုလီတီလီ လာတာကသုဉ်ထီဉ်ကုကညီဖိ အထံရူကီသဲးဒီးပုကလုာ်အဘူဉ်အတီအဂီ နန့ဉ်လီ။ ဒ်ပုထူလံဖိတဖုအသိး, ပဝဲကညီက လုာ်အံ ပအိဉ်ဒီးတံးခွဲးတံးယာ်အလာအပွဲလ လာတာကန့ဉ်ပာဘဉ်, သုဘဉ်, မဂုထီဉ်ပသီထီဉ်ဒီး ကာယာ်ကုပဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်, တံးလီာ်တံးကွဲးဒီးနု ဆာဉ်တံးအိဉ်ယာ်လပန့ဉ်သါတံးလံအီ၊ ဒ်မိလုာ်ပာ် လာတာန့ဉ်ပာဘဉ်အကွဲအသိး, ဒီးမုာ်စုာ်ကီးပုထူ လံဖိခွဲးယာ်တခါလ အဘဉ်တံးသုဉ်ညါဟ်ပနီဉ် ဒီးပာ်ကဲအီလ အဘဉ်တံးသုဉ်ညါဟ်ပနီဉ် ဒီးပာ်ကဲအီလ အဘဉ်တံးသုဉ်ညါဟ်ပနီဉ် (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) နန့ဉ်လီ။

စုကဝဲတံးဘဉ်ကံာ်ကုဒီး ထံလီာ်ကီပုတံးဒုး တံးယာ်လအအိဉ်ထီဉ်တံးလံအသးကတုယီဆူ အနံဉ် (၇၀) အတီပုအံ တံးကဘျါလီကွံာ်အီ ထဲသနံဉ်ဗိအတီပု ဒီဖျိတံးဆဲးလီစုမုာ်ကျါလ အဘဉ်တံးကီးအီလ “ထံကီဒီးတဘုဉ်တံးပတုာ် တံးခးအလံာ်ပံးယာ်” အံ အိဉ်ဒီးတံးဘဉ်ယိဉ် ဒီးတံးသးဒုဒီ လာကညီဖိထံရူကီသဲးအတံးဂဲ

တံးမကသုဉ် လာအဒုးလီမာ် ကွံာ်သုဉ်ပုဒီးနု ဆာဉ်တံးအိဉ် ယာ်အါမံ

တံးဂီ-ခဲဗာ်

လိာ် လာတာကမလဲထီဉ်ပွဲထီဉ်ကုကညီဖိအထံ ရူကီသဲးတံးမုာ်လံကွဲးဒီး တံးပညိဉ်ဖိတံးအဂီ နန့ဉ်လီ။ လာတာမတုထီဉ်ထီဉ်ဘး မုတမုာ် တံး မလဲထီဉ်ပွဲထီဉ်ကုပပုကလုာ်ထံရူကီသဲးတံး ပညိဉ်ဖိတံးဒီးတံးအိဉ်ဖျဉ်န့ဉ်သါခွဲးယာ် ဒ်အမုာ် တံးထဲသိးတုသိး, ကလုာ်တံးတီတံးတြါ, ဒီးတံး စံဉ်ညိဉ်ပာ်လီသးခွဲးယာ်အမဲဉ်ညါ ပယီသုးမိစိရီ အတံးမလဲထီဉ်တံးပတုာ်ပြး အတံးဒိဉ်စိလက ညီထူလံဟီဉ်ကဝီတံးလီာ်တံးကွဲး ဒီးတံးမဟးဂီအဝဲသုဉ်နုဆာဉ်တံးအိဉ်ယာ်သုဉ်တဖု အိဉ် ဒီးတံးအုဉ်သးလီတံးလီဆဲး ဖဲတံးဆာကတီာ်လ တံးသုဉ်ထီဉ်တံးမုာ်တံးခုဉ်တံးဖဲးတံးမမုာ်ဂု ဒီး တံးဆဲးလီစုမုာ်ကျါလထံကီဒီးတဘုဉ်တံးပတုာ် တံးခးအလံာ်ပံးယာ်အယီ မုာ်တံးပတုာ်တံးခးအံ ကမုာ်တံးအဂီအကျါဒီး တံးမုာ်တံးခုဉ်အံကမုာ်တံး အမုာ်အတီအီန့ဉ် တံးသးဒုဒီအိဉ်ထီဉ်ပုဒုန့ဉ်လီ။

ကညီပုထူလံဖိအါဂလဲယထဲသကီးဘဉ် တံးဒီးအီသုဉ်တဖု ဟ်ဖျါထီဉ်ဝဲဒုဒ်အတံးဘဉ် သးဒီးဆိဉ်ထွဲဝဲပခိဉ်ပနီအတံးဂဲလိာ်လာတာမတုာ် ပတုာ်တံးခး ဒီးတံးသုဉ်ထီဉ်ကုထံလီာ်ကီပုတံး မုာ်တံးခုဉ်န့ဉ်လီ။ ဘဉ်ဆဉ်တံးလဲအဝဲသုဉ်မိဉ်န့ဉ် သးလီဝဲအဒိဉ်ကတံး ဒ်အဝဲသုဉ်စံးဝဲဒုဒ်အသိး, “ပယီသုးမုာ်ကုလီကဒါကုဆူအတံးလီာ်တံးကွဲး ဒီးတံးတီကွဲးလဲအဒိဉ်သုဉ်တဖု မုာ်တပဲနုာ်လီ လာပမိာ်ပာ်ဖဲဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်တံးလီာ်တံးကွဲး ဒီးအိဉ် တုာ်အိဉ်ကလီပနုဆာဉ်တံးအိဉ်ယာ်ဘဉ်တခါ တံး သုဉ်ထီဉ်ကုကညီဖိထူလံအတံးအိဉ်မူအိဉ်ဂဲ, တံးလုာ်အိဉ်သးသမုလဲအယုာ်က, တံးပဆုရဲဉ် ကျါဒီးသဒါကုသုဉ်ပုဒီးနုဆာဉ်တံးအိဉ်ယာ်သုဉ် တဖု ကလဲအသးဘဉ်ဂုာ်ဘဉ်ဝီဒီးပတံးအိဉ်မူအ ကံာ်အစီဒီးတံးအိဉ်မုာ်ဆိးပသုဉ်တဖုန့ဉ် တံးမ လဲထီဉ်ပွဲထီဉ်ဒီးမတုထီဉ်ထီဉ်ဘးအီကန့ဉ်ဂုဂု နန့ဉ်ပသမအီအလီတအိဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီ။” ■

ယမာ်ဒၢ်ပှၤမၤညၢ်ဖိ

စိၤစ့မု

“ယဝ်ၢ်ချံသ့ဘၣ်ဆၣ် ပှၤမုမၤယနီၣ်သိလၢ်န့ၣ်ယနီၣ်တဘၣ်ဘၣ်”

ပှၤ မၤညၢ်ဖိမိအူစံးဝဲ, “ကိးဂီၤဒဲးန့ၣ်ယပာ် ထီၣ်ဒီးယလဲၤလီၤလၢပိၣ်လိာ်ကျိကၢ်နံၤ ဒီးဝ်ထီၣ်ယချံဝ်ဖဲးဖဲးလၢယကလဲၤ ကွၢ်က့ၤတစၢလီၤ. ယလုာ်အိၣ်ဒၣ်ယသးသမူလၢ တၢ်ဖိၣ်အိၣ်ညၢ်လီၤ.”

မိအူဒိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲကိးကူသဝီ, ဘူးဒီးဝ်ဖၣ် အၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲလၢအနီၣ်ဆံးခါလံၤလံၤ အမိၢ်အ ပာ်လုာ်အိၣ်အသးသမူလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး ဒီးတၢ်ဖိၣ် အိၣ်ညၢ်တၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲလၢအနီၣ်ဆံးကတီၢ်အ သးစဲဒၣ်တၢ်ဖိၣ်အိၣ်ညၢ် ဒီးတုၤခဲအံၤအဝဲလုာ်အိၣ် အသးမူလၢတၢ်ဖိၣ်အိၣ်ညၢ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤအဝဲ အသးအိၣ်လံ ၂၂ နံၣ်လံ ဒီးအဝဲမုာ်ပှၤဆိဟံၣ်ဆိ

ယီတကန့ၣ်လီၤ. အဝဲအမၤစ့ၢ်ကိးဒိၣ်ထီၣ်ဒၣ်ဖဲတၢ် လီၤဖဲန့ၣ် ဒီးအတၢ်သးစဲလီၤပလိာ်အသးလီၤ. အဝဲ သ့ၣ်ခံၤအံၤစံးဝဲလၢ အိၣ်မုာ်ဒၣ်လၢဝုာ်ချၢလၢ တၢ် လီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးမၤဒၣ်အကစၢ်တၢ်မၤမုာ်မုာ် ခုၣ်ခုၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤဒိမိဝဲခံၤအံၤထီၣ်ပှၤသိဒီး အဖိတအိၣ်ဒံးနီတကဘၣ်.

မိအူစံးဝဲလၢ, “ယသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ဖဲထံကျိကၢ် နံၤ, ယဒီးအိၣ်စၢ, မ့မ့ယမၤတခီ မုာ်ပှၤလၢအမၤစၢယၤ ဘူးဘူးတၢ်တံၢ်လီၤ. ပတၢ်ဒီးတၢ်လၢဒီးညၢ်လၢပမၤ န့ၢ်တဖၣ် ပှၤဟဲပှၤပတၢ်ဒီးပန့ၢ်ပှၤအိၣ်ဘၣ်အံၤသ့ၣ်, တၢ်ဖိဆၢ, သိဒီးပလုာ်အိၣ်ဒၣ်ပသးသမူဒီးအံၤလီၤ.”

မိအူအဟံၣ်ဖိယီဖိဒီးသဝီဖိလၢအလဲၤသ့ၣ်လဲၤ

မိအူ, ကိးနံၤ
ဒဲးဃုအိၣ်ညၢ်
လၢအစၢဒီး
အချံဖိ ဖဲထီၣ်
လိာ်အထံကျိပှၤ

တၢ်ဂီၤ-ခုၤဝါ

ဖျားတၢ်ဖဲကီးကူတဖၣ်န့ၣ် လဲၤတ့ထီၣ်အဖဲဖဲကီး အံၤအလိၤဒီးမံတီၢ်စ့ၢ်ကီးဝဲဖဲန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢသဝီ သၢဖျၢၣ်လၢအမ့ၢ်မံးစၢ်, ကီးကူ, ဖါန့ၢ်ကိတဖၣ် ဟဲ ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်တၢ်လၢကီးတဖျၢၣ်အံၤအလိၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢကီးတဖျၢၣ်အံၤအလိၤန့ၣ်, န့ၢ် ဘၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ညၣ်ထ့ၣ်လၢအဂ့ၤ လၢတပၣ်ဒီးကၢ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကစီၣ်ဟူထီၣ်သၢလီၤလၢတၢ်ကတီဝဲဒၣ် ထံတမၢ်လၢယိၣ်လိာ်ကျိအပူၤ, လီၤဆီဒေၣ်တၢ် ဟး ကွံထံတမၢ်တၢ်တီၢ်ကျဲလၢအအိၣ်ဖဲကညီကီၣ်ဖဲၣ် အပူၤအံၤ ကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီလၢ ကညီသဝီဖိလၢအအိၣ်ဖဲယိၣ်လိာ်ကျိကၢ်န့ၢ် ဒီးလုၢ်အိၣ်အသးသမူတဖၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်အူစံးဝဲလၢ, “တၢ်မ့တီထီၣ်ထံတမၢ်ဒု ပဝဲ လၢအအိၣ်ဖဲတၢ်တီၢ်ကျဲအဆၢလၢ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒုကကဲထီၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲဖးဒိၣ်လီၤ. ယမ့ဆိမိၣ်လၢ ထံတမၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ယမံမးတန့ၢ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အခဲအံၤပဘၣ်အိၣ်တၢ်အံၤ ပမၤလၢဂီၤအိၣ်လၢဟါဘၣ် ဆၣ် ပတၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤတအိၣ်ဘၣ်. ပတၢ်လုၢ်အိၣ်

ကိးနံၤဒဲးလၢထံဖဲခိၣ်န့ၣ် တၢ်တကၢ်ယသး နီတဘျီဘၣ်. တယၣ်အံၤဒုယကမ့ၢ်ဒၣ်ပှၤ မၤအိၣ်ညၣ်ဖိလီၤ. လၢခံတယၣ်ဒၣ်လဲာ် ယမ့ၢ်ဘၣ်ကဲယဲပှၤမၤအိၣ်ညၣ်ဖိန့ၣ် ယသးမံသ့လီၤ.

သးသမူအကျဲမ့ၢ်ဟးဂီၤတခီ ပတၢ်အိၣ်မူခါဆူညါပ ကဘၣ်ဆဲးအိၣ်မူဘၣ်ဒဲလဲာ်”

မ့ၢ်အူအတၢ်သးစဲအဒိၣ်ကတၢ်မ့ၢ်တၢ်မၤအိၣ်ညၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အူအပၢ်စံးဝဲလၢ အဝဲမ့ၢ်တလဲၤဖိၣ် အိၣ်ဘၣ်ညၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲအခံတတုၤလီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်လဲၤမၤအိၣ်ဘၣ်ညၣ်န့ၣ်တၢ်လၢတၢ်ပှၤဘၣ်အီၤ န့ၣ်လီၤ.

“ကိးနံၤဒဲးလၢထံဖဲခိၣ်န့ၣ် တၢ်တကၢ်ယသး နီတဘျီဘၣ်. တယၣ်အံၤဒုယကမ့ၢ်ဒၣ်ပှၤမၤအိၣ်ညၣ်ဖိလီၤ. လၢခံတယၣ်ဒၣ်လဲာ် ယမ့ၢ်ဘၣ်ကဲယဲ ပှၤမၤအိၣ်ညၣ်ဖိန့ၣ်ယသးမံသ့လီၤ.” မ့ၢ်အူတဖျါ ထီၣ်အတၢ်တုၢ်ဘၣ်လၢတၢ်နံၤကမ့ၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.■

လီၤကစီၤဖိအိၣ် ဆိးဖဲယိၣ်လိာ် ကျိကၢ်နံၤတဖၣ်ဒီးသန့ၤ ထီၣ်အသးဒီး ယိၣ်လိာ်တၢ် အိၣ်ယၢၤလၢတနံၤဒီးတနံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤ-ခုဖဲၢ်

ခုအိန်ဘန်စဲးအိန်ဘန်စီး, ကျန်အိန်ဘန် သံးကိန်လဲင်ကိန်

နိန်ထံကိန်

ပြ ၂၀၁၆ နံဉ်အတိန်ပု၊ တမ့ထုဉ်ခုစဲးပုတ
တတၢ်သုဉ်တၢ်ဖျးလၢန့ဆၢဉ်အကျဲအလိာ်ခၢဉ်
သး (community eco-learning center)
အပုဘၣ်မုဘၣ်ဒါတဖၣ်အိန်ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢ
တၢ်ဝီလီတၢ်ဖိချံအကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်သုဉ်တၢ်
ဖျးအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

ခုစဲးပုပုပုမတၢ်ဖိစိစိက့ၤထုစံးဝဲလၢ, “ပ
အိန်ဒီးတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲးဒီးအံၤမ့ၢ်ဒ်သိးဒီးပုလိာ်ကဝီ
ဖိလၢတၢ်ခိဉ်တၢ်သၢသ့တဖၣ် ကဟဲထံဉ်ဘၣ်ဝဲဒီး
ကကဲထီဉ်တၢ်မၤလိလၢအဝဲသ့ဉ်အဂီၢ် တကးဒီး
ဘၣ်န့ဉ်လၢအ ကဟဲဆူညါတဖၣ်ကကဲထီဉ်ဒိဂ့
တၢ်ဘၣ်လၢပုအါဂၤအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.”

တၢ်ချံလၢတၢ်ဝီလီအီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတခိးချံ, တ
န့ချံ, ပန့ချံ, တူၢ်ရဲၢ်ချံ, ဖိထီဉ်ကိးဝါချံ, ထီဉ်အ့ဉ်
ခၢဉ်ချံ, တက့ၢ်သ့ဉ်ချံ, ဖျဖိ, ပဟံဉ်ဖိတဖၣ်န့ဉ်လီၤ.
တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲးအံၤအတၢ်ပညိဉ်မ့ၢ်ဒ်သိးပုဟီဉ်က
ဝီဖိသ့တဖၣ်ကထံဉ်ဘၣ်ဒီးကအိန်ဒီးသးလၢက
အဲဉ်သုဉ်က့ၤသ့ဉ်ဖိဝဲဉ်ဖိဒီးသးအိန်ကတီၤက့ၤန့ဆၢဉ်
အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ချံတဖၣ်အဂ့ၢ်ဒီးကျိကျဲလၢတၢ်သုဉ်အီၤမ့ၢ်
ဒ်လၢအသိးအံၤန့ဉ်လီၤ.

တခိးချံ ၁၀၀ ဖျဉ် - တခိးချံအံၤဘၣ်တၢ်ဝီ
လီၤအီၤဖဲလၢအ့ၢ်အုဉ်အပုဒီးတၢ်သုဉ်လီၤက့ၤအီၤလၢ
လၢယုအပုန့ဉ်လီၤ. တခိးအံၤတခိဉ်ဒီးတခိဉ် တၢ်
သုဉ်အီၤအဒုဉ်စၢယံဝဲဒၣ် ၆.၄ မ့တမ့ၢ် ၂.၈ ခိဉ်

ယီၢ်န့ဉ်လီၤ. နမ့ၢ်သုဉ်အီၤအံၤန့ဉ်ယံဝဲဒၣ် ၃ နံဉ်
မ့တမ့ၢ် ၆ နံဉ်ဒီးသ့ဉ်ဝဲဒၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ဉ်လီၤ.

တန့ချံ ၈၀ ဖျဉ်- တန့ချံအံၤတၢ်ဝီလီအီၤလၢ
လၢယုဒီးတၢ်သုဉ်လီၤက့ၤအီၤလၢအံၤတနံဉ် ဖဲလၢလၢ
ယုဒီးတၢ်လၢလၢဖဲပထုဘၣ်အပုန့ဉ်လီၤ. တန့တ
ခိဉ်ဒီးတခိဉ် တၢ်သုဉ်အီၤအဒုဉ်စၢယံဝဲ ၁၀ ခိဉ်
ယီၢ်ဒီးနမ့ၢ်သုဉ်အီၤအံၤန့ဉ်ယံဝဲသၢနံဉ်ဒီးသ့ဉ်ဝဲ
န့ဉ်လီၤ.

ပန့ဉ်ချံ ၇၉ ဖျဉ်ပန့ဉ်ချံ အံၤဘၣ်တၢ်ဝီလီ
အီၤလၢလၢမးရှဉ် ဒီးဘၣ်တၢ်သုဉ်လီၤက့ၤအီၤဖဲလၢ
ယုလံဒီးလၢမ့ၢ်အပုန့ဉ်လီၤ. ပန့ဉ်အံၤတခိဉ်ဒီးတ

တၢ်ချံလၢတၢ်
ဝီလီဖဲတမ့ၢ်
ထီဉ်ပုတတၢ်
တၢ်သုဉ်တၢ်
ဖျးလၢန့ဆၢဉ်
အကျဲအလိာ်
ခၢဉ်သး

တၢ်ဂီၤ-ခုစဲး

ခိၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်အဒုၣ်စၢၤစီၤစုၤယံၤဝဲ ၃၀ ခိၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးနမ့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤန့ၣ်ယံၣ်ဝဲလွံၣ်န့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တူၢ်ရ့ၣ်ချံၣ် ၃၂ ဖျၢၣ် တူၢ်ရ့ၣ်ချံၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဝီလီၤအိၣ်ဖဲလါယုၤ ဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤက့ၤအိၣ်ဖဲလါယုၤလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တခိၣ်ဒီးတခိၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်အဒုၣ်စၢၤယံၤဝဲ ၃ ခိၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ. နမ့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤဒီးယုၣ်န့ၣ် မ့တမ့ၢ် ယိးန့ၣ်န့ၣ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိထီၣ်ကိးဝါအချံတကဝီလါဖျိလါအချံဆံးဒီးတၢ်ဝီလီၤဖဲလါယုၤအတီၢ်ပူၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်က့ၤအိၣ်

တၢ်ချံလၢတၢ်ဝီလီၤဖဲတမ့ၢ်ထၣ်ပှၤတတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢန့ၣ်ဆၢၣ်အကျဲအလီၢ်ခၢၣ်သး

လါယုၤလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖိထီၣ်ကိးဝါအံၤတၢ်သ့ၣ်အိၣ်တခိၣ်ဒီးတခိၣ်အဒုၣ်စၢၤယံၤဝဲ ၅ ခိၣ်ယီၤဒီးနမ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤန့ၣ် ယိးလါဒီးဖိထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထိးအ့ၣ်ခၢၣ်ချံၣ် ၄၀ ဖျၢၣ်တၢ်ဝီလီၤအိၣ်ဖဲလါယုၤတၢ်သ့ၣ်လီၤက့ၤအိၣ်ဖဲလါယုၤလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တခိၣ်ဒီးတခိၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်အဒုၣ်စၢၤယံၤဝဲ ၅ ခိၣ်ယီၤဒီးနမ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤန့ၣ်သၢန့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တက့ၢ်သ့ၣ်ချံၣ် တၢ်ဝီလီၤအိၣ်တကဝီလါဖျိလါအချံဆံးအယိးဒီးတၢ်ဝီလီၤအိၣ်ဖဲလါယုၤဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤက့ၤအိၣ်ဖဲလါယုၤလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တခိၣ်ဒီးတခိၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်အဒုၣ်စၢၤယံၤဝဲ ၅ ခိၣ်ယီၤဒီးနမ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤန့ၣ်ယိးလါဘျဲၣ်ကသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖ့ဖိ ၁၁၄ ဘိ ဖ့ဖိအံၤဘၣ်တၢ်ဝီလီၤအိၣ်ဖဲလါယုၤဒီးဘၣ်တၢ်သ့ၣ်က့ၤအိၣ်ဖဲလါယုၤလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တခိၣ်ဒီးတခိၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်အဒုၣ်စၢၤယံၤဝဲဒၣ် ၆.၅ ခိၣ်ယီၤဒီးနမ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ချဲဝဲဒီးအထုၣ်စ့ၢ်ကိးဒိၣ်တၢ်ဂ့ၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပဟံၣ်ဖိ ၁၁၃ ဘိ ဒီးဘၣ်တၢ်ဝီလီၤအိၣ်ဖဲလါယုၤဒီးတၢ်သ့ၣ်က့ၤအိၣ်ဖဲလါယုၤလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တခိၣ်ဒီးတခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်အဒုၣ်စၢၤယံၤဝဲဒၣ် ၆.၅ ခိၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးနမ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအံၤန့ၣ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ကချဲဝဲဒီးအထုၣ်စ့ၢ်ကိးဒိၣ်တၢ်ဂ့ၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲဘျး-သ့ၣ်ဝၣ်ဒီးတၢ်ချံလၢတၢ်ဝီလီၤအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပှၤလၢအဝီလီၤတၢ်ချံတဖၣ်မုၢ်လၢဝဲလၢတၢ်ကတုဘၣ်ဟံၣ်ယိးဒီးမၤအိၣ်သ့ၣ်မုၢ်ယိၣ်ဝၣ်ဒီးမ့မုၢ်လၢအလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကကဲဘျးစ့ၢ်ကိးလၢတၢ်တုကသံၣ်ကသီ, ဟီၣ်ချါဒီးကဲဘျးစ့ၢ်ကိးလၢလီၢ်ကဝီဖိတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီဖိဖဲန့ၣ်တဖၣ်စံးဝဲလၢ, ချီဖျိလၢခ့ၣ်စါဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဒီးအံၤအဖိခိၣ်အယိ ကဲထီၣ်တၢ်ကွၢ်လိလၢပှၤလီၢ်ကဝီဖိဖဲအံၤတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးကတီၢ်အံၤပှၤလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်လဲၤဟံးန့ၢ်သ့ၣ်ဝဲတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိလၢတၢ်ဝီလီၤအချံသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

ဆာဒိဉ်မးလီကနဲစိ

တံသုလုဖိ

မညီထုလံဖိတဖဉ်မုာ်ပုသုဉ်တဖဉ်လၢပၤဆုာ်ရဲဉ်ကွဲးဒီးကတီၤအသုဉ်ပုာ်ဂုၤမး မုာ်လၢသုဉ်ပုာ်ဟ့ဉ်ထီဉ်အတၢ်ဘျးတၢ်ဖိဉ်လၢလီၤကဝီၤဖိသုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်အါမံၤအါကလုာ်အယိန့ဉ်လီၤ.

နမုာ်လဲၤဖဲလုၤသီကီၢ်ဆဉ်, စီမုာ်ပျီကရူၢ်, ဘံဉ်ခိဉ်ဒၤသဝီ, စီမုာ်လုကယန့ဉ် သုဉ်အိဉ်ဝဲတထုဉ်, ပုၤကိးအီၤလၢချၢဉ်ဘီဒီးသုဉ်အဝဲန့ဉ်အဒုဂုၤအလၢဂုၤ, အဒုထီအလၢဉ်ထီအိဉ်ဒီးအကဟုကညီၢ်ဒီးဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိ ထီဉ်ဖိလံဉ်ဖိအဲဉ်ဘဉ်အီၤဒိဉ်မး ခိဖျိအသၢဉ်ဂုၤမးန့ဉ်လီၤ. ဖဲအသၢဉ်ဖျိအဆၢကတီၢ်, တၢ်ဖိလံၤဖိယၢ်အါကလုာ်, ဟဲမၤတံၤမၤသကိး ဒီးချၢဉ်အံၤတၢ်လိာ်မုာ်အဝဲသုဉ်လၢတၢ်အိဉ်အဝံဉ်အဘဲတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

စး ထီဉ်ဖဲ ၂၀၀၀ နံဉ် ပုၤကွံာ် ဝံၤအလီၢ် ခံန့ဉ် ချၢဉ်ဘီအဝဲအံၤကွဲးမုာ်ဘဉ်စ့ၢ်ကိးဝဲကနဲတဖဉ်ဒီးကနဲဟဲထီဉ်ဝဲခံဒၤ, တနံဉ်ဒီးတနံဉ်ကွဲးမုာ်ဝဲအသကိးတဖဉ်အါထီဉ်အါထီဉ်ကွဲးကွဲးန့ဉ်လီၤ. ဒီးတုၤယီၤဖဲ ၂၀၁၀ ဒီး ၂၀၁၅ နံဉ် အဆၢကတီၢ် ကနဲစုာ်အိဉ်ဝဲဒုဉ် ၈၀ တုၤလၢ ၁၀၀ န့ဉ်လီၤ. ကနဲအတၢ်ကဲဘျးကဲဖိဉ်အိဉ်အါမးလၢပုၤလီၤကဝီၤဖိလၢအအိဉ်ဘျးအိဉ်တၢ်တဖဉ်အဂီၢ်တကးဒီးဘဉ်န့ဉ်ပုဉ်ယုာ်ဒီးဒီးပုၤဝဲလၢအိဉ်ယံၤတဖဉ်အဂီၢ် ခိဖျိအဝဲသုဉ်တဖဉ်ဒီးန့ဉ်ဘဉ်ဝဲကနဲစိအယိန့ဉ်လီၤ.

သးပုၤဘီဆွဲလၢဘံဉ်ခိဉ်ဒၤသဝီစံးဝဲ, “တၢ်လၢကနဲစိန့ဉ်ဆၢဒိဉ်မးတုၤပတဲလၢအဂီၢ်တသုဘဉ်န့ဉ်လီၤ. တနံဉ်ဒီးတနံဉ်ပုၤလဲၤမၤအိဉ်ကနဲစိအံၤန့ဉ်အပလီ ၃၀၀ ဘျဲဉ် ကိးနံဉ်ဒီးန့ဉ်လီၤ. ကနဲစိအတၢ်ကဲဘျးတခီမုာ်ဝဲဒုဉ် ပုၤအိဉ်အီၤ, ပုၤသုအီၤလၢတၢ်ကူ

စါယါဘျါအကလုာ်ကလုာ် ယုဉ်ဒီးလၢဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ. ပမုာ်ကွၢ်ကွၢ်ဆၢကတီၢ်အခဲအံၤပုၤဟဲလုၤယုၤပုၤကနဲစိ အါမးဒီးပုၤကွၢ်စိာ်ဆုာ်ဆုာ်ပုၤဝဲပုၤ လၢကီၢ်ပယီၤတကယန့ဉ်လီၤ. ကနဲစိတပလီန့ဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အပုၤ ၁,၂၀၀ ကွး တုၤလၢ ၁,၅၀၀ ကွးန့ဉ်လီၤ.”

အဝဲတဲအါထီဉ်ဝဲလၢ, “သုဉ်ဖိဝံဉ်ဖိဒီးတၢ်ဖိလံၤဖိယၢ်ယုဉ်ဒီးဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိ, ဒုဉ်ဖိညဉ်ဖိသုဉ်တဖဉ်ပမုာ်အိဉ်အီၤဒီးပမုာ်ဒုးကွၢ်အလုာ်အပုၤပယၢ်ထီဉ်ကွၢ်မးတလၢာ်လၢဘဉ်.”

ဒ်န့ဉ်အသိးလီၢ်ကဝီၤဖိဖဲန့ဉ်တဖဉ်စံးဝဲလၢအဝဲသုဉ်အပုၤအပုၤတအိဉ်ထဲဒုဉ်ကနဲတဖဉ်ဘဉ်, တၢ်မဲတၢ်မါဒီးတၢ်မူအကလုာ်အဂၤတဖဉ်အိဉ်ဝဲဒုဉ်အါမးန့ဉ်လီၤ. ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိလၢ အစၢၤဘျးကလီၤတူဉ်ဒ်အမုာ်ကယုာ်ပုၤ, ထီဉ်ကိး, တၢ်ဖး, တၢ်သု, ခုဖိ, ယီၤဟီဉ်, အိဉ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒုဉ်လီၤ. အါန့ဉ်အန့ဉ် တၢ်လုာ်ဒိဉ်ပုၤဒိဉ်ဒ်အမုာ်ကသံဉ်သုဉ်ဂံၢ်ဝံဉ်စဲတဖဉ်အိဉ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒုဉ်အါမးန့ဉ်လီၤ.

ဘံဉ်ခိဉ်ဒၤသဝီသးပုၤစီၤဘျဲဉ်ပံၤစံးဝဲ, “ခိဖျိလၢပုၤအတၢ်ဘျးတၢ်ဖိဉ်အိဉ်အါမံၤအယိ ပကဘဉ်ကတဲာ်ကတီၤကွၢ်အီၤဒုးအိဉ်ထီဉ်ကွၢ်ပုၤတဝါသုဉ်ပုၤ ဒီးပဘဉ်ကဟုကယာ်ကွၢ်အီၤန့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်ဂုၢ်ဒ်အံၤအဖိခိဉ်, ယဆၢမုာ်လၢဒီးပုၤဒီးဝဲလၢတၢ်လီၤဖဲအံၤသုဉ်တဖဉ် ကကွၢ်ထံဆိကမိဉ်ကွၢ်န့ဉ်ဆၢဉ်အတၢ်အိဉ်ယၢ်တခါ ဒီးအလုာ်အပုၤဒုဉ်ဝဲစုာ်စုာ် တချးလၢအဟးဂုာ်ဟးဂီၤဒီးလီၤမုၤလီၤမၢ်ဒီးဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုၤသးပုၤစံးဝဲ – အိဉ်ဒုဉ်ကတီၤလု, အိဉ်ညဉ်ကတီၤကွံာ်န့ဉ်လီၤ.” ■

တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢတၢ်ကွဲးတၢ်ကစီၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်အဂီၢ်

သုလုၤကီုၤဂ့ၢ်

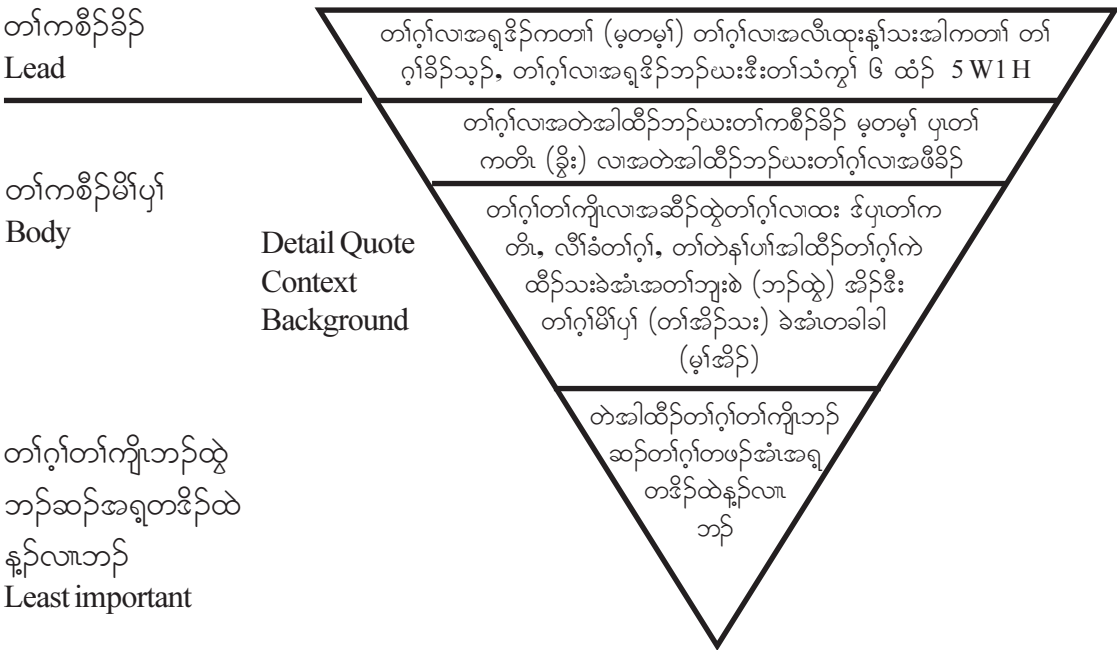
တၢ်ကစီၣ်အက့ၢ်အဂီၢ်အမိၢ်ပုၤအိၣ်ခံကလုာ်လၢအဲကလံးကိးဝဲ “ဟးညူ” Hard News ဒီး “ဖံၣ်ခါ” Feature လီၤ. ဟးညူ Hard news တၢ်သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးအီၤ “တြးခုညူ” breaking news ‘ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ တၢ်ကစီၣ်ဒီးအသိးလီၤ.

ဟးညူ- Hard news တၢ်ကစီၣ်သီသံၣ်ဘဲ

ဟးညူ မ့ၢ်တၢ်ကစီၣ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ကထီၣ်သးခဲအံၤ, မကၢ်, မဟါကၢ်တနံၤ, ခဲမ့ၢ်ဆ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. အဒိ-ဒ်စ့ၣ်န့ၣ်မံ (ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးလၢပီၣ်လဲၣ်ပူၤဒီးလပီၤဖးဒိၣ်ဟဲထီၣ်) မၤသဘံးတၢ်အါမးဖဲအ့ၤဖယၣ်ပီၣ်တြီၤကၢ်နံၤ, ခုၣ်ညိးဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်အီၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးဟးညူသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်သံကွၢ်ယုထံၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ, - 5 W 1H: who, what, where, when, why and how မတၤပၣ်ယုၣ်လဲၣ်, ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်မနုၤလဲၣ်, တၢ်လီၢ်ဖဲလဲၣ်, အဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်, ဘၣ်မနုၤအယိဘၣ်ကထီၣ်သးလဲၣ်ဒီးကထီၣ်သးတဆိတဆိဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ညီၣ်န့ၢ်ပုၤကွဲးတၢ်ကစီၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ဝဲအဒိလၢဖဲရမ့းခိၣ်လီၤလၢ Inverted Pyramid န့ၣ်လီၤ.

“ဖံခါ” – Feature

(ဖံခါတၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဟံစၢၤတီၢ်သြး ဖံ “တၢ်ကစီၣ်” တၢ်ကွဲးမ့ၢ်လၢအပၣ်ယုၣ်တၢ်ဟံဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိ (တၢ်ကစီၣ်) ဒီးပုၤကွဲးတၢ်ကစီၣ်အတၢ်ကွဲးဒဲးကံၣ်ဒဲးဝုၤထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိလၢကထုးန့ၢ်ပုၤဖးလံာ်ဖိအ သးအါထီၣ်အဂီၢ်အယိလီၤ.)

မ့ၢ်တၢ်သံကွၢ်တခါ ဖံသိးဒုၣ်ဟးညါအသိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်လၢနအဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါလီၤ တၢ်ဖံသိးနကွဲးဒဲးကံၣ်ဒဲးဝုၤတၢ်ကသ့အဂီၢ် နသံကွၢ်အါထီၣ်တၢ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကစီၣ်တယုၢ်အကွၢ်အဂီၢ်လီၤဆီလိာ်သးမ့ၢ်ဝဲ

အခိၣ်ထံး (တၢ်ကွဲးအခိၣ်)

အခါသး (မိၢ်ပျါ)

အကတၢ် (ကျိတံၢ်) န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွဲးအခိၣ်

အခိၣ်ထံး

Anecdote		
ဟံဖျါထီၣ်ပုၤတကအ တၢ်အိၣ်မုၢ်လဲၤကွဲးမး (မ့)	ဟံဖျါထီၣ်တၢ်ကထီၣ်သးဖိ တခါလၢအလီၤထုးန့ၢ်သး (မ့)	ဟံဖျါထီၣ်တၢ်လီၢ်တၢ် ကျိတခါအတၢ်အိၣ်ဖျါ

Theme paragraph

တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပျါ – ဒုးန့ၢ်ဟံတၢ်ကွဲးဘၣ်ယးတၢ်မနုၤအဂ့ၢ်ဒီးအရူဒိၣ်အဂ့ၢ်

အခါသး

Context – တၢ်ဂ့ၢ်ဒုးန့ၢ်ဟံဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပျါ (တၢ်ကဲထီၣ်သး, တၢ်အိၣ်သးအံၤအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ် ထံး, ဒိဘၣ်မဟူးတၢ်)

Background – လီၢ်ခံတၢ်ဂ့ၢ် (တၢ်ဂ့ၢ်မနုၤအယိတၢ်ဂ့ၢ်ခဲအံၤဘၣ်ဟံကဲထီၣ်အသး, ဘၣ်အိၣ်ထီၣ်တုၤ ခဲအံၤလဲၣ်)

Other explanation – ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တခါအံၤ ပုၤအတၢ်ထံၣ်လီၤဆီလိာ်သးအိၣ်ဒဲးလဲၣ်

တဲန့ၢ်ဟံအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်, ပၣ်ယုၣ်ပုၤတၢ်ကတိၤ, တၢ်ဟံဖျါအါထီၣ်ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်လၢထး

ကျိတံၢ်

အကတၢ်

ကျိတံၢ် – ထၢန့ၢ်ပုၤတၢ်ကတိၤလၢအတယၢ်ယၢ, တၢ်ကဲထီၣ် (တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲ) ဖုၣ်ဖုၣ်တခါ မ့တမ့ၢ်တၢ် ဟံဖျါလၢအဘၣ်ထွဲကဒါကွဲးဒီးတၢ်ကွဲးခိၣ်

ခွဘူအသးသမူ (Marbled cat) (*Pardofelis marmorata*)

သုလှကီရု

ရဲၣ်သဲကတီၤ ကွၢ်တၢ်မံၤလၢ် လၢ်ဒိၣ်ဖျါဒိၣ် လၢပဟ်ၣ်ကဝီၤ ဒၣ်ဝဲအပူၤတ ချးလၢအစၢၤ လီၤတၢ်သဒၣ် ပှၤန့ၣ်တက့ၢ်.

ပ ဘူမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအလီၤကၢ်ဒီးဒီးသၣ်မံ ယီၤတကလၢ် လၢအဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤလၢ ကီၢ်အ့ၣ်ရၢမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဒီး မ့ၢ်ဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိ လၢလၢအိၣ်လၢ တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ အစၢၤက လီၤတၢ်အကျါန့ၣ်လီၤ. လၢဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်ပှၤမၤတၢ် ဖိကရၢလၢ အရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်န့ၣ်ဆၢၣ် (IUCN, International Union for Conservation of Nature) VU= Vulnerable, တၢ်သိၣ်တၢ်သီအပူၤစ့ၢ်ကီး တြီ ဝဲဒၣ်လၢတၢ်သုတမၤသံမၤဆါဒီးကူလဲၢ်မၤကတဂ့ၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပနီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါ

ခွဘူန့ၣ်အနီၢ်ခိမိၢ်ပှၤဒိၣ်ထဲသိးဒီးသၣ်မံယီၤ တဖု, အမဲၢ်ကိအဆူၣ်တီၣ်ဝဲ ဒီးထီၣ်န့ၢ်ဒီးအမိၢ်ပှၤ န့ၣ်လီၤ. အမဲၢ်ကိအံၤဆိးကါဝဲဒၣ်လၢကမၤဘၣ်လိာ် အတယၢ် ဝဲအဟးထီၣ်ဟးလီၤလၢသ့ၣ်ဒုအဖီခိၣ် အဂီၢ်လီၤ. စးထီၣ်လၢအခိၣ်ဒီးတုၤလၢအမိၢ်ပှၤန့ၣ် အထီအိၣ်ဝဲ ၄၅-၆၂ ဝဲဒၣ်မံထၢၣ်ဒီး မ့ၢ်အမဲၢ်ကိ န့ၣ်ထီဝဲ ဒၣ် ၃၅-၅၅ ဝဲဒၣ်မံထၢၣ်န့ၣ်လီၤ. အတ ယၢ်လၢဝဲ ၂ ကံလိဒီးတုၤလၢ ၅ ကံလိအဘၣ်စၢၤ န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ဒီးအဖံးဘၣ်အဆူၣ်လၢအတီၣ်ဒီးက

တၢ်ဂီၤ-ခွမဲၢ်

ပုဂံဘေဒနာနဲ့လီ။ အဖုံးဘုဂ်အဆုဂ်တဖုဂ်အိဂ်ဒီးအလွဲလဲအကံဂ်ယုကံဂ်ကွဲဂ်အလွဲသုပး၊ ဘီပု၊ ဂီယးနဲ့လီ။ အဘုဂ်စးထီဂ်ကံဂ်ယုတီပျုလဲအခိဂ်သုဒီးတုလီဆုအမဲကိအကတါနဲ့လီ။

တါလီလဲတါထံဂ်ညီနီအီ

ခွဘူတဖုဂ်အါတကုဂ်အိဂ်ဆိးဝဲဘုဒီးအိဂ်ဝဲဘုမုဂ်လဲတါလီဂ်အမုဂ်တါစုဂ်စိဂ်အလီဒီးတါလီလဲအအိဂ်ဒီးကစါလဲဟ့အလီဒီးတါထံဂ်န့အီလဲဟ့မါလံယါကစါတုဂ်ရဲဂ်လဲအလီဆုမုဂ်န့တကပဆုကီနံဂ်ပါ (Nepal) ဒီးလဲတရူးကီအမုဂ်န့ကလံထံးစုဂ်မါတြါကီးသုဂ်တဖုဂ်နဲ့လီ။ င်လဲဂ်တါထံဂ်န့အီလဲကညီကီစဲဂ်, ကီပယီအပူစုဂ်ကီးနဲ့လီ။

တါအိဂ်

ခွဘူတဖုဂ်လူဖိဂ်အိဂ်အဆဂ်လဲအစုဂ်မုဂ်ခိဂ်မုဂ်နဲ့လီ။ ဒီးတါလဲအလူဖိဂ်အိဂ်ဝဲတဖုဂ်မုဂ်ဝဲဘု ထီဂ်, လံဂ်ပအီ, ယုဖိ, ဝံဖိ, ပဒဲ, ဆဂ်ဖိကီဖိဒီးလဲအဆဲးသုဂ်တဖုဂ်ဒီးတါလဲအစုဂ်အမုဂ်ဂု, ချဲဒီးအကတဖုဂ်အိဂ်ဒီးဝဲဘုနဲ့လီ။

တါအါထီဂ်ဂီထီဂ်

ခွဘူတဖုဂ်စးထီဂ်လူမိဂ်လူဖါဒီးအထီဂ်ဖဲအသးပျဲထီဂ် ၂၁ - ၂၂ လါ အဘာဂ်စးဒီးအဝဲဘုယံဂ်

ခံလဲဘျဲဂ်တုလဲသါယုဂ်ယုဂ် မ့တမုဂ် (၆၆-၈၂) သီနဲ့လီ။ ဖးထီဂ်အဖိတဘျီတဖုဂ်တုလဲခံဖု, အဖိဆဲးဝဲဒီးအစီဖျဲဝဲဒိဂ်မးလီ။ အစီယုဘုထဲ ၆၁-၈၅ ကြါ မ့တမုဂ် (၀.၀၆၁ - ၀.၀၈၅) ကံလိဂ်ကြါနဲ့လီ။ ခွဘူဖိအံးဖးထီဂ်ဝဲအလီခံ ၁၂ သီ ဒီးစိဂ်ထီဂ် အမဲဂ်ချဲနဲ့လီ။ ခွဘူဖိတဖုဂ်စးထီဂ်အိဂ်တါအိဂ်လဲအိဂ်ဒီးအသးအကံ ဖဲအသးပျဲထီဂ်ခံလဲအဆါကတီ ဒီးဖဲအဆါကတီဝဲနဲ့ စးထီဂ်စုဂ်ထီဂ်ဆုတါကပိဂ်ပကပနဲ့လီ။ ခွဘူလဲတါဘုဂ်အါအီတဖုဂ်အိဂ်မုဂ်န့တုလဲ ၁၂ နံဂ်နဲ့လီ။

တါမဲပျဲမဲဖု

တါလူခးအိဂ်မဲသံဒီးဟံးန့အဖုံးဘုဂ်, အညုဒီးအယံအယိ မုဂ်တါလီပျဲလဲအဝဲသုဂ်အစါကလီတုဂ်နဲ့လီ။ င်ဟီဂ်ခိဂ်ဘီမုဂ်ပုမဲတါဖိကရါလဲ အရဲဂ်သဲကတီကွဲန့ဆါဂ် (IUCN, International Union for Conservation of Nature) တါသိဂ်တါသီအပူ တြီဝဲလဲတါသုတမဲသံမဲဆါဒီးကူလဲမဲကတဂုဖဲ (CITES Appendix I) အသိး, ကီသုလုသုဂ်ပုဖိလံစံဂ်တါသိဂ်တါသီအပူအိဂ်ကွဲးအသးလဲ တါသုတါမဲသံ, မဲဆါဒီးကူလဲမဲကတ အီတဂုစုဂ်ကီးနဲ့လီ။ ပုလဲအမဲကမုဂ်တါတကလဲလါ တါကဟံးန့အီဂုဂ်ဝီဒ်တါသိဂ်တါသီအသိးလီ။■

ရဲဂ်သဲကတီကွဲတါမဲလဲလုဂ်ခိဂ်ပုဒိဂ်လဲပဟီဂ်ကစါဒိဂ်ဝဲအပူတချူးလဲအစါလီတုဂ်သဒုဂ်ပုန့ဂ်တကုဂ်။

တါဂီ-အုထါဂ်န့

ထါဟ့ၣ်ပလီၣ်သိၣ်သီလၢဒီပုၣ်ဝဲၣ်ခဲလၢၣ်

စီၤဒဲၣ်

၁. တၢ်ဘီယဘီနၢဒုးဒုး
မုၢ်အၢကီၣ်ဘီနၢတချုး
တၢ်ဘီယဘီပလီၣ်နၢ
မ့တက့ၢ်ကွဲၤဂ့ၢ်နီၣ်ဆါ

၂. သိးထီၣ်ပုၢ်အဆုကလံာ်
တ့ၢ်ပုၢ်အလီလၢခံ
သိးထီၣ်မ့ၢ်အဆုဖိဝါ
တ့ၢ်ပုၢ်မ့ၢ်အလီလၢညါ

၃. ဝံဒဲအိၣ်လၢကျိမုၢ်လၢၣ်
နါဒီအိၣ်လၢကျိမုၢ်လၢၣ်
နမ့ၢ်နီၣ်မိဒီးကၢ်ဆါ
နမ့ၢ်နီၣ်မိဒီးကၢ်ဆါ
နမ့ၢ်နီၣ်မိဒီးကၢ်ဆါ
ကွဲးနဆူၣ်ကွဲးနမ့ၢ်ကွဲး

၄. မ့ၢ်အိၣ်ဟံၣ်ခံဖျါၣ်အကၢ
ပုၢ်ဆီယီခံဖျါၣ်အကၢ
တၢ်သူကလဲၤအဘၢၣ်စၢ
တၢ်ခဲၣ်ကလဲၤအဘၢၣ်စၢ
နတက့ၢ်ဖိဘီထီၣ်ယၢ
နနၢနလီၤဖျါၣ်ဒီဆါ

၅. ခုယုၢ်ဟဲထီၣ်ယီၣ်အကျိ
ကီၤကျဲၣ်ဟဲထီၣ်ယီၣ်အကျိ
ယုကနိထူဒိၣ်အဖိ
ယုကနိယုဒိၣ်အဖိ

၆. အလွဲသီၣ်ဆံနၢရံၣ်ဒီ
ကတီၢ်ဘၣ်သုတလ့ၢ်လီၤ

၆. ဟံၣ်သူပဒးဒီးပဒီး
ယုယုၣ်အဆါတဘျီယီ

၇. ဟံၣ်သူပဒီးဒီးပဒီး
ယုယုၣ်အဆါတဘျီမး
မိၢ်တအဲၣ်ထံပီၤလီၤလူ
မိၢ်အဲၣ်ထံပီၤထီၣ်ရုၤရုၤ

၈. ထူဟဲသီၣ်လီၤလၢကွဲၣ်ဒု
ကွဲၣ်ဟဲသီၣ်လီၤလၢကွဲၣ်ဒု
ထူဟဲလီၤထူသီၣ်ကံၣ်ယု
ကွဲၣ်ဟဲလီၤကွဲၣ်သီၣ်ကံၣ်ယု
နတက့ၢ်ဘီထီၣ်ခဲ
နနၢနလီၤဖျါၣ်လီၤယု

၉. မ့ၢ်မလိၣ်ပုၢ်လၢမကီၢ်
ပုၢ်မလိၣ်ပုၢ်လၢမကီၢ်
အိၣ်လၢပုၢ်သိးအိၣ်ဒဲသိး
အိၣ်လၢပုၢ်သိးအိၣ်ဒဲသိး
ဘျီထီၣ်ဟံၣ်ပအိၣ်သကိး
ကျါနီၣ်လၢၢ်ပုၢ်ဆုၣ်တဖျိး

ထါအိၣ်ပညီတဖၣ်အံၤမိၢ်ပံၤဖဲ
သူဒီးဟံၣ်ကဲဝဲဒဲတုၤလၢခဲကနံၣ်
အံၤလၢဖိလံၤအစါခဲအံၤလီၤ. ပဝဲ
ပတဟံၣ်လီၤတၢ်အစၢဘၣ်.

၁. တၢ်မလၢပမ့ၢ်မၤန့ၣ်ပကဘၣ်
ဒုးသ့ၣ်ညါမိၢ်ပံၤဖဲ သ့ၣ်က့
သးပုၢ်. ဒီးသမုၢ်သကိးခဲလၢၣ်.
ပမ့ၢ်ဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲန့ၣ်အဝဲအုၣ်
အသးသ့. မ့ၢ်တဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်
မၤစၢပုၤတသ့ အယိပတုၤဆူ
တၢ်ဟးဂီၤအပူၤသ့လီၤ. ကတီၢ်
ခဲအံၤပယီၤပဒိၣ်ကိးသတြီထီၣ်
ကလုၢ်ဒုၣ်အယိ ပဘၣ်ပလီၣ်
သးဒီးဘၣ်တၢ်ဒီလၢထါတဖျါၣ်
အံၤန့ၣ်လီၤ.

၂. ပဘၣ်ဒိကနၢမိၢ်ပံၤဖဲအတၢ်
တဲအတၢ်ကွၢ်လိ လီၤတံၢ် လီၤ
ဆဲးပတၢ်အကျိအကျဲကဖျါ
ထီၣ်ဝဲဒဲန့ၣ်လီၤ.

၃. မ့ၢ်မ့ၢ်ခဲအံၤပအိၣ်ဒဲဒီးဒီးသ့ၣ်က့
သးပုၢ်ပမၤတၢ်တမံၤလၢလၢပုၢ်
သးပုၢ်မ့ၢ်ပုၢ်ယုၣ်န့ၣ်တၢ်ဖဲတၢ်
မၤကျါန့ၣ်လီၤ. ပုၢ်သးပုၢ်မ့ၢ်တ
ပုၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်မၤထဲပုၤအဆဲးန့ၣ်
ကဲတၢ်ခိၣ်တၢ်နၢ ခံတကျါ,
တၢ်နၢလိၣ်သးတအါဘၣ်.

၄. အဲၣ်ဒီးအိၣ်ဒဲဒီးသမုၢ်သကိးအါ
ဂၤအိၣ်တယံၤအိၣ်တဘျးတ
နီၤဘျဲ, စျီ, ပျိ, ကီၤလၢခဲအံၤ
ဒီပနံၣ်ဟဲအယိကအိၣ်ဒဲဒီးတၢ်

တဲလၢတၢ်နူၤကမၢ်န့ၢ်ကမၢ်
အယိလီၤ.

၅. ပယိသုးဒီးယိသုးခံၤ အိၣ်
အိၣ်လၢကီၢ်ဆၢဖိသဝီဖိဟး
ထီၣ်ဟးလီၤ, ဘၣ်ဟးလၢတၢ်
ကလုာ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အယိပှၤ
ဒိဝဲလၢထီၣ်တဖျၢၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

၆. ၇. ကယံၢ်ပမၤတၢ်တခါလၢ
လၢ်န့ၣ်သုတဟးဂီၤ တဂ့ၤ ပ
ဘၣ်ထံၣ်လိာ်မၤသကိးလၢက
စၢ်အယိ ဘၣ်တၢ်ဒိလၢထီ
ဖိတဆၢအံၤန့ၣ်လီၤ.

၈. ဆၢကတီၢ်တဒ်သိးလၢညါဘၣ်
ပယိသုးလၢတီအူ, မိခံဟ့ၣ်
တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢဒိပနံၣ်အ
ယိခဲတၢ်လုာ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ

ဒၣ်အယိစိခဲအံၤပဘၣ်ပလီၢ်
သးလၢကမၤလီၤဖးပှၤအယိဒိ
ဝဲလၢထီၣ်တဖျၢၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

၉. စိခဲအံၤပမ့ၢ်မၤတၢ်တမံလၢ
လၢ်တၢ်မၤလၢပမၤတခါဂ့ၤတ
ခါဂ့ၤန့ၣ် ပဘၣ်ကၢဖျိၣ်တဖျိၣ်
ဒီးပၢ်ဖျိၣ်ထီၣ်ပသးဒ်သိးလီၤ
ဖးသုတသ့ဘၣ်အဂီၢ်တၢ်ဒိဝဲ
လၢထီၣ်တဖျၢၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.■

ထီၣ်သိၣ်ဖိသိၣ်လံၤ

စိသ့ဝါ

၁. ပမ့ၢ်လၢပျၢၤထီၣ်လွံၢ်ဇိ
ပပျၢ်လၢပျၢၤထီၣ်လွံၢ်ဇိ
လူထွံၣ်ပိာ်ဖိခဲလဲၤရီ
လူထွံၣ်မိဖိသၣ်လဲၤရီ
ပှၤမ့ၢ်ကွၢ်လိထီၣ်လွံၢ်ဇိ
ကီၢ်မုာ်လီၤထူမုာ်လီၤစိ

၂. ပမ့ၢ်စိဆဲးမ့ၢ်စိဆဲး
ပပျၢ်စိဆဲးပျၢ်စိဆဲး
ကျီကျူအဲၣ်ကျူအပယုး
ကျီသ့အဲၣ်သ့အပယုး
ပမ့ၢ်မၤသံဘၣ်စိဆဲး
တံစိဆဲးအလီၢ်ဘၣ်ပှၤ

၃. ပမ့ၢ်လၢပျၢၤဒုၣ်ယုာ်အ
ပပျၢ်လၢပျၢၤဒုၣ်ယုာ်အ

ဒုၣ်ယုာ်အဖိဒဲဒုၣ်စၢ
ဒုၣ်ယုာ်အဖိသၣ်ဒုၣ်စၢ
ပှၤဖိသၣ်ခဲအံၤတနၢ်ယုာ်အ
တကၢမ့ၢ်ကၢပျၢ်ဘၣ်လၢ

၄. ပမ့ၢ်လၢပျၢၤမၤဒ်အံၤ
ပပျၢ်လၢပျၢၤမၤဒ်အံၤ
ယမၤလိာ်ထွဲမ့ၢ်အခံ
ယမၤလိာ်ထွဲပျၢ်အခံ
တၢ်တမ့ၢ်ယအိၣ်မူဘျး
ယအိၣ်ကဲသးမိၢ်နီၢ်ထံ

၅. မ့ၢ်ဝါခိၣ်သံမၤလိာ်ဒ်
ပှၤဝါမဲသံမၤလိာ်ဒ်
မၤလိာ်ကတီၢ်ခၢ်အချံ
မၤလိာ်ကတီၢ်န့ၣ်အခံ

ကတီၢ်မ့ၢ်ပှၤထီၣ်သၢဆံ
တၢ်ကၢနၢ်က့ပတသံ

၆. ဟံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဝဲအလုလီၤ
ဒုလီၤပျၢ်ဝဲအလုလီၤ
သ့ၣ်ခိၣ်သံပအိၣ်ကတီၢ်
ဝဲခိၣ်သံပအိၣ်ကတီၢ်
သ့ၣ်လီၤကတီၢ်ယုာ်အသီ
ကတီၢ်သ့ၣ်လီၤယုာ်အသီ
သ့ၣ်လီၤယုာ်ဒီးချၢ်စိကွီ
ထီၣ်ကိးယုၤက့မိၣ်ဘၣ်အီ

၇. ထံတဂ့ၤထံအလီၢ်လံၤ
ဖဲတဂ့ၤဖဲအလီၢ်လံၤ
မ့ၢ်စူးကွံာ်လၢတူၢ်နၢ်ထံး
ပှၤစူးကွံာ်လၢတူၢ်နၢ်ထံး

လိင်သုလိင်သုအိလောထံ
ဂုဏ်အသိပလာခံ

၈. တာ်ဂုဏ်ပမိအိန်ဒ်
တာ်ဂုဏ်ပပအိန်ဒ်
ကတီၤန့ၢ်ပယဲာ်တလံ
ကတီၤန့ၢ်ပကျာ်တလံ
ကျိန်နိန်ဝဲဆုဘုခိန်ထံး
ဘီးထီၣ်တုဖီလုာ်တမ့ၤ

၉. ပတြာ်အိန်ပုထံတဂု
ပတြာ်အိန်ပုကီၢ်တဂု
ပုထံတဂုပုထံဘၣ်ပု
ပုကီၢ်တဂုပုကီၢ်ဘၣ်ပု
ကတီၤထီၣ်ပကီၢ်လီၤလံ
ပုကီၢ်အိန်မ့ၤပအိန်မ့ၤ

၁၀. ယုာ်ထံတဂုပုၤကျဲာ်ဘီ
ဟးကီၢ်တဂုပုၤကျဲာ်ဘီ
ကဒဲးဘးပုသံၣ်ပုဖီ
ကဆိးဘၣ်ပုသံၣ်ပုဖီ
ကျိမ့ၢ်ယုာ်မံမ့ၢ်ဟးဖျိး
န့ၢ်ထူန့ၢ်စိစိဘၣ်လိး

၁၁. ပမ့ၢ်ပပုၤလၢပုၤတဖၣ်မယု
စၢအဖိအလံအတၢ် လၢတၢ်
ဟ့ၣ်လီၤသးနီၢ်နီၢ်အယိ အဖိ
အလံတဖၣ်ရိအီၤဂုမး ဒီး
အတၢ်မပိာ်ထွဲအခဲပုဒီးတၢ်
သ့ၣ်ဖဲသးညီန့ၢ်လီၤ. ခဲအံၤပု
တီခိန်ရိန်မဲတၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဖုးဒ်
သိးပုသးပုၤလၢပုၤတဖၣ်န့ၢ်

ဒီး တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ် က အိန်ဒီး
ပပုၤတတၢ်န့ၢ်လီၤ.

၁၂. ပုသးပုၤလၢပုၤတဖၣ်မတၢ်
လီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၢ်လီၤ. ဖိလံ
လၢလီၤခံတဖၣ်မ့ၢ်တက့ၢ်လိ
ဝဲဘၣ်ဒီးမဲဝဲတလၢတပုၤဘၣ်
န့ၢ်လီၤ.

၁၃. ပုသးပုၤလၢပုၤတဖၣ်မ့ၢ်
ထံၣ်တၢ်ဖုၣ်တၢ်ထုလၢအလီၤ
ဖုၣ်န့ၢ်ဖုၣ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်
ပုဖိသ့ၣ်ခဲအံၤတၢ်လၢအလီၤ
ဖုၣ်လီၤထုဘၣ်ဆၣ်တဖုၣ်လၢ
ဝဲဘၣ်န့ၢ်သက့ပမ့ၢ်က့ၢ်တၢ်
အိန်တၢ်အိတဖၣ်သိးလၢညါအ
လီၤလၢဘၣ်.

၁၄. ပမ့ၢ်ပပုၤမဲဝဲလၢပုၤအံၤအသိး
ပမပိာ်ထွဲအခဲလီၤ. တမ့ၢ်လၢပ
မူလီၤဆိဒီးတၢ်အိန်အဂးဒီးမ့ၢ်
ဖုၣ်မူလၢမိာ်န့ၢ်ထံအယိပမၤသ့
ဖုၣ်ဒ်အဝဲသ့ၣ်အသိးလီၤ.

၁၅. ပမ့ၢ်ပပုၤလၢပုၤတဖၣ်တချုး
လၢအသံမလိာ်တၢ်အဖိအ
လံတဖၣ်လၢကဘၣ်ကတဲာ်
ကတီၤတၢ်လၢ အဘၣ်အိန်ဝဲ
သ့ၣ်တဖၣ်အချဲခဲလၢဒီးတု
တၢ်ချဲခဲလၢမ့ၢ်ပုၤထီၣ်အက
လုာ် ၃၀ န့ၢ်တၢ်တၢ်တနါ
တၢ်အိန်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်မ့ၢ်အိန်
ထီၣ်သနာ်ကတသံဝဲဘၣ်.

၁၆. ပထံပကီၢ်ပဖူပသဝီအံၤမ့ၢ်ဖုၣ်
ပမ့ၢ်ပပုၤအတၢ် လၢပုၤတစိ
ဘၣ်တစိအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. အ
ယိသ့ၣ်ထုၣ်ဝဲဘၣ်တၢ်မဲတၢ်
မၤတၢ်မူအါကလုာ်လၢပသ့ၣ်
အီၤတဖၣ် တချုးလၢအသံလၢ
ၣ်လီၤမၤဒ်ဘၣ်န့ၢ် ပကဘၣ်
သ့ၣ်လီၤအီၤက့ၢ်က့ၢ် တုၤဖုၣ်
လဲာ်ပကဘၣ်သ့ၣ်လီၤယုာ်ဒီး
ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်မဲလၢအဆၣ်
တၢ်ထုၣ်တၢ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်
သိးအဝဲသ့ၣ်ကဟဲအိန်ဟဲအီ
ဘၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၢ်လီၤ.

၁၇. ပုကညီဖိခဲအံၤတဖၣ်တပာ်
လုာ်ပာ်ပုၤအလုာ်လၢအထုသ
န့ၢ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢဘၣ်.

၁၈. တၢ်မ့ၢ်အိန်ကုမ့ၢ်အိန်လၢဒီး
ပုန့ၢ်ပမတၢ်သ့လီၤ.

၁၉. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပတဘၣ်သး
လီၤအိန်လၢပုထံပုကီၢ်ပုတၢ်
လီၤတၢ်ကျဲဘၣ်. ပမ့ၢ်ကတီၢ်
ထီၣ်ပနီၢ်ကစၢ်အတၢ်လီၤတၢ်
ကျဲန့ၢ် ကဂုန့ၢ်ပုထံပုကီၢ်
တက့ၢ်န့ၢ်လီၤ.

၂၀. တၢ်ယုာ်ထံ ဟးကီၢ်နာ်က့
ပကဘၣ်က့ၢ်က့ၢ်တၢ်အိန်
တၢ်ဆိးအလီၤလံလၢညါ
န့ၢ်လီၤ.■

မာလိာ်ကလီ

တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ်

ခဲမၤတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ် (GHGs)

တၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ်

တၢ်နီၣ်နီၣ်တၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ်

တၢ်သုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ်

USAID FROM THE AMERICAN PEOPLE

သ့ၣ်ပှၢ်မ့ၢ်ပသးသမူ

သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်အိၣ်ယၢ၊
တၢ်အိၣ်ကူအီၤလၢ၊
တၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဆိးပၤ

"သ့ၣ်ပှၢ်မ့ၢ်ပသးသမူ, ပကမူယုၣ်ဒီးသ့ၣ်ပှၢ်"

USAID

သၢ်တောသၢ်ကွၢ်နီၣ်တိုၢ်, ဖါအသၢ်ကွၢ်လိာ်

သၢ်တောအရၢ်အၢ်ဗြဲ
အစးအစးကလုလံၣ်
လုၤနုၤသုၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ

"သၢ်တောသၢ်ကွၢ်နီၣ်တိုၢ်, ဖါအသၢ်ကွၢ်လိာ်"

USAID

လိာ်တယၢ် (poster) ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲမ့ၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ် ဒီးသ့ၣ်ပှၢ်မ့ၢ်ပသးသမူတဖၣ်အံၤ နသုၣ်အီၤလၢ တၢ်သိၣ်လိာ်အိၣ်မ့ၢ်ပၤ လၢတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်အိၣ်မ့ၢ်ပၤသ့ၣ်ပှၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၢ်တဂၢၤလၢလၢအအဲၣ်ဒီးမာလိာ်တဖၣ် ဝံသးစူၤဆဲးကျိးဘၣ်ဒီးခဲးပှၢ်မၤသကိးတၢ်တဂၢၤလၢလၢသ့ၣ်ပှၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆုၤထီၣ်ဃုၣ်ဒီးနမံၤ, နတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလိာ် ကျဲလိာ်တၢ်လိာ်ဆဲး လၢတၢ်ကဆုၤဘၣ်ကျဲလိာ်လၢနမာလိာ်တဖၣ်အိၣ်လီၤ.

“ ဗီရိလိတ်တံ၊ မှတ်တံ၊ ခုန်ကရားအံ၊
မုတ်တံ၊ မံမိတ်တံ၊ ဒီးခဲအံ၊ ပစးထီၣ်ပခိၣ်ခါ
တာတံ၊ လံန့ၣ်လီၤ၊ အလီၤအိၣ်လၢ
ပကဘၣ်လုၣ်ကျဲးစးဆူမဲၣ်ညါ၊ ဒ်သီးအမိတ်
လံမိတ်ပျံၣ်ကဖျါထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ် ပလိၣ်ဘၣ်
စ့ၢ်ကိးတံသ့ၣ်ညါထွဲ၊ တံဆိၣ်ထွဲ
လၢပပုၤကလုၣ်လၢကီၢ်ပုၤ၊ ကီၢ်ချၢဒီးကီၢ်ဆၢ
တဖၣ်အအိၣ်လီၤ ”

စီၤကျိၣ်ထူ၊ မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရုၣ်သ့ၣ်ပုၢ်ခိၣ်

